

TARINAPOLKU-KIRJAVINKKAUSPROJEKTIN VAIKUTUSTEN ARVIOINTITUTKIMUS

Silja Rytönen

Tampereen yliopisto
Informaatiotieteiden yksikkö
Informaatiotutkimus ja interaktiivinen
media
Pro gradu –tutkielma
Toukokuu 2012

Kirjavinkkaus on yksi suosituimmista lukemaan innostamismenetelmistä. Kirjavinkkauksen tarkoituksena on esitellä kuulijoille innostavalla ja houkuttelevalla tavalla kirjoja, joita he voisivat lukea. Tässä tutkimuksessa arvioidaan tutkijan toteuttamia Tarinapolku-kirjavinkkausprojektiin kuuluvia kirjavinkkaustunteja Hyvinkään yhdeksäsluokkalaisille oppilaille. Arvioinnin kohteena oli kirjavinkkaustuntien vaikutus vinkkauksen kuulijoihin. Arviointia varten projektille määriteltiin tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen kriteerit.

Tutkimuksella haluttiin selvittää minkälaisia vaikutuksia Tarinapolku-kirjavinkkausprojektilla oli; millaisiin projektin osallistujiin se vaikutti ja millä tavalla. Kiinnostuksen kohteena oli myös miten hyvin projektin asetetut tavoitteet saavutettiin, missä määrin projektin osallistujat kiinnostuivat vinkatuista kirjoista ja miten osallistujat kokivat kirjavinkkaustilanteen. Vinkkaustunnit ja tutkimus toteutettiin syksyn 2010 aikana. Tutkimukseen osallistui yhteensä kahdeksan yhdeksäsluokkaa. Tutkimus on kvantitatiivinen ja tutkimusaineisto kerättiin kyselytutkimuksen avulla. Opettajat jakoivat kyselylomakkeet oppilaille ja lähettivät ne tutkijalle.

Tutkimukseen osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista yli puolet oli lukenut kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana tutkimuksen toteutuksesta. Viidesosa oppilaista ilmoitti, että lukeminen kuuluu heidän kolmen tärkeimmän harrastuksensa joukkoon, työillä useammin kuin pojilla. Nuoret eivät juuri olleet lukeneet vinkattuja kirjoja, mutta kolmasosa aikoi kuitenkin tulevaisuudessa lukea jonkin vinkatun kirjan. Suurin osa nuorista suhtautui positiivisesti esiteltyihin kirjoihin ja muisti jonkin tunnilla esitellyn kirjan. Tytöt aikoivat lukea vinkkirjan poikia useammin ja tytöt myös suhtautuivat kirjoihin myönteisemmin kuin pojat. Aikomukseen lukea vinkattuja kirjoja ja suhtautumiseen vinkkirjoihin vaikutti myös se, olivatko oppilaat lukeneet kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana. Oppilaiden mielestä jännitys ja kauhu olivat mielenkiintoisimmat kirjallisuusgenret vinkattujen kirjojen genrejen joukosta.

Suurin osa kyselyyn osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista suhtautui kirjavinkkaustuntiin positiivisesti. Tytöt ja kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet suhtautuivat positiivisemmin kuin pojat ja kirjoja ei lukeneet. Yli puolet yhdeksäsluokkalaisista kuvaili vinkkaustuntia positiivisella sanalla. Reilusti yli puolet oppilaista oli ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä” –väitteen kanssa vähintään osittain eri mieltä. Alle puolet yhdeksäsluokkalaisista halusi osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille.

Tarinapolku-projektin tavoitteet saavutettiin osittain. Useammin tavoitteiden kriteerit täyttyivät tyttöjen ja kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden osajoukossa.

Avainsanat: kirjavinkkaus, vaikutukset, arviointi, lukeminen, nuoret

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUSAIHEEN ESITTELYÄ.....	6
2.1	Projektin käsitteenä.....	6
2.2	Lukeminen harrastuksena	7
2.2.1	Lukemisen hyötyjä	7
2.2.2	Lukemisharrastuksen syntyminen	8
2.2.3	Nuorten lukemisharrastus Suomessa	10
2.3	Kirjavinkkaus.....	13
3	AIKAISEMPIA LÄHESTYMISTAPOJA KIRJAVINKKAUKSEEN.....	18
3.1	Kirjavinkkarin näkökulma	18
3.2	Kirjavinkkaustuntien merkitys yläasteikäisten lukemiselle ja kirjastonkäytölle.....	20
3.3	Kirjavinkkaustutkimus Ruotsissa	22
3.4	Yhteenveto	25
4	TARINAPOLKU-PROJEKTI.....	27
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	31
5.1	Tutkimusongelmat	31
5.2	Tutkimusmenetelmä	32
5.3	Aineisto.....	34
6	TULOKSET	36
6.1	Tutkimukseen osallistuneiden nuorten lukutottumukset	36
6.1.1	Nuorten vapaa-ajan lukemiseen käytetyn ajan ja kirjamäärän kartoitus ...	37
6.1.2	Lukeminen harrastuksena	40
6.2	Suhtautuminen vinkattuihin kirjoihin	44
6.2.1	Vinkkaustunnilla esiteltujen kirjojen lukeminen.....	45
6.2.2	Kirjojen muistaminen	48
6.2.3	Vinkkaustunnilla esiteltujen genrejen mielenkiintoisuus	50
6.2.4	Mielipiteitä esitellyistä kirjoista	51
6.3	Suhtautuminen kirjavinkkaustuntiin	53
6.3.1	Mielipiteitä kirjavinkkaustunnista	54
6.3.2	Halu osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille.....	59
7	YHTEENVETO, ARVIOINTI JA POHDINTA.....	61
7.1	Lukutottumukset	61
7.2	Suhtautuminen vinkattuihin kirjoihin	63
7.3	Suhtautuminen kirjavinkkaustuntiin	65
7.4	Tarinapolku-projektin tavoitteiden saavuttamisen arviointi	66
7.5	Pohdinta	68
	LÄHTEET	71

LIITE 1: Kyselylomake

LIITE 2: Tutkimuslupa-anomus

1 JOHDANTO

Nuorten lukemisharrastuksen vähenemisestä on oltu huolissaan jo pidemmän aikaa (mm. Ruuska 1987, Myllylä 1996 & Laiho 2011). Kirjastot ovat ottaneet tärkeän roolin nuorten ja lasten lukemaan innostamisessa. Kirjavinkkaus on nykyisin todella suosittu lukemaan innostamismenetelmä. Kirjastonväki vinkkaa kirjoja koululaisille, jotta nämä kiinnostuisivat esitellyistä kirjoista ja lukisivat niitä. Kirjavinkkausta on tutkittu jonkin verran, mutta pitkäaikaistutkimusta kirjavinkkauksen vaikutuksista ei ole tehty. Pro gradu –töinä on tutkittu kirjavinkkauksen kuulijoiden vinkkirjojen lukuaktiivisuutta pian vinkkituntien jälkeen. Lisäksi Tytti Kallio-Kokko (2008) on tutkinut kirjavinkkaustuntien vaikutusta yläkoululaisten kirjastonkäyttöön. Leena Ketolan pro gradu –työn (2008) aiheena taas olivat kirjavinkkarit ja heidän näkemyksensä kirjavinkkaustyöstä.

Käsillä oleva tutkimus liittyy Hyvinkään kaupunginkirjaston yhdeksäsluokkalaisille yläkoululaisille suunnattuun kirjavinkkausprojektiin. Olin itse Tarinapolku-projektin työntekijä ja muun muassa vinkkasin kaikille halukkaille yhdeksäsluokille kirjoja. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on arvioida Tarinapolku-projektin onnistumista. Perinteisesti ehkä ajatellaan, että kirjavinkkaus on onnistunut, jos vinkattuja kirjoja luetaan. Oma tutkimukseni ottaa hieman erilaisen näkökannan. Mielestäni kirjavinkkaus on onnistunut, jos vinkkauksen kuulijat suhtautuvat positiivisesti esiteltyihin kirjoihin ja itse kirjavinkkaustuntiin. Olisi hienoa, jos oppilas tulisi kirjastoon kirjavinkkaustunnille, ja saisi siitä positiivisen kokemuksen itse kirjastosta, kirjoista ja lukemisesta. Tämän tyylliset kokemukset voivat vaikuttaa mielikuviin kirjastosta, ja esimerkiksi kynnys kirjaston käyttöön saattaa madaltua.

Pyrin siis tässä tutkimuksessa ensisijaisesti selvittämään Hyvinkään yhdeksäsluokkalaisten mielipiteitä ja asenteita kirjavinkkaustuntia ja vinkattuja kirjoja kohtaan. Tutkin myös nuorten vinkkauskirjojen lukuaktiivisuutta ja nuorten aikomusta lukea kyseisiä kirjoja. Vertailen tuloksia eri taustamuuttujien välillä. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat: minkälaisia vaikutuksia Tarinapolku-projektilla oli, millaisiin osallistujiin projekti vaikutti ja miten hyvin Tarinapolku-projektin asetetut tavoitteet saavutettiin? Projektin onnistumisen arviointia varten projektille on asetettu kaksi päätavoitetta. Nämä ovat: nuoret kiinnostuivat vinkatuista kirjoista ja nuoret kokivat vinkkaustilanteen positiivisena. Näille tavoitteille on asetettu

tarkkoja kriteerejä, joiden avulla pystyy arvioimaan Tarinapolku-projektin onnistumista. Tutkimus suoritettiin lomakekyselynä.

Tutkimus etenee siten, että luvussa kaksi esitellään tutkimusaihetta ja luvussa kolme perehdytään aiemmin tehtyihin tutkimuksiin kirjavinkkauksesta. Tarinapolku-projektia avataan enemmän luvussa neljä. Viidennessä luvussa käsitellään tutkimuksen toteutusta, eli projektin tavoitteita, tutkimusongelmia, tutkimusmenetelmää ja aineistoa. Tutkimuksen tulokset kerrotaan luvussa kuusi. Tuloksien käsittely on jaettu kolmeen osa-alueeseen. Ensimmäisenä käsitellään tutkimukseen osallistuneiden nuorten lukutottumuksia, tämän jälkeen nuorten suhtautumista vinkattuihin kirjoihin ja viimeisenä nuorten suhtautumista kirjavinkkaustuntiin. Viimeisessä luvussa seitsemän on tutkimuksen tulosten yhteenveto, projektin onnistumisen arviointi ja pohdinta.

2 TUTKIMUSAIHEEN ESITTELYÄ

Tässä luvussa esittelen ensin hieman projektin käsitettä. Tämän jälkeen kerron lukemisesta, kirjavinkkauksesta ja sen eri muodoista. Lopuksi esittelen kirjavinkkauksesta tehtyjä tutkimuksia.

2.1 Projektin käsitteenä

Projektin on hanke, jolla yritetään saavuttaa jokin ennalta määritelty tavoite. Sen toteuttamiseksi kootaan yleensä joukko ihmisiä yhteen, joilla kaikilla on omat roolinsa ja vastualueensa. Projekteja toteutetaan muun muassa yrityksissä, julkishallinnon organisaatioissa, yhdistyksissä, perheissä ja yhteenliittymissä. Työpaikoilla projektitoiminta on nykyisin aika yleistä. Projektit noudattavat myös jotakin ennalta laadittua aikataulua ja niillä voi olla taloudelliset reunaehdot. Projektin tärkein määrittelevä seikka on kuitenkin ainutlaatuisuus. Projekteilla on omat erityiset ominaispiirteensä ja ne yleensä poikkeavat muista vastaavista hankkeista. Projektien tärkeys vaihtelee projektista toiseen, osa voi vaatia osallistujien koko työajan ja toiset tehdään muiden töiden ohella. (Kettunen 2003, 15-16.) Nämä edellä mainitsemat piirteet toteutuvat Tarinapolku-projektissa. Tälle projektille on esimerkiksi määritetty tietyt taloudelliset rajat ja projektin tullaan toteuttamaan tarkan suunnitelman ja aikataulun mukaan.

Kettusen mukaan projekteja on monentyyppisiä. Tyyppi riippuu siitä, minkälainen tavoite projektin on asetettu. Erilaisia projektityyppejä ovat muun muassa: yritysten sisäiset kehitysprojektit, tutkimusprojektit, toteutusprojektit ja rakennusprojektit. Tarinapolku-projekti edustaa toteutusprojektiä. Yleisesti toteutusprojekteissa tehdään jokin ennalta määritellyn suunnitelman mukainen toteutus. Toteutus voi olla esimerkiksi joku tapahtuma, näytelmä tai koulutus. Projektin lopputuloksen onnistumiseen vaikuttaa paljon ulkoisia tekijöitä, joita ei välttämättä pysty etukäteen ennakoimaan. Esimerkiksi kesäteatteriprojektin kohdalla sää vaikuttaa oleellisesti projektin taloudelliseen onnistumiseen. (Kettunen 2003, 23-24.) Tarinapolku-projektin kohdalla tällaisia tekijöitä voisivat esimerkiksi olla nuorten suhtautuminen lukemiseen kielteisesti, tai vinkkauskirjojen niukka saatavuus. Toteutusprojektin onnistumista voidaan arvioida vasta toteutuksen jälkeen, koska silloin

tiedetään ihmisten kiinnostus tapahtumaa kohtaan, ja se miten he projektin kokivat. (Kettunen 2003, 24.)

2.2 Lukeminen harrastuksena

Tämä luku käsittelee lukemista. Ensin kerrotaan lyhyesti lukemisen merkityksestä ja hyödyistä, joita lapset ja nuoret saavat lukemalla kirjoja. Sen jälkeen esitellään lukemisharrastuksen syntymiseen vaikuttavia tekijöitä ja lopuksi kerrotaan nuorten lukemisharrastuksesta Suomessa.

2.2.1 Lukemisen hyötyjä

Lukeminen hyödyttää ihmistä monin tavoin. Ensinnäkin lukeminen rikastuttaa mielikuvitusta. Tarinoiden avulla pystyy esimerkiksi kuvittelemaan mielessään paikkoja, joihin ei oikeasti pääse. Lukeminen rikastuttaa ja kehittää myös kieli- ja ajattelutaitoa. Tarinoissa lapset ja nuoret näkevät sanoja kontekstissaan, ja tämä antaa virikkeitä, tukee ja laajentaa heidän sanavarastonsa kehittymistä. Itse asiassa kirjallisuuden kautta ihmiset oppivat ymmärtämään monia sellaisia sanoja, joita he eivät välttämättä käytä itse omassa kielessään. Lapset ja nuoret oppivat ymmärtämään lukemisen kautta myös kielen hienoisia vivahteita sekä kielen monitulkintaisuutta. (Cullinan 1989, 5-19.)

Lukemisen kautta ihmisen itsetuntemus voi kasvaa, mutta lasten ja nuorten saattaa olla vaikea tunnistaa tätä kehitystä itsessään lukemisen seurauksena. Marja-Liisa Julkunen on tutkinut 19-20-vuotiaiden nuorten lukemisharrastusta ja sen syntymistä (Julkunen 1997, 1). Tutkimuksessa useimmat nuoret totesivat, että kirjallisuuden lukeminen ei ole vaikuttanut heidän minäkuvansa muodostumiseen. Julkunen toteaa, että nuoret eivät ehkä olleet ennen tutkimusta ajatelleet, että kirjallisuus voisi tukea minäkäsityksen muodostumista tai että kirjallisuudesta voisi löytyä samaistumisen kohteita. Muutama Julkunen kyselyyn osallistunut nuori jäi kuitenkin pohtimaan asiaa, ja totesi, että itsetuntemus saattaa lisääntyä lukemalla. Muutamat jopa totesivat, että on lukemalla samaistunut kirjan henkilöihin ja sitä kautta esimerkiksi todennut, että muillakin on ihan samanlaisia ongelmia kuin itsellä. (Julkunen 1997, 37-40.)

Tarinat voivat käsitellä erilaisia moraalisia ongelmia, jotka voivat herättää ajatuksia lukijan omista arvoista. Lapsen ja nuoren moraalit, itseymmärrys sekä itsetunto kehittyvät lukemalla tarinoita. Kirjojen kautta siirtyy myös osa kulttuuria. (Cullinan 1989, 5-18.) Lukeminen auttaa näkemään asioita eri perspektiiveistä, lapsi voi kirjallisuuden kautta asettua toisen ihmisen asemaan; nähdä asiat monelta kannalta. Lukeminen siis ehkäisee ennakkoluulojen syntymistä. (Sarmavuori 1998, 61-63). Positiivisen lukukokemuksen kautta saadaan tietysti myös puhdasta iloa ja mielihyvää. (Cullinan 1989, 5-18.)

Kirjallisuuden lukemisen kautta voi oppia vieraita kieliä. Muutama Julkusen tutkimuksen nuori kertoi, että oli lukenut vieraskielisiä kirjoja. Eräs tyttö näki siinä yhdistyvän hyödyn ja huvin. (Julkunen 1997, 47.) Lukeminen nähdään usein juuri huvina. Julkusen tutkimuksessa suurin osa nuorista piti lukemista huvina. Nuoret mainitsevat, että kirjojen avulla pääsee vierailemaan toisissa maailmoissa; pääsee irrottautumaan oikeasta arjesta. Kirjoista saa heidän mukaansa myös elämyksiä ja kokemuksia. Toisaalta vaikka nuoret pitävät lukemista pitkälti ajankuluna, kysyttäessä minkälaista nuorten elämä olisi lukutaidottomana, kaikki haastatellut nuoret arvioivat lukemisen merkitystä hyödyllisenä taitona, jota ilman ei pärjäisi yhteiskunnassa. (Julkunen 1997, 49-54.)

2.2.2 Lukemisharrastuksen syntyminen

Harrastaminen on vapaaehtoista vapaa-ajan toimintaa. Harrastamiselle on myös luonteenomaista, että harrastaja on itse valinnut harrastuksen kohteen. Lukemisen harrastaminen ei siis ole lukemista koulua varten, vaan lukemista oman halun mukaan, jotta saataisiin mielihyvää. Jokainen päättää siis itse mitä lukee ja mihin aikaan. Joskus ihminen saattaa myös harrastaa jotain asiaa, vaikka ei itse mieltäisi sitä harrastukseksi. Monet saattavat ajattelevat, että harrastuksia tarvitaan nimenomaan koulun vastapainoksi, joten lukemista ei välttämättä haluta edes mieltää harrastukseksi. Tietokoneen käyttö saattaa myös olla toinen harrastus, joka on voinut saada alkusysäyksen koulusta, mutta jota ei mielletä harrastamiseksi. Yleisesti lukemis- tai tietokoneharrastuksen ei ehkä ajatella vaativan organisoitua toimintaa tai yhteen kokoontumista. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 20-21.)

Harrastuksen syntyminen on yhteydessä yksilön omaan kiinnostukseen ja motivaatioon (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 36). Positiivinen suhtautuminen lukemiseen voi lähteä jo lapsuudesta, jos lapsella on esimerkiksi joku lukeva aikuinen roolimallina. Lapset yleensä seuraavat omalla tekemisellään mieluummin sitä, mitä aikuiset tekevät, eivät sitä mitä aikuiset käskivät heidän tehdä. Lapset suhtautuvat kirjoihin myönteisemmin, jos läheiset aikuisetkin pitävät kirjoja positiivisina sekä mielihyvän lähteenä. Rauhalliset hetket aikuisen ja lapsen välillä kirjaa lukien voivat myös edesauttaa positiivisten mielikuvien syntymistä kirjoista. On aina helpompi palata kirjan pariin, kun on saanut niistä hyviä kokemuksia. (Cullinan 1989, 5-19.)

Julkunen (1997) toteaa, että koti voi olla lukuharrastuksen herättäjänä. Hänen tutkimuksessaan nuoret muistelivat lapsuuden kokemuksiaan kirjojen parissa, he muistivat muun muassa perheen kuuluneen kirjakerhoon, lapsena lahjaksi saatuja kirjoja tai kirjastovierailuja. Julkunen mukaan myös lapsuudenkodin kirjojen määrä saattaa ohjata omissa kirjahankinnoissa omaan kotiin. Tutkimuksen haastatelluista nuorista osa totesi vanhempiansa suhtautuneen vapaa-ajan lukemiseen kannustavasti ja osan vanhemmat olivat pitäneet sitä turhanpäiväisenä. (Julkunen 1997, 9-13.) Kotoa ollaan omaksuttu myös sarjakuvien ja lehtien lukeminen. Vanhemmat tilasivat useimmille nuorille esimerkiksi Aku Ankka -lehteä ja vanhemmilta oltiin opittu myös tapa lukea aamuisin sanomalehteä. (Julkunen 1997, 16-17.)

Koulu on tärkeässä osassa lukuharrastuksen syntyisessä. Ensinnäkin useimmille lapsille koulu on se paikka, jossa oppii lukemaan. Äidinkielen tunneilla pyritään vahvistamaan oppilaiden lukuharrastusta. Julkunen tutkimuksessa kaikki nuoret muistivat, että olivat lukeneet ääneen äidinkielen tunneilla, muutamien luokassa opettaja oli myös käyttänyt lukemisen varmentamisen motivoimiskeinoja, kuten lukukilpailuja. Koulussa ollaan myös tuettu kirjastonkäyttöä vieraillemalla säännöllisesti esimerkiksi kirjastoautossa. Tutkimuksen nuoret olivat lukeneet koulun äidinkielen tunteja varten kirjoja. Kuitenkin opettajan innostava esimerkki alakoulussa koettiin tukeneen parhaiten lukuharrastusta. (Julkunen 1997, 19-25.) Opettaja saattoi esimerkiksi tehdä lukemisen kiinnostavan tuntuiseksi eläytymällä ja olemalla itse kiinnostunut lukemisesta. (Julkunen 1997, 72.)

Lukutaito kehittyy paremmaksi, mitä enemmän sitä tekee. Lukutaidon paranemisen myötä lapset voivat saada enemmän positiivisia kokemuksia kirjoista. Lukemaan houkuttelu on siis

erityisen tärkeää esimerkiksi juuri lukemisen alkutaipaleella. (Julkunen 1993, 27-28) Kirjavinkkaus on yksi lukemaan houkuttelemismenetelmä. Kirjavinkkauksessa yritetään kertoa innostavalla tavalla kirjoista ja yritetään näyttää lukeminen kuulijoille mukavana harrastuksena. Kirjavinkkari voi myös näyttää lukevan aikuisen mallia. (Mäkelä 2003 ja Mäkelä 2010) Kirjavinkkauksesta kerrotaan enemmän luvussa 2.3.

Lukemisharrastusta edistävät ja estävät monet seikat. Nuorten mukaan lukemisharrastusta edistää se, että lukea voi missä vain. Nuorten, varsinkin tyttöjen mielestä lukemisharrastusta edistäviä tekijöitä ovat kirjojen herättämät tunne-elämykset. Nuorten mielestä lukemisharrastuksen hyviä puolia on myös se, että kieli kehittyy. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 110-111.) Nuorisobarometrin (2009) mukaan nuorten suurin este kulttuuriharrastuksen harrastamiselle on ajanpuute. Eniten ajanpuutteesta kärsivät aktiivisesti harrastavat oppilaat. Muita tärkeimpiä esteitä harrastamiselle ovat kalliit harrastuskustannukset, harrastusmahdollisuuksien huono tarjonta omalla paikkakunnalla tai välineiden tai harrastuksen ohjaajan puute. (Myllyniemi 2009, 34) Ensimmäinen syy saattaa koskea myös lukemisharrastusta, mutta jälkimmäiset eivät yleensä ole esteenä lukemiselle. Kirjat voi lainata ilmaiseksi kirjastosta, sillä joka kunta on velvoitettu tarjoamaan asukkailleen kirjastopalveluja (L 4.12.1998/904). Nuoret arvioivat yleensäkin lukemisharrastuksen estäviä tekijöitä vähämerkityksellisiksi. Suurin lukemisharrastuksen este sekä tytöille että pojille on kuitenkin huoli omasta fyysisestä kunnosta, joten vapaa-ajan haluaa kuluttaa ehkä mieluiten urheilemalla. Myös muut harrastukset vievät aikaa lukemiselta. 14-15-vuotiaiden poikien mielestä lukemisharrastusta myös estää muun muassa sen tylsyys, passiivisuus ja hankaluus. Lukeminen vaatii heidän mielestään myös ponnistelua. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 116-117.)

2.2.3 Nuorten lukemisharrastus Suomessa

Suomessa on jo pitkään käyty huolestunutta keskustelua, onko nuorten lukeminen vähentymässä, ja ovatko muut mediat jyräämässä nuorten lukemisharrastuksen alleen (mm. Ruuska 1987, Myllylä 1996 & Laiho 2011). Medioiden kirjo on laajentunut 2000-luvulla todella paljon ja nykyisin lukemisharrastus onkin saanut monia kilpailijoita. Suomalaisnuorten mediaympäristö alkoi monipuolistua 1800–1900-lukujen vaihteessa, mutta kirjojen lukeminen oli silti vain harvojen etuoikeus. 1950- ja 1960-luvuilla lukeminen alkoi

olla laajalti nuorten mieleistä vapaa-ajan käyttöä. Kirjojen lukemisen suosio alkoi heiketä vähitellen 1900-luvun viimeisellä vuosikymmenellä. Etenkin poikien kiinnostus suuntautui silloin uusiin vapaa-ajanvieton mahdollisuuksiin. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 13.) Nykyisin muun muassa tietokoneet ja televisio ovat nuoria houkuttelevia medioita.

Saarinen ja Korkiakangas tekivät vuonna 2009 tutkimuksen nuorten lukemisharrastuksesta. Se on osa 1960-luvulta lähtenyttä suomalaista tutkimussarjaa. Tutkimuksia on tehty yksi joka vuosikymmen, joten tutkimus on seurannut lukemisharrastuksen kehitystä viimeisten 50 vuoden ajan. Viimeisimmän tutkimuksen kiinnostuksen kohteena oli erityisesti lukemisen suhde muihin medioihin. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 9.) Pääaineisto kerättiin kyselylomakkeilla, joihin vastasi 11-16-vuotiaita nuoria. Saarinen ja Korkiakangas käyttivät analyyseissa pääosin ikäryhmiä 11-12-vuotiaat ja 14-15-vuotiaat. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 42.)

Tutkimussarjan tutkimuksista käy ilmi, että nuorten lukeminen ja lukemisen hankintatavat eivät ole vuosikymmenten saatossa muuttuneet silmiinpistävästi. Lukemiseen käytetty aika ja määrä ovat pysyneet keskimääräisesti samanlaisena. Aiempiin vuosikymmeniin verrattaessa 2000-luvulla lukemisen määrän erot olivat kuitenkin suurempia, varsinkin 14–15-vuotiaiden poikien kohdalla. Yläkouluikäiset pojat lukivat 2000-luvun alussa vähemmän kuin 1990-luvulla ja verrattuna 1980-lukuun ero on vielä selkeämpi. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 158–159.) Lähes puolet 14–15-vuotiaista pojista sanoo, että he eivät lue kirjoja vapaa-ajallaan, kun tyttöissä lukemisen torjujia on vain kymmenesosa. Saarinen ja Korkiakangas tutkivat nuorten keskimääräistä luettujen kirjojen määrää yhden kuukauden ajalta. He vertailivat keskenään nolla tai vähintään kahdeksan kirjaa vastanneita oppilaita. 14-15-vuotiaista pojista vain muutama prosentti oli lukenut vähintään kahdeksan kirjaa kuukaudessa. Tytöistä sen sijaan lähes kymmenesosa oli lukenut vähintään kahdeksan kirjaa kuukauden aikana. Nuoremmassa ikäryhmässä oli enemmän paljon lukevia ja vastaavasti vähemmän ei yhtään lukevia. Verrattaessa aikaisempiin vuosikymmeniin, 2000-luvulla vähintään kahdeksan kirjaa lukeneita on vähemmän ja nolla kirjaa lukeneita enemmän. 60- ja 70-luvulla luettujen kirjojen keskiarvo kuukaudessa oli kaikissa ikäryhmissä neljä kirjaa, kun viimeisimmässä tutkimuksessa 2000-luvulla 14-15-vuotiailla tytöillä kolme kirjaa ja pojilla kaksi kirjaa. 11-12-vuotiailla tytöillä keskiarvo oli edelleen neljä kirjaa ja samanikäisillä pojilla kolme kirjaa. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 81-83.)

Saarinen ja Korhokangas olivat tiedustelleet nuorilta myös aikaa, jonka he käyttävät viikossa kirjojen lukemiseen. Myös tämän kysymyksen tarkasteluun he ottivat mukaan vain alle tunnin ja yli seitsemän tuntia lukevat oppilaat. 14-15-vuotiaista pojista yli puolet ilmoitti, että lukee alle tunnin ja alle kymmenesosa yli seitsemän tuntia viikossa. Samanikäisistä tytöistä yli kymmenesosa luki alle tunnin ja samoin yli kymmenesosa yli seitsemän tuntia viikossa. Alle tunnin lukijoihin oli laskettu mukaan myös ne nuoret, jotka olivat ilmoittaneet lukevansa nolla tuntia viikossa. Heidän osuutensa alle tunnin viikossa lukijoista oli suhteellisen suuri. 14-15-vuotiaista pojista heitä oli lähes puolet ja tytöistä reilu kymmenesosa. Vain hyvin pieni osuus alle tunnin lukijoista siis käyttää hieman aikaa lukemiseen. Verrattaessa 14-15-vuotiaita 11-12-vuotiaisiin tämän kysymyksen kohdalla nuoremmasta ikäryhmästä suurempi osuus lukee yli seitsemän tuntia viikossa ja pienempi osuus alle tunnin. Saarinen ja Korhokangas huomasivat myös tarkasteltaessa kaikkia ikäluokkia omina ryhminään, että lukemisen torjuminen lisääntyi iän lisääntyessä. Tämä oli varsinkin poikien kohdalla huomattavaa. 11-vuotiaista pojista vain muutama kielsi lukemisen, kun 15- ja 16-vuotiaista noin puolet sanoi, että ei lue kirjoja. (Saarinen ja Korhokangas 2009, 83-85.)

Taija Porkkala on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan peruskoulun yläkoululaisten lukemisharrastuksen nykytilaa. Hän tutki kahden yläkoulun seitsemäs- ja yhdeksäsluokkalaisten ja teetti heillä lomakekyselyn. Toinen koulu oli kaupungissa ja toinen maaseudulla. Porkkala oli luokitellut tyttöjen ja poikien kirjojen lukuharrastuksen kolmeen eri kategoriaan: Passiivinen lukija, tavallinen lukija sekä aktiivinen lukija. (Porkkala 2009, 25-26.) Passiiviseksi lukijaksi luokiteltiin sellainen henkilö, joka oli vastannut lukemiseen käytettävää aikaa selvittäneeseen kysymykseen käyttävänsä korkeintaan vähän aikaa lukemiseen. Tavallinen lukija käytti ainakin jonkin verran aikaa lukemiseen. Aktiiviseksi lukijaksi luokiteltiin sellainen henkilö, joka oli nimennyt toisessa kysymyksessä lukemisen yhdeksi harrastukseksi. (Porkkala 2009, 15.) Pelkästään yhdeksäsluokkalaisten aktiivisia lukijoita oli 22 prosenttia, tavallisia lukijoita 48 prosenttia ja passiivisia, eli vähän tai ei yhtään lukevia oppilaita, 30 prosenttia. Koko tutkimusaineiston tytöistä aktiivisia lukijoita oli 33 prosenttia, tavallisia lukijoita 53 prosenttia ja passiivisia 14 prosenttia. Pojista aktiivisia lukijoita oli selvästi vähemmän eli 18 prosenttia, tavallisia lukijoita 48 prosenttia ja passiivisia lukijoita 34 prosenttia. (Porkkala 2009, 25-26.) Omassa tutkimuksessani selvitän myös Tarinapolku-projektiin osallistuneiden yhdeksäsluokkalaisten nuorten lukemisaktiivisuutta.

Nuorten lukeminen on vähentynyt hieman vuosikymmenien saatossa. Myös iän karttuessa nuoret vähentävät lukuharrastustaan. Etenkin pojat lukevat vähemmän nyt kuin parikymmentä vuotta sitten ja he myös selkeästi vähentävät lukemistaan teini-iässä. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 85) Lukemisen vähentymistä vastaan on kehitelty lukuisia lukemaan innostamismenetelmiä (esim. Mäkelä 2001) joista yksi suosituimmista on kirjavinkkaus.

2.3 Kirjavinkkaus

Kirjaston työtehtävät ovat viime aikoina olleet muutoksen kourissa. Asiakkaiden palvelemisesta ollaan osin siirretty opastamiseen, ja kirjastot pyrkivät tarjoamaan uudenlaisia palveluja asiakkailleen. Erityisen tärkeässä asemassa on ollut lasten ja nuorten tiedonhallintataitojen opetus. Yleisissä kirjastoissa on myös pikkuhiljaa levinnyt kiinnostus innostaa lapsia ja nuoria lukemaan. Yleiset kirjastot ovat perinteisesti olleet kaunokirjallisuuden asiantuntijaorganisaatioita, joten tämä tehtävä on hyvin luonnollinen kirjastoille. (Sallmén 2007, 16-20.)

Kirjavinkkaus on nykyisin yksi suosituimpia lukemaan innostamismenetelmiä. Tässä luvussa kerrotaan aluksi hieman kirjavinkkauksen leviämisestä Suomeen, miksi kirjavinkkausta tehdään ja mitä se on. Lopuksi esitellään myös kirjavinkkauksen eri muotoja. Kirjavinkkaus levisi Suomeen Ruotsin kautta. Ensimmäisenä Suomessa kirjavinkkausta, tai bokpratia kuten sitä aluksi kutsuttiin, tekivät suomenruotsalaiset kirjastotyöntekijät. (Mäkelä 2001, 81 ja Mäkelä 2010, 5.) Tätä ennen kirjavinkkausta oltiin jo tehty muualla maailmassa. Tietävästi ei ole olemassa yhtä ihmistä, joka olisi keksinyt kirjavinkkauksen. Kirjastot ovat kautta aikojen esitelleet ja puhuneet kirjoista. (Kesti [Viitattu 4.3.2012].) Yhdysvaltalainen Joni Bodart on kuitenkin yksi varhaisimmista henkilöistä, jotka ovat kirjoittaneet kirjavinkkauksesta. Bodartilta ilmestyi vuonna 1980 Booktalk-niminen teos, jossa selostetaan hyvin yksityiskohtaisesti kirjavinkkausta. Adam Chambers kirjoitti myös kirjavinkkausta käsittelevän kirjan Booktalk vuonna 1985. Marja-Leena Mäkelä oli tietävästi ensimmäinen, joka teki kirjavinkkausta suomen kielellä. Hän aloitti kirjavinkkaajauransa Pietarsaaren kirjastossa 1989 kiertämällä kaupungin suomenkielisiä kouluja. Hän perusti oman vinkkauksensa paljolti Joni Bodartin näkemyksiin. (Mäkelä 2010, 5 ja Mäkelä 2001, 81.) Mäkelän Kirjavinkkarikirjan ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1995. Mäkelä toteaa kirjan

kolmannessa painoksessa (2003, 14) että kirjavinkkaus-termi oli tällöin vihdoinkin vakiintunut suomen kieleen. Kirjavinkkaaja –sanaa käytetään ihmisestä, joka tekee kirjavinkkausta ja kirjavinkki on vinkkauksen lopputulos.

Saarisen ja Korkiakankaan lukemisharrastustutkimuksen mukaan varsinkin 14-15-vuotiaat pojat kokevat lukemista vähentävänä seikkana kiinnostavuuden puutteen. Tutkimus toteaa karusti: ”Miksi lukisi, jos kokee kirjojen olevan syvältä ja lukemisen olevan tylsää, hankalaa, passiivista ja pitkäveteistä?” (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 160.) Kirjavinkkauksen tarkoitus on juuri osoittaa, että edellä mainitut negatiiviset seikat eivät koske lukemista ja kirjoja. Vinkkauksen avulla voi yrittää muuttaa vinkkauksen kuulijoiden asenteita lukemista kohtaan positiivisempaan suuntaan. Kirjavinkin tarkoitus on herättää mielenkiinto lukemiseen innostavalla ja houkuttelevalla tavalla. Se kouruttaa yleisön kirjan juoneen, jotta he itse haluaisivat lukea kirjan loppuun. (Bodart 1980, 3.)

Kirjavinkkaus auttaa kirjaston asiakkaita löytämään lukemista. He eivät välttämättä tiedä minkälaisia kirja-aarteita kirjastosta löytyy, jos kukaan ei ohjaa heitä niiden luokse. (Mäkelä 2003, 13.) Vinkkauksessa voi antaa lukijoille vaihtoehtoja (Mäkelä 2001, 83). Kirjavinkkaus on siis mainio tapa saada aina samantyyllisiä kirjoja lukevat uudenlaisten lukukokemusten pariin. (Mäkelä 2003, 13.) Täten kirjavinkkarin kannattaa ehkä karttaa jo kaikkien lukemia kirjasarjoja (Kesti, [viitattu 14.4.2012]). Kirjaston näkökulmasta vinkkaus voi auttaa parantamaan lainauslukuja ja tasoittamaan kirjojen kysyntää. Kirjavinkkari voi esitellä kirjoja, jotka tietää hyviksi, mutta joita ei välttämättä lainata paljon. (Saine 2008, 48.) Kirjavinkkaustunnilla on myös hyvä tilaisuus esitellä juuri ilmestyneitä kirjoja (Mäkelä 2003, 56)

Kirjavinkki ei ole kirja-arvostelu tai raportti kirjan kaikista tapahtumista. Kirjavinkki on kuin kertomus, enemmän fiktiota kuin faktaa. (Bodart 1980, 3.) Kirjavinkkaaja kertoo yleensä hieman kirjan päähenkilöistä sekä jotain kirjan juonesta. Kirjan loppuratkaisua ei kerrota, vaan vinkissä pyritään vain johdattamaan kirjan tunnelmaan. Päähenkilö on tärkeä esitellä, sillä hänen kauttaan kuulija kokee kirjan, ja voi samaistua päähenkilöön (Saine 2008, 39). Vinkissä voi myös lukea kirjasta pätkän. Vinkistä tulee hieman kiinnostavampi, jos lukupätkän lopettaa johonkin jännittävään kohtaan. (Mäkelä 2001, 82.) Vinkattavaa kirjaa ei saa ylimainostaa, sillä kirjavinkkarin uskottavuus saattaa saman tien kadota (Bodart 1980, 3).

Kirjavinkin voi kertoa kuka tahansa, missä ja kenelle tahansa. Organisoituna toimintana sen kuitenkin kertoo kirjastotyöntekijä koulussa tai kirjastossa luokalliselle oppilaita. (Bodart 1980, 3.) Kirjastoa pidetään hyvänä paikkana vinkkaukselle, sillä samalla oppilaat voivat tutustua kirjastoon ja kirjastonkäytön kynnyksensä madaltua. (Saine 2008, 42.) Kuuntelija saattaa saada vinkkaustunnista kirjastossa positiivisen kirjastokokemuksen (Saine 2008, 49). Koululle vinkkarin kannattaa mennä etenkin, jos kirjaston ja koulun välimatka on pitkä. Joskus myös pienten kuulijoiden on helpompi keskittyä kuuntelemaan tutussa koululuokassa. (Saine 2008, 42.) Kirjavinkkausta voi tapahtua myös, kun satunnainen lukija kertoo toiselle juuri lukemastaan mahtavasta kirjasta (Bodart 1980, 2-3). Vinkkariksi voi ryhtyä kuka tahansa. Aluksi pitää lukea kuitenkin hieman kirjoja, ja valmistella niistä vinkit. Mäkelän mukaan vinkkikirjoja valitessa on tärkeää muistaa mäty- eli mä tykkään -periaate. Vinkkaajan olisi hyvä pitää itse vinkkaamistaan kirjoista, jotta hän voisi esitellä niitä mahdollisimman rehellisesti innostavalla tavalla. Kuuntelijoille voi myös kertoa, että vinkattavat kirjat on koottu mäty-periaatteella. (Mäkelä 2003, 41-42.)

Reetta Saine edustaa hieman erilaista näkökulmaa asiaan. Hän kirjoittaa, että vinkkaaja ei ole esittelemässä lempikirjojaan, vaan hänen pitäisi esitellä mahdollisimman monipuolista kirjallisuutta monenlaisille kuulijoille. Liian suuri tunneside kirjaan voi näkyä haitallisesti vinkatessa; se ei siis kannusta kuulijaa rakentamaan omaa suhdettaan kirjaan. Saineen mukaan tärkeintä vinkatessa ovat ainoastaan kirjat, ei vinkkaaja. Vaikka ei pitäisi jostain kirjallisuuden lajista, niin riittää että osaa kuvitella yleisössä jonkun, joka pitää siitä. Tällöin kirjan pitäisi voida vinkata. (Saine 2008, 38.)

Tämän pro gradu –tutkimukseen liittyvä Tarinapolku-kirjavinkkausprojekti on siis tärkeä, sillä kirjavinkkaus voi auttaa Hyvinkäläisiä nuoria löytämään lukemista ja näyttää, että on olemassa kiinnostavia kirjoja. Joku saattaa jopa vinkkauksen jälkeen tarttua ensimmäistä kertaa vapaa-ajallaan kirjaan. Nuorten käsitys kirjastosta saattaa myös muuttua hieman positiivisempaan suuntaan. Tutkimuksen avulla saa tietoa esimerkiksi siitä pitivätkö yhdeksäsluokkalaiset vinkkauksesta ja haluaisivatko he kenties osallistua sellaiseen uudelleen.

Kirjavinkkauksen eri muotoja. Kuten jo edellisessä luvussa kävi ilmi, kirjavinkkaus voi ilmetä monella eri tavalla. Perinteisen kirjastotyöntekijän toteuttaman vinkkauksen lisäksi on olemassa muun muassa kaverivinkkaus. Suomessa ainakin Marja-Leena Mäkelä on uurastanut

kaverivinkkauksen puolesta. Hän on kirjoittanut siitä myös teoksen Vinkataan kirja kaverille (2010). Tässä vinkkausmuodossa esimerkiksi koululuokan oppilaat tai muut vertaishenkilöt vinkkaavat toisilleen. Kaverivinkkaus voi tapahtua koulutunnilla tai vaikka huomaamatta vapaa-ajalla, jolloin kaverukset kertovat toisilleen hyvistä kirjoista, joita ovat lukeneet. Mäkelän ohjaamat oppilaat pystyttivät esimerkiksi vinkkikioskeja kirjastoon eri aiheisista kirjoista, ja vinkkasivat muille lapsille kirjoja. He tekivät myös erilaisia tehtäviä luokassa. (Mäkelä 2010, 14-26.) Reetta Sainen mielestä vertaisvinkkaus tutuille ihmisille on sitä parasta vinkkausta. Lapsille kannattaa myös osoittaa vinkkaamisen arvo, että toiset oppilaat todella kiinnostuvat oppilaan itse vinkkaamasta kirjasta. (Saine 2008, 47.)

Teemavinkkauksessa kirjavinkkari keskittyy vinkkaamaan kirjoja jostakin tietystä teemasta tai kirjallisuusgenrestä, esimerkiksi kauhukirjoja, musiikkikirjoja tai kirjoja rankoista aiheista (Tenhunen, [Viitattu 14.4.2012]). Vinkata voi myös esimerkiksi pelkästään tietokirjoja, tai tieto- ja kaunokirjallisuutta yhdessä tiettyä aihetta käsitellen. (Jäppinen 2000, 96.) Sarjakuvat tai jonkun tietyn kirjailijan tuotanto ovat myös hyvä vinkkitunnin aihe (Tenhunen, [Viitattu 14.4.2012]). Teemavinkkausta on tehty Suomessa jonkin verran, mutta varsinaisesti johonkin tiettyyn teemaan erikoistuneet kirjavinkkarit ovat Suomessa harvinaisia (Kesti, [Viitattu 4.3.2012]).

Draamallinen kirjavinkkaus on saavuttanut viime vuosina suosiota lukemaan innostamiskeinona. Draamallisessa vinkkauksessa käytetään jotakin draaman keinoa hyväksi, mielikuvitusta voi käyttää apuna rajattomasti. Vinkkaaja voi esimerkiksi pukeutua rooliasuun tai käyttää apuna käsinukkea. Vinkattavat kirjat liittyvät jotenkin rooliasuun tai kietoutuvat teeman ympärille. Parhaiten draamallinen vinkkaus toimii alle kolmasluokkalaisilla oppilaille, koska pienemmät lapset eläytyvät helpommin draamaan. (Tenhunen, [Viitattu 14.4.2012].) Vaihtoehtoja vinkkaustuntien maustamiseen on tuhansia. Jo esimerkiksi valojen himmentäminen ja kynttilän sytyttäminen koululuokkaan riittää luomaan jännittävän ilmapiirin. Jos innostusta riittää, draamallisesta vinkkauksesta voi luoda upean esityksen. (Saine 2008, 47.)

Vinkkaustuntia voi elävöittää myös yhdistämällä musiikkia vinkkaukseen. Tästä vinkkausmuodosta käytetään nimeä mu-ki-vinkkaus. Musiikki voi tukea vinkin tarinaa ja lisäksi sen avulla kuulijat voidaan johdatella kirjan tunnelmaan. Musiikin avulla voi aktivoida kuulijoiden mielikuvitusta. Mielikuvitusta voi herätellä myös esittämällä kysymyksiä

musiikkiin liittyen. Yksi vaihtoehto mu-ki-vinkkauksessa on käyttää tilanteeseen sopimatonta musiikkia, ja katsoa minkälaisia reaktioita se herättää kuulijoissa. (Jäppinen & Nieminen 2007, 159) Mu-ki-vinkkauksessa voi myös tutustuttaa kuulijoita valtavirrasta poikkeavaan musiikkiin. Kuvan, musiikin ja kirjan yhdistelyä kutsutaan taas ku-mu-ki-vinkkaukseksi (Helsingin kaupunginkirjasto, [Viitattu 14.4.2012]). Vinkkaaja voi esimerkiksi yhdistää kirjan ja elokuvan vinkkausta, jos kirjasta sellainen on tehty (Kesti, [Viitattu 4.3.2012]). Tekijänoikeudet tulee tietysti ottaa huomioon elokuvia vinkattaessa.

Kirjavinkkausta voi toteuttaa myös toisen vinkkaajan kanssa parivinkkauksena. Esimerkiksi aloittelevalle vinkkarille voi olla helpompaa alussa kulkea toisen vinkkaajan kanssa ja vähitellen kasvattaa omien vinkkiensä määrää. Parivinkkauksessa ei tarvitse myöskään olla koko ajan äänessä, joten aloitteleva vinkkari saa myös varmuutta äänenkäyttönsä. Toisen vinkatessa omaa kirjaansa voi keskittyä rauhassa seuraavaan omaan vinkkiinsä. Parivinkkaus voi olla antoisaa myös kokeneelle vinkkarille. Vinkkitunnin jälkeen voi vaihtaa kokemuksia, ja toiselta vinkkarilta voi aina oppia uutta. Lisäksi vinkkitunnin dramatisointi sujuu paremmin, jos on toinen vinkkari apuna. (Saine 2008, 46-47.) Vinkkausta voi tehdä myös oppilaslähtöisesti, jolloin oppilaat saavat valita kirjan etu- tai takakannen perusteella heille vinkattavat kirjat. (Tenhunen, [Viitattu 14.4.2012].)

3 AIKAISEMPIÄ LÄHESTYMISTAPOJA KIRJAVINKKAUKSEEN

Suomessa ei ole tehty kirjavinkkauksesta pro gradu -tasoa ylempää tutkimusta. Pro gradu -tasolla kirjavinkkauksesta on tehty muutama tutkimus. Leena Ketola (2009) tutki kirjavinkkausta kirjavinkkarin näkökulmasta. Tytti-Kallio Kokko (2008) on tutkinut kirjavinkkaustuntien vaikutusta yläasteikäisten lukemiseen ja kirjastonkäyttöön. Elli Ronkainen tutki aihetta myös pro gradu -tutkimuksessaan ”Kirja ja lukija kohtaavat: viidesluokkalaisten lukuharrastus ja kirjavinkkaus kirjallisuuspedagogisena menetelmänä”. Ammattikorkeakoulussa on alemman korkeakoulututkinnon opinnäytetyönä tehty myös hieman tutkimusta aiheesta. Keskityn nyt kuitenkin tarkastelemaan Leena Ketolan ja Tytti Kallio-Kokon pro gradu -tutkimuksia sekä Ruotsissa tehtyä Anna Maria Malminin ja Ann Söderholmin tutkimusta ”Bokprat - En undersökning av två mellanstadieklassers upplevelser av bokprat”. Lopuksi tutkimuksista on tehty yhteenveto, jonka yhteydessä esitellään vielä hieman Kanerva Peltoniemen pienimuotoista selvitystä, joka tutki kirjavinkkauksen vaikutuksia ala- ja yläkouluikäisiin lapsiin.

3.1 Kirjavinkkarin näkökulma

Leena Ketola on tutkinut kirjavinkkausta kirjavinkkarin näkökulmasta pro gradu -tutkielmassaan Kirjavinkkauksen käytännöt yleisessä kirjastossa – kirjavinkkarin näkökulma. Työn tarkoituksena oli selvittää minkälaisia kokemuksia kirjavinkkareilla on käytännön vinkkaustyöstä, sekä mitä mieltä he ovat omasta työstään. Lisäksi Ketola halusi selvittää miten opettajat, oppilaat ja kirjasto suhtautuvat kirjavinkkaukseen. Ketolan tutkimus oli laadullinen, ja hän käytti aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua teemahaastattelua. Hän haastatteli kahdeksaa kirjavinkkausta tehnyttä kirjaston työntekijää Tampereelta ja lähikunnista. (Ketola 2008, 36-39.) Omassa pro gradu -tutkimuksessani olen ottanut hieman eri näkökulman kuin Ketola, eli tutkin kirjavinkkausta kirjavinkkaustuntien kuuntelijoiden näkökulmasta.

Lähes kaikki Ketolan haastattelemat vinkkarit kertoivat, että heidän mielestään paras tapa oppia vinkkaamaan on käytännön harjoittelu. Lisäksi vinkkarit arvostivat koulutustilaisuuksia

sekä kollegoiden kanssa vaihdettuja ideoita ja kokemuksia. Vinkkarit aloittivat vinkkaamisen ensin lukemalla suuren määrän lasten- ja nuortenkirjallisuutta, joista he valitsivat vinkatut kirjat. Mäty-periaate oli tärkeä valintakriteeri. Vinkkitunnit kannattaa kirjavinkkareiden mielestä aloittaa parilla todella kiinnostavalla kirjalla. Aloituksen jälkeen vinkkitunti voi edetä kuuntelijoiden ehdolla, ja kirjavinkkarin onkin hyvä osata lukea koululuokkia, jotta tietäisi mitä kirjoja kannattaa vinkata. Myös vinkkitunnin lopetuksen pitäisi olla kiinnostava. (Ketola 2008, 95-97.) Vinkkarit korostivat, että jokaisen vinkkarin pitäisi esiintyä itselle luontevalla tavalla. Jokainen voi luoda oman tyyliinsä vinkata kirjoja. Ketään ei pitäisi pakottaa vinkkaamaan, jos kyseinen henkilö ei ole kiinnostunut tekemään sitä. Hyvänä plussana vinkkaustyössä pidettiin kiinnostusta lastenkirjallisuuteen ja lapsiin. (Ketola 2008, 97-98.)

Kirjavinkkarit pitivät työnsä tärkeimpinä ominaisuuksina kirjojen esittelyä ja lukemaan innostamista; lukemisen ilon välittämistä. Lukemaan innostaminen oli vinkkareiden mielestä tärkeää. He korostivat lukemisen hyötyjä, muun muassa sanavaraston laajenemista ja vaikeiden asioiden ymmärtämistä kirjallisuuden kautta. Kirjavinkkarit perustelivat kirjavinkkauksen tehokkuutta sillä, että vinkatut kirjat lainattiin nopeasti kirjaston hyllystä ja muutenkin niitä tultiin kyselemään vinkkaustuntien jälkeen. (Ketola 2008, 97–98.) Oma tutkimukseni pyrkii muun muassa selvittämään tätä asiaa. Kiinnostuivatko nuoret vinkatuista kirjoista vinkkaustunnilla?

Ketolan tutkimuksessa vinkkarit pitivät työtään antoisana, mutta työläänä. Vinkkaus vaatii paljon ennakkovalmistelua ja luonnollisesti kirjojen lukua. Vinkkareiden mielestä myös itse vinkkitunnin pitäminen on voimia verottavaa ja vaatii todella paljon keskittymistä. Vinkkitunnin jälkeen saattaa olla väsynyt, mutta kuitenkin positiivinen olo, sillä useimmat vinkkitunnit kuitenkin sujuvat hyvin. Vinkkaajien mielestä eniten vinkkaamisessa palkitsee kuulijat. Vinkkaajallekin tulee hyvä mieli, kun lapset innostuvat kirjoista ja antavat rehellistä ja suoraa palautetta. Vinkkaamisen nähtiin myös antavan valmiuksia muuhunkin lasten- ja nuortenkirjastotyöhön (Ketola 2008, 98-99.)

Opettajien ja oppilaiden myönteinen suhtautuminen koettiin hyväksi asiaksi. Opettajan läsnäolo vinkkaustunnilla oli vinkkareiden mielestä tärkeää, ja lisäksi opettaja voi omalla kiinnostuksellaan innostaa oppilaita vielä enemmän vinkatuista kirjoista. Kirjavinkkarit kertoivat, että useimmat opettajat olivat kiinnostuneita kirjavinkkauksesta. Myös oppilaat

olivat useimmiten aktiivisia ja innostuneita. Kirjaston suhtautuminen vinkkaukseen oli kirjavinkkareiden mielestä myönteistä ja kannustavaa. (Ketola 2008, 99–100.)

Epäkohtana vinkkaustyössä pidettiin sitä, että siihen joutuu valmistautumaan lähes kokonaan vapaa-ajalla. Osa vinkkareista ei saanut erillistä palkkiota vinkkauksista ja joutui lukemaan kirjat vapaa-ajallaan. Kiireettöminä aikoina he pystyivät myös lukemaan hieman kirjastossa työajalla. Osa vinkkareista sai pienen palkankorotuksen seitsemän viikkoa kestävä vinkkausprojektin ajalta. Lisäksi he saivat yhden etälukupäivän syksyllä. Heille myös palkattiin sijainen kirjastolle vinkkauksien ajaksi. (Ketola 2008, 100–101.)

3.2 Kirjavinkkaustuntien merkitys yläasteikäisten lukemiselle ja kirjastonkäytölle

Tytti Kallio-Kokon pro gradu -työ on nimeltään ”Kirjavinkkaustuntien merkitys yläasteikäisten lukemiselle ja kirjastonkäytölle”. Kallio-Kokon päätutkimuskysymykset olivat ”Millainen on lukemisen rooli nuorten vapaa-ajassa?” ja ”Millainen on kirjavinkkauksen merkitys nuorten vapaa-ajan lukemiselle?” (Kallio-Kokko 2008, 28.) Hän tutki yläasteen seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisia ja teki kevään 2005 aikana kaksi kyselyä satunnaisesti valituille 16 luokalle. Tutkimus oli osa projektia, jossa seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisille vinkattiin kirjoja. Ennen kirjavinkkauksia toteutettiin taustakysely, jossa kartoitettiin nuorten vapaa-ajanviettotapoja. Vinkkauksien jälkeen Kallio-Kokko teki seurantakyselyn, jonka avulla haluttiin saada selville muutoksia nuorten lukemisessa sekä kirjastonkäytössä vinkkaustuntien jälkeen. (Kallio-Kokko 2008, 4.) Seurantakysely toteutettiin noin kahden kuukauden kuluttua kirjavinkkaustunneista (Kallio-Kokko 2008, 32). Kallio-Kokosta eroten tässä pro-gradu -työssä keskitytään tarkastelemaan lähinnä nuorten aktiivisuutta lukea vinkattuja kirjoja sekä nuorten asenteita vinkattuja kirjoja ja kirjavinkkaustuntia kohtaan. Näin mahdollistuu hieman syvällisempi näkemys kirjavinkkausaiheesta.

Kallio-Kokon taustakyselystä saa selville, että nuorten suosituin harrastus on liikunta. Sitä harrasti 64 prosenttia vastaajista. Muita suosittuja harrastuksia olivat luovat harrastukset (27 %), tietokoneet (15 %) ja kavereiden kanssa oleilu (10 %). Nuoret nimesivät myös lempivapaa-ajanviettotapojaan. Mieluiten nuoret viettivät aikaa kavereidensa kanssa, muiden suosittujen ajanviettotapojen ollessa lukeminen, urheilu, tietokone, pelit, musiikki ja oleskelu.

Nuoret käyttävät aikaa myös monien eri medioiden parissa. Suosituimpia medioita olivat tietokone, musiikki ja televisio. (Kallio-Kokko 2008, 34-37.)

Tutkimuksen tytöistä 52 prosenttia ja pojista 12 prosenttia luki mielellään. Suosituimmat kirjallisuuden lajit olivat sarjakuvat, jännityskirjat, fantasiakirjat sekä nuortenkirjat. Mielikirjojaan nuoret kuvasivat muun muassa vaivattomiksi lukea, hauskoiksi ja mielenkiintoisiksi. Nuoret, jotka eivät lue, kertoivat lukemattomuuden syyksi muun muassa sen, että heitä ei kiinnosta lukeminen eikä heillä ole aikaa lukea. (Kallio-Kokko 2008, 39-41.) Vastaajista 63 prosenttia luki vähintään kerran viikossa muita kuin koulukirjoja. Useimmiten oppilaat kertoivat lukevansa puolesta tunnista tuntiin yhdellä kerralla. Kuusi prosenttia kertoi, että ei lue ollenkaan. (Kallio-Kokko 2008, 42-44.)

Lähes kaikki kyselyyn vastanneista nuorista muistivat edellisen kirjan, jonka olivat lukeneet. Nuorten edellisen kuukauden aikana luettujen kirjojen keskiarvo oli 2,5. Vastanneista 33 prosenttia kertoi, että ei ollut lukenut yhtään kirjaa edellisen kuukauden aikana. (Kallio-Kokko 2008, 44.) Kallio-Kokko toteaa, että nuorten oli ehkä vaikea arvioida omaa lukemistaan. Kysymyksestä riippuen 6 – 33 prosenttia oppilaista vastasi, että ei lue kirjoja tai ei ole lukenut edellisen kuukauden aikana mitään. (Kallio-Kokko 2008, 63-64.) Toisaalta voi olla montakin oppilasta, jotka lukevat esimerkiksi vain yhden kirjan vuodessa tai pelkästään kesälomalla. Luettujen kirjojen määrä edellisen kuukauden aikana voi siis riippua paljolti tutkimuksen ajankohdasta. (Saarinen ja Korkiakangas 2009, 81.)

Nuoret saivat tietoa lukemistaan kirjoista eniten kirjastosta ja kavereilta. Tietoa saatiin lisäksi jonkin verran kirjakaupasta, koulusta ja vanhemmilta. Avoimeen kohtaan oppilaat olivat vastanneet useimmiten, että he saavat tietoa kirjoista Internetistä. (Kallio-Kokko 2008, 45.) Ihmettelenkin, miksi Internet ei ollut yhtenä vastausvaihtoehtona. Näin se olisi luultavasti saanut hieman enemmän mainintoja vastauksissa. Tosin Internet ei ehkä ollut vielä tutkimuksen tekohetkellä vuonna 2005 niin suosittu media kuin nykyään. Kirjoja hankittiin eniten kirjastosta. Nuoret lukivat myös kotona olevaa kirjallisuutta, ostivat kirjoja kirjakaupasta tai lainasivat kirjoja kavereilta. (Kallio-Kokko 2008, 46.)

Nuorten lukemisen lisäksi Kallio-Kokko tutki nuorten kirjastonkäyttöä. Nuoret vierailivat useimmin kerran kuukaudessa kirjastossa. Eniten nuoret lainaavat kirjoja, lukevat lehtiä ja käyttävät tietokoneita kirjastossa. Nuoret kertoivat myös, että löytävät useimmiten mieluista

luettavaa kirjastosta. Syitä mieluisen luettavan löytämättömyydelle oli muun muassa se, että mieluisa kirja oli lainassa tai oppilaat eivät jaksaneet tai osanneet etsiä itselleen luettavaa. (Kallio-Kokko 2008, 47-48.)

Kallio-Kokon seurantakyselyssä nuorten lukuaktiivisuus oli pysynyt suunnilleen samana. Kysymyksestä riippuen se saattoi hieman vaihdella. 75 prosenttia nuorista muisti edes yhden vinkatun kirjan parin kuukauden kuluttua vinkkauksista. Oppilaat saivat valita muistamiensa kirjojen nimiä kirjalistalta, joka sisälsi vinkatut kirjat. 43 prosenttia oppilaista oli lukenut vinkattuja kirjoja. Osa oppilaista (13 %) oli lukenut äidinkielen tunnilla yhtä vinkattua kirjaa. Suurin osa vinkattuja kirjoja lukeneista oli sitä mieltä, että kirjat olivat hyviä. Vinkkirjojen lukemattomuudelle kerrottiin syyksi muun muassa, että kirjat eivät kiinnostaneet, kirjaa ei löytynyt kirjastosta tai oppilaat eivät ehtineet lukea. (Kallio-Kokko 2008, 50-55.) Nuoret suhtautuivat positiivisesti kirjavinkkaukseen: 69 prosenttia vastaajista piti kirjavinkkaustuntia ainakin osittain mielenkiintoisena. Tytöistä suurempi osa (60 %) piti tuntia mielenkiintoisena, kun pojista tätä mieltä oli vain 20 prosenttia. Suurin osa tytöistä ja pojista toivoi lisää vinkkausta äidinkielen tunneille. (Kallio-Kokko 2008, 58-60.) Nuorten kirjastonkäyttö ei ollut juuri muuttunut kirjavinkkauksien jälkeen. (Kallio-Kokko 2008, 56-57.)

3.3 Kirjavinkkaustutkimus Ruotsissa

Anna Maria Malmin ja Ann Söderholm tutkivat maisteritutkielmassaan *Bokprat - En undersökning av två mellanstadielklassers upplevelser av bokprat* vuodelta 2000 kirjavinkkauksen vaikutuksia kahteen ruotsalaiseen koululuokkaan. He halusivat selvittää kiinnostuvatko lapset kirjoista, joita heille vinkataan ja onko tyttöjen ja poikien välillä eroja siinä, miten he suhtautuvat kirjavinkkaukseen. Lisäksi he halusivat tarkastella lasten lukuympäristöä ja erityisesti siinä seuraavia seikkoja: lukuaika ja -paikka, ääneen lukeminen, kirjavalikoima ja keskusteleminen kirjoista. (Malmin ja Söderholm 2000, 1-2.) Tutkimuksessa mukana olleet lapset osallistuivat kirjavinkkaajan pitämälle kirjavinkkaustunnille. (Malmin ja Söderholm 2000, 14.)

Malminin ja Söderholmin tutkimus oli laadullinen ja tutkimusmetodeina he käyttivät teemahaastattelua ja havainnointia. He valitsivat haastattelun tutkimuksen metodiksi, koska

he ajattelivat, että lasten olisi helpompi kertoa ajatuksistaan suullisesti. He tekivät myös koehaastattelun ennen varsinaisia haastatteluja. (Malmin ja Söderholm 2000, 14-18.) He haastattelivat yhteensä 38 oppilasta kahdesta eri koulusta ja luokasta. Koulut sijaitsivat eri kaupungeissa. (Malmin ja Söderholm 2000, 72.) Luokat erosivat toisistaan siinä, että toisessa luokassa (Nedan) oli suurempi osuus maahanmuuttajia. (Malmin ja Söderholm 2000, 50.) Lapset olivat viidesluokkalaisia ja kirjojen ahmimisiässä. Haastattelut tapahtuivat 6-12 päivän päästä vinkkauksista. Malmin ja Söderholm haastattelivat myös luokkien opettajia sekä vinkkauksia pitäneitä kirjavinkkareita. Heidän haastatteluissaan käytettiin ennalta sovittuja kysymyksiä. Malmin ja Söderholm olivat myös mukana havainnoimassa kirjavinkkaustunteja. (Malmin ja Söderholm 2000, 14-18.) Tutkijat antoivat kouluille nimet Oppan ja Nedan. Tutkimuksen osioon, joka koski kirjavinkkaustilannetta, vastasivat ainoastaan ne lapset, jotka olivat läsnä vinkkauksessa. Oppanin luokassa vastasi siis seitsemän poikaa ja kahdeksan tyttöä ja Nedanissa yhdeksän poikaa ja kahdeksan tyttöä. Muihin osioihin haastateltiin kaikkia luokan lapsia, eli Oppanissa yhdeksää tyttöä ja poikaa ja Nedanissa kymmentä tyttöä ja poikaa. (Malmin & Söderholm 2000, 38.)

Molemmissa koululuokissa enemmistö oppilaista suhtautui positiivisesti kirjavinkkaukseen. Kukaan ei suhtautunut Oppanissa kirjavinkkaukseen negatiivisesti, kun Nedanissa kaksi oppilasta sanoi, että on parempi lukea itse kirjoja kuin kuunnella kirjavinkkejä. (Malmin & Söderholm 2000, 38-39.) Malmin ja Söderholm kritisoivat Nedanin kirjavinkkarin kirjojen esittelemistyyliä. Heidän mukaansa vinkkaaja ei ollut edes lukenut kaikkia esittelemiään kirjoja, ja saattoi esimerkiksi vain lukea kirjasta ensimmäisen kappaleen ääneen. Hän ei myöskään esitellyt kirjojen henkilöitä, tai valottanut kirjan tapahtumia. Kirjat saattoivat heidän mukaansa jäädä lasten mieliin hieman vaikeaselkoisina. (Malmin & Söderholm 2000, 56.)

Oppilaat muistivat hyvin esiteltyjä kirjoja. Luokkien välillä oli hieman eroa vinkattujen kirjojen lainaamisessa. Oppanissa kahdeksan oppilasta viidestätoista lainasi vinkatun kirjan. Nedanissa taas vain kolme oppilasta oli lainannut esitellyn kirjan. Molemmat luokat olivat jääneet lainaamaan kirjaston kirjoja vinkkauksien jälkeen. Kysyttäessä olivatko oppilaat lukeneet vinkattuja kirjoja, myönteisesti vastasi Oppanissa kolme ja Nedanissa yksi. (Malmin & Söderholm 2000, 37-39.) Haastattelussa tuli ilmi, että useampi lapsi olisi halunnut lainata vinkatun kirjan, mutta niteitä ei ollut tarpeeksi saatavilla kirjastossa. (Malmin & Söderholm 2000, 40.) Usein varsinkin pieniin kirjastoihin hankitaan vain vähäiset nidemäärät yhdestä

kirjasta. Tutkijat tulivat siihen tulokseen, että lapset kiinnostuivat Oppanissa paremmin vinkatuista kirjoista. Nedanissa vain kolme lasta oli lainannut vinkatun kirjan. Lisäksi Nedanin luokan lapsien kiinnostus kohdistui lähes kokonaan vain yhteen ja samaan maahanmuuttajasta kertovaan kirjaan, jonka vinkkari esitteli. Tutkimuksessa tyttöjen ja poikien välillä ei ollut huomattavaa eroa kiinnostuksessa vinkattuihin kirjoihin. (Malmin & Söderholm 2000, 55-57.)

Lasten lukuympäristöä tarkasteltaessa huomataan, että molemmissa luokissa opettajan ääneen lukeminen on etusijalla, joten oppilaat eivät juuri saa lukea itseksensä koulussa. Kummassakaan luokassa ei ollut järjestetty lapsille erityistä paikkaa lukea pulpettikirjojaan. Malmin ja Söderholm ehdottavat käytettäväksi esimerkiksi lukutyynyjä, jotka lapset voisivat sijoittaa haluamaansa paikkaan ja jonka päällä he voisivat istua ja lukea. Kotona luetaan muutamille lapsille ääneen kirjoja. Lähes kaikki lapset kertoivat, että opettajan ääneen lukeminen on jännittävää ja hauskaa. (Malmin & Söderholm 2000, 58-59.)

Kirjavalikoima Oppanin luokalla on aika hyvä. Luokassa on oma pieni noin 50 niteen kirjahylly. Koulussa on myös koulukirjasto, jossa lapset käyvät äidinkielen tunneilla. Luokka käy myös kerran kuukaudessa kaupunginkirjastossa, jolla on opettajan mielestä lapsiin lukemaan houkutteleva vaikutus. Nedanin luokan käytettävissä olevat kirjavalikoimat eroavat hieman Oppanin luokan valikoimasta. Nedanin luokassa on myös kirjahylly. Koulussa on kirjasto, joka toimii lisäksi kunnan sivukirjastona. Nedanin koulukirjastossa on noin 25 000 niteitä, kun Oppanin koulukirjastossa niteitä on vain noin 9 000. Nedanin lapsilla on siis koulussaan paljon isompi kirjasto kuin Oppanin lapsilla. Nedanin lapset käyvät koulusta vierailulla ainoastaan koulukirjastossaan. (Malmin & Söderholm 2000, 60-62.)

Oppanissa opettaja ja lapset käyvät jonkin verran keskustelua opettajan ääneen lukemista kirjoista. Opettaja saattaa vinkata tulevia ääneen luettavia kirjoja. Luokassa käydään myös keskustelua sen jälkeen kun opettaja on saanut kirjan luettua. Jos kirjasta on tehty elokuva, oppilaat saattavat katsoa sen. Tämän jälkeen heidän tehtävänä on verrata kirjaa ja elokuvaa toisiinsa. Nedanin opettaja pitää keskustelua ja pohdintaa kirjoista erittäin tärkeänä. Opettajan mukaan on tärkeää keskustella, jotta oppilaat saisivat lukemastaan syvemmän käsityksen. Opettaja vinkkaa kirjoja joskus itse oppilaille, myös oppilaiden tehtävänä on silloin tällöin vinkata kirjoja toisilleen. (Malmin & Söderholm 2000, 62-63.)

Malminin ja Söderholmin tutkimuksen johtopäätöksenä on, että kirjavinkkaus vaikutti enemmän Oppanin luokassa. He kritisoivat Nedanin opettajaa sekä kirjavinkkaria. He ajattelivat myös, että lapsilla on suuri tarve päästä vierailemaan kirjastossa, jotta he saisivat lainattua sieltä kirjoja. (Malmin & Söderholm 2000, 74.) Lapset suhtautuivat positiivisesti vinkkaukseen ja muistivat hyvin vinkattuja kirjoja. (Malmin & Söderholm 2000, 76.) Malmin ja Söderholm toteavat, että kirjavinkkaus on hyvä keino innostaa niitä lapsia lukemaan, jotka lukevat paljon tai vähintään silloin tällöin. Molemmista luokista puuttuu olennaisena osana lukuympäristöä luku-aika ja erityinen lukupaikka. Muut tutkijoiden vertaamat lukuympäristön osat löytyvät luokista. Malmin ja Söderholm ovat sitä mieltä, että oman hiljaisen lukuajan puute johtaa siihen, että kirjavinkkauksesta on hyötyä ainoastaan niille lapsille, joilla lukeminen on jo vapaa-ajan harrastuksena. (Malmin & Söderholm 2000, 73-74.)

3.4 Yhteenveto

Kirjavinkkausta on tutkittu monesta näkökulmasta. Tässä luvussa 3 tutustuttiin tarkemmin tutkimuksiin, jotka tutkivat kirjavinkkarin näkökulmaa, kirjavinkkauksen vaikutuksia yläkouluikäisten nuorten lukemiseen ja kirjastonkäyttöön sekä kirjavinkkauksen vaikutuksia alakouluikäisiin lapsiin. Leena Ketolan tutkimuksen ”Kirjavinkkauksen käytännöt yleisessä kirjastossa – kirjavinkkarin näkökulma” mukaan kirjavinkkarit käyttivät vinkkauksessaan Marja-Leena Mäkelän Kirjavinkkarikirjan (2003) metodeja, kuten mäty-periaatetta. He myös rakensivat vinkkinsä Mäkelän ohjeiden mukaan. Vinkkausta pidettiin työläänä, mutta kuitenkin palkitsevana työnä. Kirjavinkkauksella nähtiin saavutettavan hyviä vaikutuksia lapsiin, kuten innostus lukemiseen.

Tytti Kallio-Kokon tutkimus ”Kirjavinkkaustuntien merkitys yläasteikäisten lukemiselle ja kirjastonkäytölle” toteutettiin kyselytutkimuksena. Tutkimuksen nuorten suosituin harrastus oli liikunta. Tytöt pitivät poikia enemmän lukemisesta. Noin kolmasosa oppilaista ei ollut lukenut kirjoja edellisen kuukauden aikana taustakyselyn suorittamisesta. Vinkattuja kirjoja oli lukenut lähes puolet oppilaista. Tytöt suhtautuivat poikia positiivisemmin myös kirjavinkkaustuntiin. Nuorten kirjastonkäyttö ei ollut muuttunut kirjavinkkauksen seurauksena.

Anna Maria Malmin ja Ann Söderholm tutkimus ”Bokprat - En undersökning av två mellanstadieklassers upplevelser av bokprat” oli laadullinen. Vinkkauksia kuunnelleet alakouluikäiset lapset suhtautuivat positiivisesti vinkkaustuntiin. Kuitenkin vain pieni osa lapsista oli lukenut vinkattuja kirjoja. Tyttöjen ja poikien välillä ei huomattu eroa kiinnostuksessa vinkattuihin kirjoihin. Sen sijaan ne oppilaat, joiden vapaa-ajan harrastuksena oli lukeminen, innostuivat Malminin ja Söderholmin mukaan ehkä enemmän vinkatuista kirjoista. Tutkimuksen kohteena olleissa koululuokissa opettajat lukivat kirjoja ääneen oppilaille sekä vinkkaavat silloin tällöin myös itse kirjoja.

Kanerva Peltoniemi tutki omassa pienimuotoisessa tutkimuksessaan ”Kerro loputkin – Tällaista lisää!” kirjavinkkauksen vaikutuksia ala- ja yläkouluikäisiin oppilaisiin. Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena, ja se toteutettiin valituilla kirjavinkkaukseen osallistuneilla luokilla ennen ja jälkeen vinkkauksen. Lisäksi Peltoniemi tarkkaili oppilaiden reaktioita ja kannanottoja vinkkaustilanteessa. Kuten aiemmin esitellyissä tutkimuksissa myös tähän tutkimukseen osallistuneet oppilaat (noin 80 %) suhtautuivat positiivisesti kirjavinkkaukseen. Viidesosa oppilaista oli lukenut vinkattuja kirjoja ja lähes puolet ilmoitti lukeneensa samantyyllisiä kirjoja kuin vinkatut kirjat. Kirjastokäynnit lisääntyivät kaikissa vinkkaukseen osallistuneissa kouluissa. Eniten oppilaiden kirjastokäynnit olivat lisääntyneet kirjaston lähellä sijaitsevassa alakoulussa. (Peltoniemi, [Viitattu 4.3.2012].)

4 TARINAPOLKU-PROJEKTI

Pro gradu -työni aiheena on itse toteuttamani Tarinapolku-kirjavinkkausprojektin vaikutusten arviointi. Projektissa tehtävänäni oli suunnitella Hyvinkään yhdeksäsluokkalaisille kirjavinkkaustuokiot sekä tuottaa Hyvinkään kaupunginkirjaston internetsivuille lukuvinkkejä. Rajasin internetsivuille menevät vinkit pois projektin arvioinnista ja keskityn tutkimuksessani suunnittelemiini kirjavinkkaustunteihin. Koen, että tunnit olivat projektini pääosassa, joten on järkevintä keskittyä niihin. Itseäni kiinnostaa myös enemmän tutkia kirjavinkkausta esiintymistilaisuutena kuin vinkkinä paperilla.

Tarinapolku-projekti oli osa Hyvinkään kaupungin Kulttuuripolku-hanketta, jonka tarkoituksena on johdattaa peruskoululaisia kulttuurin pariin. Hanke käynnistettiin vuonna 2008 ja se jatkuu edelleen. (Hyvinkään kaupunginkirjasto 2009.) Kulttuuripolku-hankkeessa on määritelty jokaiselle peruskoulun luokka-asteelle kaksi kulttuurilaitosta, jonne tehdään vierailu. Esimerkiksi kahdeksannet luokat vierailevat keväisin Taidemuseossa ja syksyllä he pääsevät konserttiin Hyvinkääsaliin. (Kulttuuripolku 2009.)

Kulttuuripolku-hankkeen puitteissa kirjasto on antanut yhdeksäsluokkalaisille tiedonhaun- ja tiedonhallintataitojen opetusta, ja lisäksi kirjaston oman verkkokirjaston sekä muiden tietokantojen käytön opastusta. Hyvinkään kirjasto halusi tutustuttaa Tarinapolku-projektilla yhdeksäsluokkalaiset myös kirjaston muuhun tarjontaan: ”tarinoihin ja kertomuksiin, jotka voivat herättää ajatuksia, naurattaa, itkettää ja lohduttaa”. Projektityöntekijän oli tarkoitus vinkata yhdeksäsluokkalaisille oppilaille sopimaksi katsomaansa kaunokirjallisuutta syksyllä 2010 ja lisäksi tehdä nuortenkirjoista vinkkejä kirjaston internetsivuille jo aikaisemmin kesällä 2010. Projektin avulla Hyvinkään kirjasto halusi tukea koululaisten maailmankuvan muodostumista sekä lukuinnon herättämistä niissä oppilaissa, ”joiden käteen kirja ei aluksi tuntuisi tarttuvan”. (Hyvinkään kaupunginkirjasto 2009.)

Osallistuminen Tarinapolku-projektin kirjavinkkaustunneille oli opettajien oman aktiivisuuden varassa. Kirjastosta lähetettiin sähköpostia kaikille äidinkielenopettajille, jotka opettivat yhdeksäsluokkalaisia. Opettajat saivat varata itsellensä sopivan ajan. Vinkkaustunnit järjestettiin Hyvinkään kirjastossa. Vinkkaustunnilla oli tarkoitus vinkata yhdeksäsluokkalaisille mahdollisimman monipuolisesti nuortenkirjallisuutta. Tärkeä

päämäärä projektilla oli saada yhdeksäsluokkalaiset suhtautumaan lukemiseen ja kirjoihin hieman myönteisemmin. Oli myös hyvä, jos oppilaat saivat positiivisen kokemuksen esitellyistä kirjoista, tarinoista, itse vinkkaustunnista ja myös kirjastosta. Tämä saattaa vaikuttaa myöhemmin elämässä esimerkiksi siten, että kirjastoa on mukavampi käyttää positiivisen muistikuvan ollessa mielessä. Vaikka oppilaat eivät lukisikaan vinkattuja kirjoja heti, heille saattaa silti jäädä muistikuva kirjoista, ja voivat lukea kirjan myöhemmin.

Tarinapolku-projektiin kuuluneet vinkkaustunnit sujuivat hyvin. Kaikki Hyvinkään yhdeksännet luokat eivät osallistuneet projektiin. Luokat saapuivat kirjastoon, ja heille pidettiin noin 45 minuutin pituinen vinkkitunti. Tunnin aikana oppilaille vinkattiin noin seitsemän kirjaa. Kirjat edustivat erilaisia kirjallisuuden lajeja. Joka tunnilla oli mukana jännitystä/kauhua, fantasiaa/scifiä, rakkauskirjoja ja ihmissuhteista kertovia kirjoja. Lisäksi mukana saattoi olla muun muassa hauskoja kirjoja, yhteiskunnallisista ongelmista kertovia kirjoja ja runoja. Vähintään yhden kirjan vinkkiin olin joka vinkkaustunnilla liittännyt musiikkia tai kuvaa.

Tunnin jälkeen luokka joko lähti takaisin koululle tai jäi lainaamaan kirjoja. Suosituksena oli, että luokat jäisivät lainaamaan kirjoja, mutta melkein kaikilla luokilla oli kiire takaisin koululle. Pyrin järjestämään vinkkaustilaan rauhoittavan tunnelman. Tilasta oli tehty hieman hämärä, ja vinkkasin lukulampun valossa. Halusin, että oppilaat saisivat pienen rentouttavan tauon koulupäiväänsä, ja että he saisivat vain keskittyä kuuntelemaan tarinoita. Vinkkaustunnilla oppilaiden ei siis tarvinnut keskittyä oppimaan uutta, vaan heidän piti vain viihtyä. Tunnin lopuksi nuoret saivat ottaa halutessaan mukaan lapun, jossa luki vinkattujen kirjojen tekijän ja kirjan nimi. Lappu helpottaa kirjojen nimien muistamisessa, mikäli oppilaat haluavat tulla lainaamaan vinkattuja kirjoja kirjastoon.

Vinkkaustunnilla käyneistä sekä tutkimukseen osallistuneista luokista kolme jäi lainaamaan kirjoja kirjastoon tunnin jälkeen. Muut lähtivät tunnin jälkeen takaisin koululle. Jälkimmäisessä tapauksessa oppilaat joutuivat siis halutessaan tulemaan lainaamaan vinkattuja kirjoja vapaa-ajallaan.

Tarinapolku-projektin tavoitteet. Rossin & al. (1999, 70) mukaan yhteiskunnallisten projektien vaikutusarvioinnin tutkimuskysymykset selvittävät yleensä, miten hyvin tavoitteet saavutettiin, muuttiko projekti kohteiden sosiaalisia oloja haluttuun suuntaan ja oliko

projektilla kenties jotain negatiivisia sivuvaikutuksia. Tämänäyttävät kysymykset vaativat etukäteen tarkkaan laaditut tavoitteet ja kriteerit niiden saavuttamiseen. Tarinapolku-projektille pitää asettaa tavoitteet ja konkreettisesti määritellä, miten tavoitteet ovat mitattavissa.

Hyvinkään kirjasto on ilmoittanut Tarinapolku-projektin tavoitteiksi oppilaiden maailmankuvan muodostumisen tukemisen ja lukuinnon herättämisen niissä oppilaissa, jotka eivät ole niitä innokkaimpia lukijoita. Asetin projektille omat henkilökohtaiset tavoitteeni. Kahden päätavoitteen alla on määrittelämäni kriteerit tavoitteen toteutumiseksi.

1. Nuoret kiinnostuivat vinkatuista kirjoista.

- Vähintään 20 prosenttia nuorista luki vinkattuja kirjoja.
- Vähintään 40 prosenttia nuorista haluaisi tulevaisuudessa lukea jonkin vinkatun kirjan.
- Vähintään 60 prosentille nuorista jäi vinkkaustunnilta mieleen jokin kirja.
- Vähintään 60 prosenttia nuorista piti jonkin kirjavinkkaustunnilla esitellyn kirjan kirjallisuuden lajista.
- Vähintään 50 prosenttia nuorista piti esiteltyjä kirjoja mielenkiintoisina.

2. Nuoret kokivat vinkkaustilanteen positiivisena.

- Vähintään 50 prosenttia nuorista haluaisi tulevaisuudessa osallistua kirjavinkkaustunneille.
- Vähintään 50 prosenttia nuorista kuvaili vinkkaustilannetta positiivisella sanalla.
- Vähintään 50 prosenttia nuorista piti kirjavinkkaustuntia mielenkiintoisena.

Tavoite ” Nuoret kiinnostuivat vinkatuista kirjoista” ei ole vielä suoraan mitattavissa, joten sitä pitää täsmentää kriteereillä. ”Vähintään 20 prosenttia nuorista luki vinkattuja kirjoja” sekä ”Vähintään 60 prosentille nuorista jäi vinkkaustunnilta mieleen jokin kirja” ovat jo mitattavissa olevia asioita, joita tiedustelin yhdeksäsluokkalaisilta kyselylomakkeessa. Muun muassa Kallio-Kokon (2008) ja Malmin & Söderholm (2000) tutkimustuloksia on käytetty apuna prosenttiosuuksien määrittelyssä. Nuorten suhtautumista kirjavinkkaustilanteeseen ei ole juuri tutkittu aikaisemmin, joten asetin toisen tavoitteen kaikkiin kriteereihin tavoitteeksi 50 prosenttia nuorista.

Projektin tavoitteena on vaikuttaa nuorten mielipiteisiin kirjoista. Haluaisin, että nuoret saisivat kirjavinkkaustunnista positiivisen kokemuksen, joka toivottavasti vaikuttaisi positiivisesti nuorten asenteisiin lukemisharrastusta kohtaan. Tavoitteena on myös se, että nuoret kiinnostuisivat vinkatuista kirjoista ja haluaisivat lukea niistä jonkun. Olisi hyvä, jos joku yhdeksäsluokkalainen, joka ei juuri lue kirjoja, tarttuisi vinkkaustunnin innoittamana kirjaan. Hyvä tulos on jo se, että oppilaat kokisivat lukemisharrastuksen positiivisempaa kirjavinkkauksen jälkeen. Asenteiden muutosta ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa voi mitata, sillä tutkimukseen ei kuulu asenteiden alkukartoitusta.

Tavoitteissa korostuvat nuorten mielipiteet esitellyistä kirjoista ja vinkkaustunnista. Usein saatetaan ajatella, että kirjavinkkauksen tavoite on saavutettu, kun vinkattuja kirjoja luetaan (Kallio-Kokko 2008, 62 ja Saine 2008, 48). Tämä on myös yksi Tarinapolku-projektin tavoitteista, mutta kuitenkin vain pieni osa niistä. Koen, että vinkattujen kirjojen lukeminen on vain yksi pieni osa-alue vinkkauksen tavoitelluista vaikutuksista. Tarinapolku-projektin tavoitteet saavutetaan, jos oppilaat suhtautuvat myönteisesti vinkattuihin kirjoihin ja kirjavinkkaustuntiin.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin tutkimuksen toteuttamisesta. Ensin käydään läpi Tarinapolku-projektille määrittelämäni tavoitteet ja tutkimuksen tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen kerrotaan tutkimuksessa käytetystä menetelmästä ja tutkimusaineistosta.

5.1 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni on arviointitutkimus. Arviointitutkimus arvioi erilaisten projektien, hallinnonalojen, yritysten ja instituutioiden tehokkuutta (Holmila 1999, 46). Arviointi antaa tietoa projekteista; onko niitä esimerkiksi järkevää aloittaa, jatkaa tai laajentaa (Rossi & al. 1999, 3). Minun tutkimukseni antaa Hyvinkään kirjastolle tärkeää tietoa tulevaisuutta ajatellen. Arvioinnin loppupäätelmästä riippuen kirjasto voi esimerkiksi tulevaisuudessa jatkaa yhdeksäsluokkalaisten kirjavinkkauksia tai sitten keskittyä alakoululaisten vinkkaukseen, jos projektilla ei saavutettu haluttuja vaikutuksia.

Projektien arviointitutkimuksia tehdään, jotta saataisiin selville ensinnäkin projektin tarve, panos, tuotokset, vaikutukset tai tehokkuus (Rossi & al. 1999, 63). Omassa tutkimuksessani keskityn projektin vaikutuksien arviointiin. Näen, että esimerkiksi projektin tuotoksen arviointi, eli miten projekti toteutettiin, olisi pääasiassa hyödyllinen vain itselleni ja Hyvinkään kirjastolle. Tietoa kirjavinkkauksen vaikutuksista voivat kuitenkin hyödyntää muutkin kirjavinkkauksesta kiinnostuneet. Vaikutusten arviointi on tärkeää silloin, kun halutaan selvittää onnistuiko projekti esimerkiksi lieventämään jotain ongelmaa. (Rossi & al. 1999, 70.) Omassa tutkimuksessani pääkiinnostuksen kohteena on, saivatko Tarinapolku-projektiin osallistuneet nuoret positiivisen kokemuksen kirjoista ja kirjavinkkauksesta.

Tutkimukselle on määritelty seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Minkälaisia vaikutuksia Tarinapolku-projektilla oli?

- Millaisiin Tarinapolku-projektin osallistujiin kirjavinkkaus vaikutti?
- Millä tavalla kirjavinkkaus vaikutti Tarinapolku-projektin osallistujiin?

2. Miten hyvin Tarinapolku-projektin asetetut tavoitteet saavutettiin?

- Missä määrin Tarinapolku-projektin osallistujat kiinnostuivat vinkatuista kirjoista?
- Miten Tarinapolku-projektin osallistujat kokivat kirjavinkkaustilanteen?

Näiden tutkimuskysymysten avulla pyrin selvittämään, minkälaisia vaikutuksia projektillani oli yhdeksäsluokkalaisiin. Tutkin miten hyvin asetetut tavoitteet toteutuivat, sekä vaikuttiko projekti enemmän toisiin osallistujiin kuin toisiin.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on määrällinen. Määrällisellä tutkimuksella halutaan usein selvittää muuttujien välisiä riippuvuuksia ja eroja. Määrällisessä tutkimuksessa tietoa käsitellään numeerisesti ja se vastaa yleensä kysymyksiin kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. (Vilkka 2007b, 13-14) Tutkimuksen piti alun perin olla laadullinen haastattelututkimus, sillä haastattelun avulla on mahdollista kartoittaa uutta aihealuetta. (Hirsjärvi 2009, 138) Lisäksi haastattelututkimuksia kirjavinkkauksen kuulijoille ei ole juurikaan tehty Suomessa. Olisi ollut mielenkiintoista saada selville kuulijoiden mielipiteitä vapaasti kerrottuna. Haastattelujen tekeminen osoittautui kuitenkin mahdottomaksi. Toimin Tarinapolku-projektissa itse kirjavinkkaajana, joten jos olisin itse haastatellut yhdeksäsluokkalaisia vinkkauksestani, olisi se saattanut vaikuttaa heidän vastauksiinsa. Tutkimuksen puitteissa ei ollut mahdollista palkata haastattelijaa. Tässä tutkimuksessa päädyttiin siis käyttämään aineistonkeruutapana lomakekyselyä. Kyselyn avulla on mahdollista saada tietoa muun muassa vastaajien käyttäytymisestä, tiedoista, asenteista ja mielipiteistä (Hirsjärvi 2009, 197.) Tässä tutkimuksessa kerättiin pääosassa tietoa Tarinapolku-projektin kirjavinkkaustunneilla käyneiden yhdeksäsluokkalaisten mielipiteistä ja käyttäytymisestä.

Kyselyssä kysymysten muoto on vakioitu. Kaikilta vastaajilta kysytään siis samat kysymykset samassa järjestyksessä. (Vilka 2007b, 28.) Kyselyn avulla tutkimukseen pystyttiin ottamaan mukaan suuri joukko vastaajia. Kyselytutkimuksen reliabiliteettia heikentää se, että usein vastausprosentti saattaa jäädä pieneksi (Hirsjärvi 2009, 195 ja Vilka 2007b, 150). Tässä tutkimuksessa vältettiin se ongelma, sillä opettajat teettivät kyselyn luokassa ja jakoivat lomakkeet kaikille kirjavinkkaustunnille osallistuneille oppilaille. Oli siis todennäköistä, että lähes kaikki opettajille antamani lomakkeet tulisivat täytettyinä myös takaisin. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten luotettavuutta ja toistettavuutta. Tutkimus pitäisi olla toistettavissa samoilla olosuhteilla. (Heikkilä 2008, 30) Kysely ei ollut informoitu, sillä en ollut paikalla missään vaiheessa, kun oppilaat täyttivät lomakkeet (Vilka 2007, 29).

Kyselyn ongelmana voi olla se, että vastaajat vastaavat kysymyksiin epärehellisesti tai huolimattomasti (Hirsjärvi 2009, 195). Tutkimuksen validiteettia vähentää se, että vastaajat saattavat vastata kyselyyn tutkijan toivomalla tavalla (Vilka 2007a, 105). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa nuoret saattoivat tunnistaa, että kyselyn tekijä pitää lukemista hyvänä asiana ja jotkut ehkä vastasivat suhtautuvansa lukemiseen positiivisemmin kuin oikeasti suhtautuvat. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimuksen pitää siis mitata sitä mitä oli tarkoituskin mitata. (Heikkilä 2008, 29) Validiteettia vähentää myös se seikka, että en ollut paikalla ohjeistamassa yhdeksäsluokkalaisia, kun he täyttivät lomaketta. Saattaa olla, että osa kysymyksistä on ymmärretty väärin, jos opettaja ei ole osannut neuvoa oppilaita. Opettajan mukaan annettiin kyselyn täyttämistä varten ohjeita, jotka opettajan pyydettiin välittämään kyselyä täyttävillä oppilaille.

Kyselylomake laadittiin Tarinapolku-projektin tavoitteiden pohjalta. Lähes kaikki lomakkeen kysymykset olivat kvantitatiivisia. Lomakkeet annettiin äidinkielenopettajalle, joka tuli luokan kanssa vinkkitunnille kirjastoon. Opettajan tehtävänä oli teettää tutkimus oppilailla noin viikon kuluttua vinkkauksesta. Palautuneet lomakkeet numeroitiin ja ne käsiteltiin pääosin kvantitatiivisin menetelmin SPSS-tilastointiohjelman avulla. Aineistoa analysoitiin käyttämällä apuna prosenttiosuuksia, frekvenssejä, keskiarvoja, ristiintaulukointia sekä χ^2 -testiä. χ^2 -testien analysoinnissa käytettiin viiden prosentin merkitsevyytensä. Eli Khiin neliötestin sig-arvo pitää olla pienempi kuin 0,05, jotta testin tulos olisi tilastollisesti merkitsevä. χ^2 -testin käyttäminen oli välillä hankalaa pienen otoksen takia, ja monia luokkia jouduttiin yhdistelemään, jotta testit voitaisiin tehdä. Testi vaatii, että korkeintaan 20

prosenttia odotetuista frekvensseistä saa olla alle viiden. Pienin sallittava frekvenssi on 1. (Heikkilä 2008, 213.)

Lomakkeella oli muutama avoin kysymys. Näiden kysymysten kohdalla vastaukset luokiteltiin eri luokkiin. Esimerkiksi kysymys 12, jossa nuoret saivat itse kirjoittaa kirjavinkkaustuntia kuvaavan adjektiivin, luokiteltiin kolmeen luokkaan. Luokat ovat negatiivinen, neutraali ja positiivinen. Luokittelusta kerrotaan tarkemmin kunkin kysymyksen käsittelyn kohdalla.

5.3 Aineisto

Tutkimuksen aineisto saatiin lomakekyselyllä, joka teetettiin kaikilla mahdollisilla Hyvinkään yhdeksänsillä luokilla, jotka osallistuivat Tarinapolku-projektin kirjavinkkaustunneille. Vinkkaustunneille osallistui yhteensä 13 luokkaa. Erityisluokat jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, sillä tällä tutkimuksella haluttiin selvittää normaaliopetusta saavien luokkien suhtautumista kirjavinkkaukseen. Tutkimuksesta jouduttiin jättämään myös kolme muuta vinkkaustunnilla käynnyttä yhdeksäsluokkaa pois, sillä he eivät olisi voineet vastata kyselyyn määrätynä ajankohtana. Lupa [LIITE 2] kyselyn toteuttamiseen pyydettiin yläkoulujen rehtoreilta pari viikkoa ennen vinkkauksien alkamista. Luokkien piti täyttää lomakkeet noin viikon kuluttua kirjavinkkaustunnista, jotta he vielä muistaisivat jotakin tunnin sisällöstä.

Hyvinkäällä on viisi yläkoulua, jotka antavat normaaliopetusta yhdeksäsluokille. Kolmesta koulusta (Härkävehmaan koulu, Tapainlinnan koulu sekä Pohjoispuiston koulu) tultiin kirjastoon kirjavinkkaustunnille. Täten automaattisesti tutkimukseni kohdistuu suppeampaan joukkoon Hyvinkääläisiä yhdeksäsluokkalaisia. Alun perin tutkimuslomakkeita oli tarkoitus jakaa kymmenelle yhdeksäsluokalle, ja nämä luokat olisin jakanut tasaisesti viiden koulun kesken, sekä koulujen sisällä mahdollisimman usealle eri äidinkielen opettajan luokalle. Näin ei siis loppujen lopuksi ollut mahdollista tehdä. Tutkimuksen reliabiliteetti olisi ollut korkeampi, jos tutkimukseen osallistuvat luokat olisi voitu valita satunnaisesti arpomalla. (Vilka 2007, 150) Nyt jouduin ottamaan tutkimukseen mukaan kaikki mahdolliset luokat, joille sopi tutkimuksen teko.

Kaikkiaan lomakkeita jaettiin yhdeksälle yhdeksäsluokalle, ja takaisin saatiin kahdeksan luokan vastaukset. Yksi luokka ei ollut pystynyt täyttämään lomakkeita noin viikon kuluttua vinkkauksesta, joten opettaja ei ollut enää tämän jälkeen teettänyt tutkimusta oppilailta. Lomakkeen täyttäneillä kahdeksalla luokalla oppilaiden lukumäärä vaihteli välillä 14–22. Kyselyyn osallistuneet koululuokat olivat kolmesta eri Hyvinkään yläkoulusta (Tapainlinnan, Härkävehmaan ja Pohjoispuiston koulu). Vastajat jakautuivat suhteellisen tasaisesti näiden kolmen koulun kesken. Yhdestä koulusta oli 39, toisesta 47 ja kolmannesta 55 vastaajaa. Täytettyjä lomakkeita tuli takaisin yhteensä 142 kappaletta. Tutkimukseen otettiin mukaan vain sellaiset oppilaat, jotka olivat osallistuneet pitämälleni kirjavinkkaustunnille Hyvinkään kirjastossa. Kyselylomakkeen [Liite 1] kysymyksellä numero neljä varmistettiin vielä se, että oppilas oli varmasti ollut tunnilla mukana. Yksi lomake jouduttiin jättämään tutkimuksen ulkopuolelle, sillä lomakkeen täyttäjää oli vastannut kysymykseen kieltävästi. Tutkimuksen aineisto koostui siis 141 lomakkeesta.

Vastajat olivat syntyneet pääasiassa vuonna 1995. Yksi vastaajista ilmoitti syntyneensä vuonna 1997 ja toinen 1994. Vastaajissa oli hieman enemmän tyttöjä kuin poikia. Sukupuolijakauman näkee alla olevasta taulukosta 1.

Taulukko 1. Vastaajien sukupuolijakauma

	Frekvenssi	Prosenttiosuus
Poika	68	48%
Tyttö	73	52%
Yhteensä	141	100%

Tuloksia kertoessani käytän kyselyyn vastanneista nimeä oppilaat, yhdeksäsluokkalaiset tai nuoret.

6 TULOKSET

Tutkimuksen tuloksia käsitellään kolmen eri aihe-alueen alla. Teemat ovat: lukutottumukset, suhtautuminen vinkattuihin kirjoihin ja suhtautuminen kirjavinkkaustuntiin. Ensimmäisessä alaluvussa kerrotaan kyselyyn vastanneiden nuorten lukutottumuksista ja harrastuksista. Seuraavassa alaluvussa selvitetään nuorten suhtautumista vinkkirjoihin. Tässä luvussa esitellyt tutkimuksen kohdat liittyvät Tarinapolku-projektin ensimmäiseen tavoitteeseen ”Nuoret kiinnostuivat vinkatuista kirjoista”. Kolmannessa alaluvussa kerrotaan nuorten suhtautumisesta kirjavinkkaustuntiin. Tämä alaluku liittyy projektin toiseen tavoitteeseen ”Nuoret kokivat vinkkaustilanteen positiivisena”. Yhdeksäsluokkalaiset olivat vastanneet lomakkeen kysymyksiin hyvin tunnollisesti. Suurimmat tyhjiä vastausten osuudet olivat kysymyksen 13 kohdalla seitsemän prosenttia ja kahdeksannen kysymyksen kohdalla kuusi prosenttia. Kysymys 13 tiedusteli nuorilta oliko vinkkaustunnilla esitelty heitä kiinnostavien kirjallisuusgenrejen kirjoja ja kysymys 8 nuorten tärkeimpiä harrastuksia. Kysymyksen 6 ”Minkä kirjan olet lukenut viimeksi tai olet parhaillaan lukemassa? Älä huomio koulukirjoja” kohdalla tyhjiä vastauksia oli neljä prosenttia. Muissa kysymyksissä tyhjiä vastauksia oli vain nolasta kahteen kappaletta.

6.1 Tutkimukseen osallistuneiden nuorten lukutottumukset

Kyselylomakkeen avulla kartoitettiin hieman Tarinapolku-projektiin osallistuneiden yhdeksäsluokkalaisten lukutottumuksia. Lomakkeen kysymykset 5, 6, 7, 8 ja kysymyksen 14 c-kohta koskivat nuorten lukutottumuksia. Luvussa 6.1.1 käsitellään nuorten käyttämää aikaa lukemiseen ja luettua kirjamäärää viimeisten kolmen kuukauden ajalta. Kysymyksellä 5 ”Kuinka paljon aikaa käytät kirjojen ja lehtien lukemiseen viikossa?” tiedusteltiin aikaa, jota oppilaat yleensä käyttävät lukemiseen vapaa-ajalla. Tähän kysymykseen vastaajat saivat laskea mukaan lukemisen kirjoista, lehdistä ja sarjakuvista. Mukaan ei siis otettu koulua varten lukemista.

Kysymyksillä 6 ja 7 kartoitettiin vain yhdeksäsluokkalaisten lukemia kirjoja. Tähän kysymykseen ei siis otettu mukaan lehtiä tai sarjakuvia, eikä myöskään koulua varten luettuja kirjoja. Kysymyksen 6 avulla tiedusteltiin muistavatko oppilaat minkä kirjan ovat lukeneet

viimeksi ja milloin he lukivat kyseisen kirjan. Kysymys 7 kartoittaa kuinka monta kirjaa oppilaat ovat lukeneet edellisten kolmen kuukauden aikana.

Luvussa 6.1.2 käsitellään lukemista harrastuksena ja siihen liittyvät kysymykset 8 ja 14 c. Kysymyksessä 8 tiedustellaan yhdeksäsluokkalaisten tärkeimpiä harrastuksia. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli saada selville mainitsevatko oppilaat lukemisen kolmen tärkeimmän harrastuksensa joukossa. Kysymyksen 14 c-kohdassa nuoret arvioivat väitettä ”Lukeminen on mukavaa ajanvietettä” Likertin asteikon avulla.

6.1.1 Nuorten vapaa-ajan lukemiseen käytetyn ajan ja kirjamäärän kartoitus

Kysymyksessä 5 ”Kuinka paljon aikaa käytät kirjojen ja lehtien lukemiseen viikossa? Älä laske mukaan koulukirjoja” oppilaat valitsivat viidestä eri vastausvaihtoehdosta (En yhtään, Alle 1 tunti, 1-3 tuntia, 4-6 tuntia ja Yli 7 tuntia) sopivimman. Alla olevasta taulukosta 2 näkee kuinka paljon oppilaat arvioivat lukevansa viikon aikana.

Taulukko 2. Oppilaiden viikoittainen luku-aika.

	Pojat (n=68)	Tytöt (n=73)	Oppilaat (n=141)
Ei yhtään	15%	8%	11%
Alle 1 tunti	37%	27%	32%
1-3 tuntia	35%	30%	33%
4-6 tuntia	7%	25%	16%
Yli 7 tuntia	6%	10%	8%
Yhteensä	100%	100%	100%

Vastauksista käy ilmi, että suurin osa (65 prosenttia) oppilaista lukee ihan pienistä määristä kolmeen tuntiin viikossa. Noin kymmenesosa yhdeksäsluokkalaaisista ei lue ollenkaan, kun taas alle kymmenesosa lukee yli seitsemän tuntia viikossa. Pojista suurin osuus lukee viikon aikana alle tunnin ja tytöistä 1-3 tuntia. Pienin osuus tyttöjä ei lue viikon aikana yhtään, kun pojista pienin osuus lukee yli 7 tuntia.

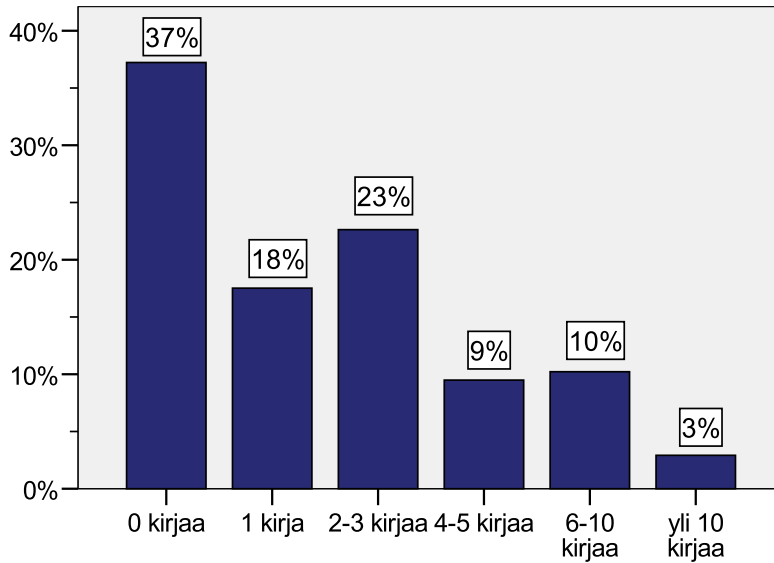
Kuudennen kysymyksen a-kohtaan ”Minkä kirjan olet lukenut viimeksi tai olet parhaillaan lukemassa? Älä huomioi koulukirjoja” vastasi 102 oppilasta mainitsemalla kirjan nimen. 34 oppilasta sen sijaan ilmoitti, että eivät ole lukeneet kirjoja, eivät muista viimeksi lukemansa kirjan nimeä tai olivat vain piirtäneet kohtaan viivan. Viisi vastauspaperia oli jätetty tyhjäksi tässä kohdassa. Kysymykseen vastanneista 75 prosenttia muisti viimeksi lukemansa kirjan.

Yhdeksäsluokkalaiset mainitsivat nimeltä kaikenlaisia kirjoja. Suosituimpina ponnahtivat esiin selkeästi fantasiakirjat, dekkarit ja jännityskirjallisuus. Fantasiakirjoista suosituimmat olivat Stephenie Meyerin Twilight-sarja ja J. K. Rowlingin Harry Potterit. Muutama nuori mainitsi myös Meyerin Bree Tannerin lyhyt elämä -teoksen. Dekkareista suosituimpana nousi esiin Ilkka Remeksen nuorten- ja aikuistenkirjat. Nuoret mainitsivat myös paljon muita dekkaristeja ja jännityskirjailijoita, kuten Dan Brown, Leena Lehtolainen, Matti Rönkä, Stephen King, Joe Hill ja Agatha Christie. Mainitut kirjat olivat suurelta osalta kaunokirjallisuutta. Vain muutama nuori oli lukenut tietokirjan. Luettujen kirjojen joukossa oli myös muusikoiden tai bändien elämäkertoja (Slash, Lady Gaga ja Slayer). Kirjojen joukossa oli aika paljon aikuisten kirjallisuutta, suunnilleen yhtä paljon kuin nuortenkirjallisuutta. Muutama lastenkirja (Vaahteranmäen Eemeli, Viisikko ja Bertin päiväkirja) oli myös joukossa mukana. Reija Kaskiahon (Rastas), Juha Vuorisen ja Eppu Nuotion teokset olivat myös useampien nuorten viimeksi lukemia kirjoja.

Kysymyksen 6 b-kohdassa tiedusteltiin milloin oppilas oli lukenut edellä mainitsemansa kirjan. Vastauksista ilmeni, että monet oppilaat lukivat jotakin kirjaa parhaillaan, kun taas toisilla oppilailla oli kulunut pidempi aika kirjan lukemisesta. Yhdessä paperissa luki, että oppilas ei ole ikinä lukenut kirjaa loppuun asti.

Kysymykseen 7 ”Kuinka monta kirjaa olet lukenut viimeisen 3 kuukauden aikana? Älä laske koulukirjoja.” vastasi 137 oppilasta ilmoittamalla kirjojen lukumäärän. Kahta vastausta ei voitu ottaa huomioon. Näissä vastauspapereissa oppilaat olivat kirjoittaneet vastauskenttään ”liikaa” ja ”-10 000”. Luettujen kirjamäärien vaihteluväli oli nollasta 50 kirjaan. Luettujen kirjojen määrän keskiarvo oli 2,8 kirjaa. Vastausten moodi oli selkeästi nolla kirjaa.

Oppilaiden lukemat kirjämäärät kolmen kuukauden ajalta

Kuvio 1. Oppilaiden (n=137) luetut kirjämäärät kolmen edellisen kuukauden ajalta.

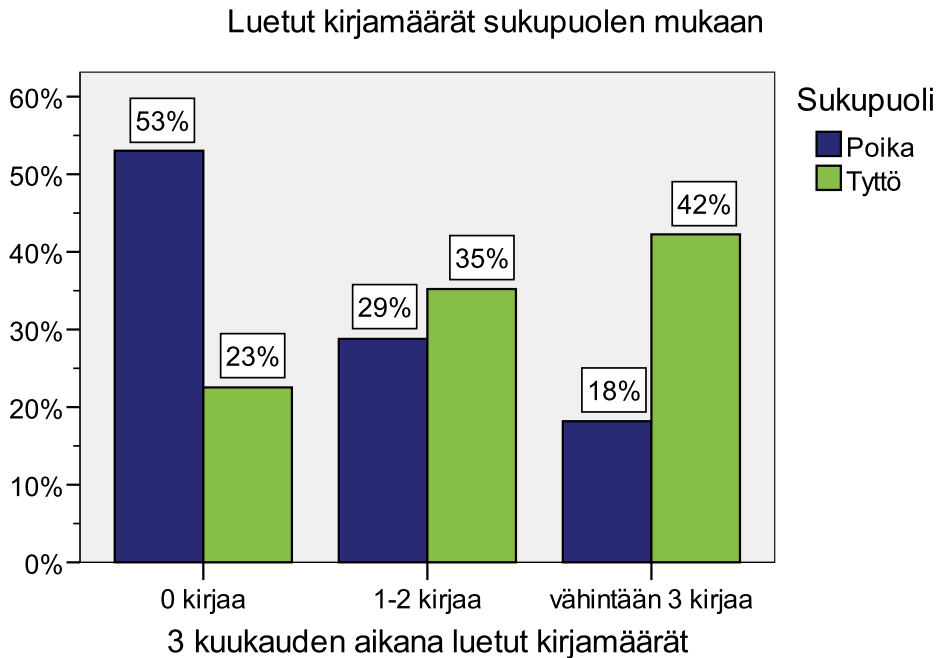
Yllä olevasta kuviosta 1 näkee kuinka paljon kirjoja tutkimukseen osallistuneet yhdeksäsluokkalaiset ilmoittivat lukeneensa kolmen edellisen kuukauden aikana. Kirjamäärät luokiteltiin kuuteen luokkaan. Suurin joukko vastaajista ei ollut lukenut yhtään kirjaa kolmen kuukauden aikana. Noin kolme neljäsosaa oppilaista oli lukenut 0-3 kirjaa kolmen kuukauden sisällä. Joukossa oli myös muutama oppilas, joka oli ilmoittanut lukeneensa huimia kirjämääriä, kuten 20, 30 ja 50 kirjaa.

Kirjamäärien analysoinnin helpottamiseksi kirjämäärät on jaettu luokkiin. Luokat ovat ”0 kirjaa”, ”1-2 kirjaa” ja ”vähintään 3 kirjaa”. Jaottelun näkee alla olevasta taulukosta 3 Näihin kolmeen luokkaan tuli suurin piirtein saman verran oppilaita. Eniten oppilaita (37%) on edelleen ensimmäisessä luokassa, eli nolla kirjaa lukeneissa. Kyselyyn vastanneista oppilaista 63 prosenttia ilmoitti lukeneensa kolmen edellisen kuukauden aikana yhden tai useamman kirjan.

Taulukko 3. Oppilaiden lukemat kirjämäärät kolmen edellisen kuukauden ajalta.

	Oppilaat (n=137)
0 kirjaa	37%
1-2 kirjaa	32%
vähintään 3 kirjaa	31%
Yhteensä	100%

Tyttöjen ja poikien välillä oli eroavaisuuksia luettujen kirjojen määrässä. Kuviossa 2 vertaillaan tyttöjen ja poikien lukuaktiivisuutta.

Kuvio 2. Poikien (n=66) ja tyttöjen (n=71) lukemat kirjamäärät kolmen edellisen kuukauden ajalta.

Pojista yli puolet ei ollut lukenut yhtään kirjaa viimeisten kolmen kuukauden aikana. Tyttöjen vastaukset jakautuvat tasaisemmin, ja heistä suurin osa oli lukenut vähintään kolme kirjaa. Muuttujien välillä näyttäisi olevan riippuvuutta. Khiin neliötesti voidaan suorittaa muuttujien välillä ristiintaulukossa, sillä kaikki taulukon odotetut frekvenssit ylittävät viiden. Pieninkin odotetuin frekvenssi on 20,23. Khiin neliötestin testisuureksi tulee 15,449, merkitsevyydystason ollessa $<0,001$. On siis erittäin epätodennäköistä, että muuttujien välillä todettu riippuvuus johtuisi sattumasta. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä, eli sukupuoli näyttäisi selittävän nuorten lukemia kirjamääriä.

6.1.2 Lukeminen harrastuksena

Kahdeksannessa kysymyksessä kysyttiin nuorten tärkeimpiä harrastuksia. Vastaajien tehtävänä oli listata tärkeysjärjestyksessä kolme tärkeintä harrastustaan. Tarkoitus oli siis

lähinnä selvittää mainitseeko oppilas lukemista harrastustensa joukossa. Samalla saatiin selville myös muita yhdeksäsluokkalaisille tärkeitä harrastuksia. Osa oppilaista mainitsi kolme harrastusta, osa vain muutaman ja osa ilmoitti, että heillä ei ole harrastuksia. Tässä alaluvussa käsitellään ensimmäiseksi lukemisharrastus nuorten vastauksissa, ja myöhemmin yhdeksäsluokkalaisten mainitsemia muita harrastuksia.

Taulukko 4. Lukemisharrastuksen mainitseminen harrastusten joukossa

	Prosenttiosuus oppilaista (n=133)
Lukeminen ensimmäisellä sijalla	3%
Lukeminen toisella sijalla	9%
Lukeminen kolmannella sijalla	8%
Lukemista ei mainittu	80%
Yhteensä	100%

Taulukossa 4 on vastausten frekvenssit ja prosenttiosuudet luokiteltuna. Tyhjiä vastauksia kysymykseen 8 oli antanut kahdeksan oppilasta. Näitä tyhjiä vastauksia ei ole laskettu mukaan luokkaan ”Lukemista ei mainittu”. Kyselyyn vastaajista selvästi vähemmistö laskee lukemisen yhdeksi harrastukseksi. Silti edellisen kysymyksen mukaan 63 prosenttia oppilaista oli lukenut vähintään yhden kirjan edellisten kolmen kuukauden aikana. Ehkä oppilaat eivät koe harrastavansa lukemista, jos lukevat yhden tai kaksi kirjaa kolmen kuukauden aikana.

Kolme prosenttia yhdeksäsluokkalaisista mainitsi lukemisen tärkeimpänä harrastuksenaan. Yhdeksällä prosentilla lukeminen oli toiseksi tärkein harrastus ja kahdeksalle prosentille kolmanneksi tärkein harrastus. Noin neljä prosenttia oppilaista mainitsi, että ei harrasta mitään. Kaiken kaikkiaan 80 prosenttia kyselyyn vastanneista yhdeksäsluokkalaisista ei laske lukemista kolmen tärkeimmän harrastuksensa joukkoon. 20 prosenttia oppilaista kuitenkin kokee, että lukeminen kuuluu heidän kolmen tärkeimmän harrastuksensa joukkoon.

Alla olevassa taulukossa 5 vertaillaan tyttöjen ja poikien eroja lukemisen nimeämisessä harrastustensa joukkoon. Lukeminen harrastuksena on jaettu taulukossa kahteen luokkaan:

oppilaat, jotka mainitsivat lukemisen heidän kolmen tärkeimmän harrastuksensa joukossa ja oppilaat, jotka eivät maininneet lukemista.

Taulukko 5. Tyttöjen ja poikien erot lukemisen mainitsemisessa kolmen tärkeimmän harrastuksen joukkoon.

	Pojat	Tytöt	Oppilaat yhteensä
Lukeminen kuuluu kolmen tärkeimmän harrastuksen joukkoon	8 12%	19 28%	27 20%
Lukeminen ei kuulu kolmen tärkeimmän harrastuksen joukkoon.	57 88%	50 72%	107 80%
Yhteensä	65 100%	69 100%	134 100%

Taulukosta näkee, että tyttöjen ja poikien välillä ei ollut kovin suurta eroavaisuutta lukemisen nimeämisessä harrastusten joukkoon. Suurin osa molemmista ei maininnut lukemista tärkeimpien harrastustensa joukossa. Tytöt pitivät lukemista hieman poikia useammin yhtenä tärkeimmistä harrastuksistaan. Khiin neliötestin tulos on 4,824 ja merkitsevyystaso 0,028. Taulukon tulos on siis tilastollisesti merkitsevä.

Nuoret mainitsivat vastauksissaan muitakin harrastuksia lukemisen lisäksi. Yli puolet (67 %) kysymykseen vastanneista nuorista kertoi harrastavansa jotakin liikunnallista harrastusta. Näitä harrastuksia olivat muun muassa jalkapallo, salilla käynti, lenkkeily, tanssi ja sähly. Toiseksi eniten (27 %) mainittiin musiikillisia harrastuksia. Monet soittivat jotakin instrumenttia tai mainitsivat harrastukseksi vain musiikin. Tietokoneisiin liittyvät harrastukset olivat yhtä suosittuja kuin lukemisharrastus. Kysymykseen vastanneista yhdeksäsluokkalaisista 20 prosenttia mainitsi esimerkiksi harrastavansa ”tietokoneella nörttäystä” tai pelaavansa jollakin pelikonsolilla. Oppilaista 13 prosenttia mainitsi kaverit yhdeksi harrastukseksi ja samoin 13 prosentilla oli jokin taiteellinen harrastus. Nuorista 8 prosenttia pelasi harrastuksenaan jotakin peliä (muun muassa roolipelaaminen ja airsoft). Muita mainintoja saivat muun muassa eläimet, nukkuminen, kokkaus, hengailu, elokuvat ja mopoilu.

Harrastukset myös pisteytettiin seuraavalla tavalla: mainittu 1. sijalla=3 pistettä, mainittu 2. sijalla=2 pistettä ja mainittu 3. sijalla=1 piste. Tällä tavalla saatiin selville harrastusten suosituimmuusjärjestys. Suosituin harrastus oli 284 pisteellä liikunnalliset harrastukset ja toisena musiikilliset harrastukset 95 pisteellä. Pisteytyksellä saatiin ero lukemisen ja tietokoneenkäytön välille. Tietokoneen käyttö osoittautui suosituimmaksi harrastukseksi 62 pisteellä, kun lukeminen sai vain 47 pistettä. Useampi yhdeksäsluokkalainen oli ilmoittanut tietokoneenkäytön olevan heidän tärkein harrastuksensa. ”Kavereiden kanssa hengailu” (40 pistettä) osoittautui myös hieman taiteellisia harrastuksia (36 pistettä) suosituimmaksi harrastukseksi. Erilaisten pelien pelaaminen sai 27 pistettä.

Kysymyksen 14 c-kohta tiedusteli yhdeksäsluokkalaisilta heidän mielipidettään lukemisesta mukavana ajanvietteenä. Vastausvaihtoehdot olivat ”Samaa mieltä”, ”Osittain samaa mieltä”, ”Vaikea sanoa”, ”Osittain eri mieltä” ja ”Eri mieltä”. Oppilaat ympäröivät mielipidettään vastaavan vaihtoehdon. Alla olevassa taulukossa 6 on vastausten frekvenssi- ja prosenttijakauma.

Taulukko 6. Oppilaiden mielipide väitteestä ”Lukeminen on mukavaa ajanvietettä”.

	Pojat (n=66)	Tytöt (n=73)	Oppilaat (n=139)
Samaa mieltä	18%	49%	35%
Osittain samaa mieltä	21%	22%	22%
Vaikea sanoa	21%	12%	17%
Osittain eri mieltä	17%	5%	11%
Eri mieltä	23%	11%	17%
Yhteensä	100%	100%	100%

Tutkimukseen osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista 35 prosenttia oli samaa mieltä väittämän ”Lukeminen on mukavaa ajanvietettä” kanssa. Osittain samaa mieltä oli 22 prosenttia, ja 17 prosenttia ei osannut arvioida suhtautumistaan lukemisen mukavuuteen. Ainakin osittain negatiivisesti lukemisen ajanvietteenä näki 28 prosenttia oppilaista. Yli puolet (57 prosenttia) oppilaista suhtautuu lukemiseen vähintään osittain positiivisesti.

Tyttöjen ja poikien vastausten välillä oli hieman eroavaisuuksia. Isoin ero on ensimmäisen vaihtoehdon kohdalla. Tytöistä lähes puolet (49 %) kertoi olevansa samaa mieltä väitteen kanssa, kun taas pojista tätä mieltä oli vain 18 prosenttia. Toisen vastausvaihtoehdon ”Osittain samaa mieltä” -kohdalla tytöt ja pojat antoivat lähes saman vastauksen. Tytöistä 12 prosenttia ja pojista 21 prosenttia ei osannut arvioida suhtautumistaan lukemisen mukavuuteen. Pojat valitsivat tyttöjä useimmin vaihtoehdot ”Osittain eri mieltä” sekä ”Eri mieltä”. Vastauksista näkee, että tutkimukseeni osallistuneet tytöt suhtautuvat poikia positiivisemmin väitteeseen: ”lukeminen on mukavaa ajanvietettä”. X²-testi on voimassa tyttöjen ja poikien mielipidettä vertailtaessa. Testin arvoksi tulee 18,311 ja merkitsevyystaso on 0,001. Tulokset näyttävät, että muuttujien välillä on riippuvuutta. Tyttöjen ja poikien vastausten erot ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä.

6.2 Suhtautuminen vinkattuihin kirjoihin

Tässä alaluvussa kerrotaan kyselyn tuloksista, jotka liittyvät vastaajien suhtautumiseen vinkkitunnilla esiteltyihin kirjoihin. Olin määritellyt projektini ensimmäiseksi tavoitteeksi nuorten kiinnostuksen herättämisen vinkattuja kirjoja kohtaan. Lomakkeen [Liite 1] kysymykset 9, 10, 11, 13 sekä osa kysymyksen numero 14 kohdista koskivat juuri tätä asiaa yhdeksäsluokkalaisilta hieman erilaisista näkökulmista.

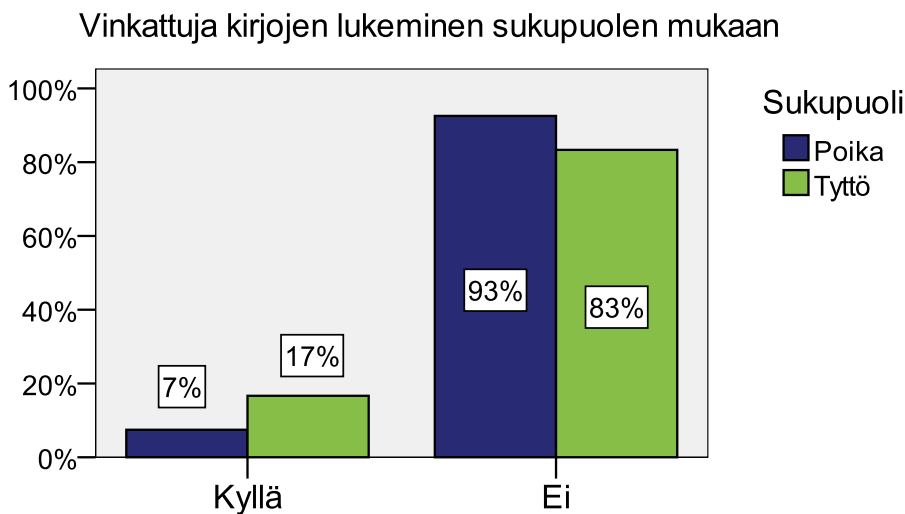
Kysymys 9 kysyi nuorilta ovatko he lukeneet tai ovatko he parhaillaan lukemassa jotakin vinkkitunnilla esiteltyä kirjaa. Kysymyksen 10 avulla selvitettiin onko oppilailla aikomusta lukea vinkattuja kirjoja. Kysymys 11 selvitti, muistavatko oppilaat jotakin vinkkitunnilla esitellyistä kirjoista. Jatkokysymyksenä oli ”Jos vastasit kyllä, niin mitä siitä/niistä muistat?”. Opettajia oli ohjeistettu neuvomaan oppilaita kirjoittamaan tyhjälle riville esimerkiksi kirjan nimen, kirjailijan nimen, jotakin kannen ulkoasusta, kirjan sisällöstä tai tunnelmasta.

Kysymyksen 13 avulla yritettiin selvittää, mitkä kirjavinkkaustunnilla esiteltyjen kirjojen kirjallisuuslajit olivat yhdeksäsluokkalaisille mieluisimpia. Kysymyksen 14 kohdat a ja d liittyvät nuorten suhtautumiseen vinkattuihin kirjoihin. Ensimmäinen väite kuuluu ”Vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia” ja neljäs ”Vinkatut kirjat eivät houkuttelleet lukemaan”. Molemmat väitteet liittyvät kirjojen mielenkiintoisuuteen, mutta toinen on esitetty

positiivisesti ja toinen negatiivisesti. Tällä tavoin voi tarkistaa, vastasivatko oppilaat kysymyksiin harkiten, vai ympyröivätkö he vastaukset vain sattumanvaraisesti. Väitteet on yhdistetty paremman validiteetin vuoksi. Kappaleessa käsitellään myös avoimessa kohdassa ilmi tulleita nuorten mielipiteitä vinkatuista kirjoista.

6.2.1 Vinkkaustunnilla esiteltyjen kirjojen lukeminen

Kysymykseen 9 ”Luitko tai oletko lukemassa jotakin vinkkaustunnilla vinkattua kirjaa?” vastanneista yhdeksäsluokkalaisista suurin osa (88 %) oppilaista ei ollut lukenut tai ollut parhaillaan lukemassa mitään vinkattua kirjaa. Kuviosta 3 näkee, että tytöt olivat hieman aktiivisempia vinkkauskirjojen lukijoita kuin pojat. Tytöistä 17 prosenttia ja pojista 7 prosenttia oli lukemassa tai oli jo lukenut jonkun vinkatun kirjan. X^2 -testin tulos on 2,739, merkitsevyydystason ollessa 0,098. Tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä. Vinkkikirjojen lukeminen ei siis riipu sukupuolesta.

Kuvio 3. Tyttöjen (n=72) ja poikien (n=67) vinkkauskirjojen lukuaktiivisuus

Vinkkikirjojen lukemista on vertailtu myös asettamalla taustamuuttujaksi kysymyksen seitsemän vastaukset. Oppilaat on jaettu paremman tilastollisen vertailtavuuden takia kahteen luokkaan: kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet ja ei lukeneet.

Taulukko 7. Kirjoja 3 edellisen kuukauden aikana lukeneiden ja kirjoja ei lukeneiden vinkkikirjojen lukuaktiivisuus

	Ei ole lukenut kirjoja	On lukenut kirjoja	Yhteensä
On lukenut vinkkikirjaa	4 8%	12 14%	16 12%
Ei ole lukenut vinkkikirjaa	47 92%	73 86%	120 88%
Yhteensä	51 100%	85 100%	136 100%

Taulukon 7 perusteella voi nähdä, että kirjoja aiemmin lukeneiden ja ei-lukeneiden oppilaiden välillä ei ole suurta eroa siinä, ovatko he lukeneet vinkattuja kirjoja. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneista 14 prosenttia oli lukenut vinkattua kirjaa. Nolla kirjaa kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden oppilaiden joukosta kahdeksan prosenttia oli lukenut vinkatun kirjan. X^2 -testi osoittaa myös, että taulukon tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä.

Kysymyksen kymmenen avulla selvitettiin aikovatko oppilaat lukea vinkkitunnilla esiteltyjä kirjoja. Tämän kysymyksen vastausvaihtoehdot saivat hieman tasaisemmin kannatusta kuin edellisen kysymyksen.

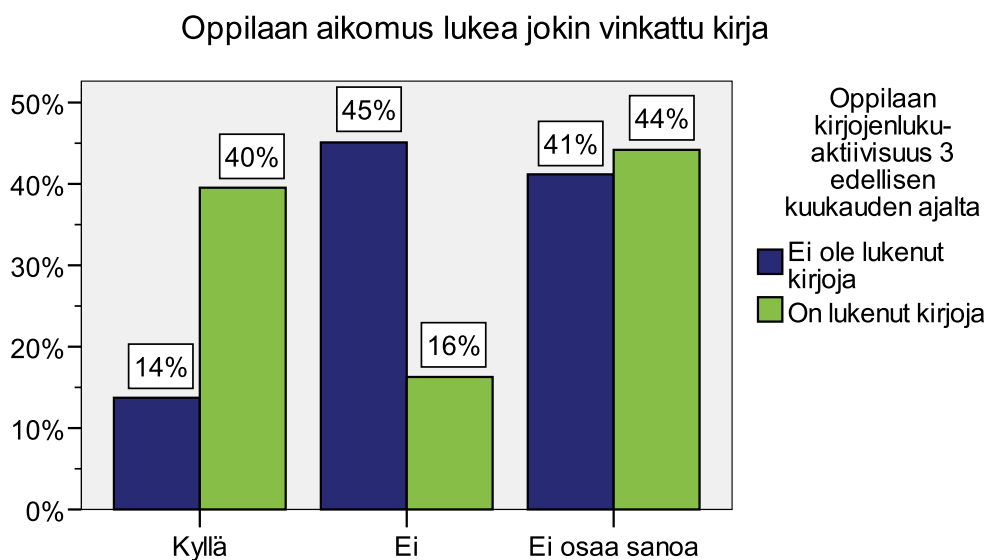
Taulukko 8. Oppilaiden aikomus lukea jokin vinkattu kirja

	Pojat	Tytöt	Prosenttiosuus (n=141)
Kyllä	12%	47%	30%
Ei	43%	14%	28%
Ei osaa sanoa	46%	40%	42%
Yhteensä	100%	100%	100%

Taulukosta 8 näkee, että yhdeksäsluokkalaisista 30 prosenttia aikoi lukea vinkkikirjan. 28 prosenttia oppilaista ei aikonut lukea vinkkaustunnilla esiteltyä kirjaa. Suurin osuus eli 43 prosenttia oppilaista ei ollut varma aikovatko he lukea vinkkikirjan. Tyttöjen ja poikien vastaukset jakautuvat kyllä ja ei -vastausten välillä eri tavalla. Tytöistä suurempi osa ja pojista

pienempi osa aikoi lukea jonkin vinkatun kirjan. ”En osaa sanoa” -vaihtoehto sai suunnilleen yhtä paljon kannatusta tytöillä sekä pojilla. Khiin neliötestin tulokseksi tulee 25,273. Merkitsevyytaso on $<0,001$, joten sukupuolella näyttää olevan vaikutusta siihen, aikovatko oppilaat lukea vinkattuja kirjoja.

Asetettaessa taustamuuttujaksi kirjoja kolmen edellisten kuukauden aikana lukeneet ja ei lukeneet voidaan vertailla myös heidän vinkkikirjojen lukemistaan. Kirjoja lukeneet olivat hieman aktiivisempia vinkkikirjojen lukijoita, mutta suurempi ero löytyy heidän aikomuksestaan lukea vinkkikirja. Kuviosta 4 huomataan, että kirjojen lukeminen vapaa-ajalla näyttäisi vaikuttavan aikomukseen lukea vinkkikirjoja. Ne oppilaat, jotka olivat lukeneet kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana, olivat paljon myönteisempiä vinkkikirjojen lukemisaikomukselle. Heistä 40 prosenttia ajatteli lukevansa jonkin vinkatun kirjan, kun 16 prosenttia ei halunnut lukea vinkkikirjaa. Vastaavasti nolla kirjaa kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneista vain 14 prosenttia ajatteli lukevansa vinkkikirjan. 45 prosenttia heistä ei aio lukea esiteltyä kirjaa. ”En osaa sanoa”-vaihtoehto keräsi suunnilleen yhtä paljon kannatusta molemmissa ryhmissä.

Kuvio 4. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden (n=86) ja ei lukeneiden (n=51) oppilaiden väliset erot aikomuksessa lukea vinkkaustunnilla esitelty kirja.

Khiin neliötesti antaa merkitsevän tuloksen. Testin tulokseksi tulee 17,038. Merkitsevyytaso on $<0,001$, joka osoittaa että testi on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Kirjojen aiempi

lukeminen saattaa sukupuolen lisäksi selittää oppilaiden aikomusta lukea vinkattuja kirjoja tulevaisuudessa.

6.2.2 Kirjojen muistaminen

Tutkimuksessa selvitettiin jäikö oppilaille mieleen mikään vinkkaustunnilla esitellyistä kirjoista. Jos oppilaat vastasivat, että heille jäi mieleen jokin esitelty kirja, he saivat kirjoittaa tyhjälle viivalle mitä he siitä muistivat. Jaoin vastaukset viiteen eri kategoriaan. Nämä ovat sisältö, kirjan nimi/kirjoittaja, kirjan tunnelma, kirjan ulkoasu ja kirja entuudestaan tuttu. Kysymykseen vastasi 140 oppilasta. Yksi oppilas yksi ilmoitti muistavansa kirjan, mutta kertoi kuitenkin selvästi väärän kirjan nimen kysymyksen 11 b-kohtaan. Hänen vastaustaan ei laskettu mukaan vinkkikirjoja muistaviin tai ei muistaviin, ja sille tehtiin oma luokka ”Muistaa väärin”.

Suurimmalle osalle oppilaista (66 prosenttia) oli jäänyt mieleen joku vinkkaustunnilla esitelty kirja. Sen sijaan 33 prosenttia ilmoitti, että heille ei jäänyt mieleen yksikään vinkkikirja. Oppilaista, jotka ilmoittivat muistavansa vinkattuja kirjoja, kaksi jätti vastaamatta kysymyksen b-osioon. Näin ollen b-osioon vastasi 91 oppilaasta, joista 63 prosenttia muisti vinkatun kirjan tai kirjailijan nimen. 28 prosenttia muisti jotakin kirjan sisällöstä. Neljä prosenttia muisti esitellyn kirjan tunnelman ja kolme prosenttia muisti jotakin kirjan kannesta. Kahdelle prosentille esitelty kirja oli ollut entuudestaan tuttu. Oppilaat muistivat suhteessa paremmin kirjoja, joiden vinkkaukseen oli yhdistetty musiikkia, kuvaa tai videota. Lähes puolet oppilaista, joiden b-osion vastauksesta pystyi päättelemään mitä kirjaa he tarkoittivat, muistivat mu-ki- tai ku-mu-ki-vinkkauskirjan. Näitä kirjoja oli yhdellä vinkkaustunnilla yksi tai kaksi. Yhdessä luokassa kaikki 11 oppilasta, jotka olivat vastanneet b-kohtaan, muistivat yhden ja saman kirjan, jonka vinkkauksessa oltiin näytetty kirjaan liittyvää videota.

Taulukko 9. Kirjojen muistaminen sukupuolen mukaan

	Pojat	Tytöt	Yhteensä
Muistaa	31 46%	62 86%	93 67%
Ei muista	36 54%	10 14%	46 33%
Yhteensä	67 100%	72 100%	139 100%

Vertailtaessa tyttöjä ja poikia taulukossa 9 huomataan, että tytöistä suurin osa muisti vinkatun kirjan, kun taas pojista suurempi osuus ei muistanut vinkkaustunnilla esiteltyjä kirjoja. Pojilla prosentit jakautuvat tasaisemmin, kun taas tytöistä selkeästi enemmistö muistaa jonkin vinkkaustunnilla esitellyn kirjan. Khiin neliötestin arvoksi tulee 24,881 ja merkitsevyystaso on $<0,001$, joten tulos on tilastollisesti erittäin merkittävä. Enemmistö pojista ei myöskään ollut kiinnostunut lukemaan vinkattuja kirjoja. Pojat eivät ehkä olleet vinkkaustunnilla niin kiinnostuneita esitellyistä kirjoista kuin tytöt. Suurin osa pojista ei siis painanut vinkattuja kirjoja mieleensä.

Oppilaista, jotka eivät olleet lukeneet yhtään kirjaa kolmen edellisen kuukauden ajalta ($n=51$), 53 prosenttia muisti vinkkaustunnilta jonkin esitellyn kirjan. Sen sijaan oppilaista, jotka olivat lukeneet kirjoja ($n=84$), 75 prosenttia muisti jonkin vinkatun kirjan. Khiin neliötesti antaa tulokseksi 6,949 merkitsevyystasolla 0,008. Tulos on siis tilastollisesti merkitsevä. Kirjojen lukeminen kolmen edellisen kuukauden aikana selittää kirjojen muistamista.

Taulukko 10. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden ja ei lukeneiden erot kirjojen muistamisessa

	Ei ole lukenut kirjoja ($n=51$)	On lukenut kirjoja ($n=84$)	Oppilaat ($n=135$)
Muistaa	53%	75%	67%
Ei muista	47%	25%	33%
Yhteensä	100%	100%	100%

6.2.3 Vinkkaustunnilla esiteltyjen genrejen mielenkiintoisuus

Yhdeksäsluokkalaisilta kyseltiin myös heidän mielipidettään siitä, esiteltiinkö kirjavinkkaustunnilla jonkin mielenkiintoisen genren kirjoja. Vinkatessani kirjoja mainitsin aina vinkin alussa kunkin kirjan genren tai aihepiirin. Jännitys/kauhu, fantasia/scifi, ihmissuhteista kertovat ja rakkausaiheiset kirjat olivat varmuudella mukana jokaisella vinkkaustunnilla. Esittelin muitakin genrejä kuin kyselylomakkeessa mainitut kirjallisuuden lajit, muun muassa urheiluaiheet, rankat aiheet ja runokirjat.

Jokainen kysymykseen vastannut oppilas sai valita kaksi mieleistään vaihtoehtoa. Edellä mainittujen genrejen lisäksi vastausvaihtoehtoina olivat ”Ei mikään näistä” sekä ”Joku muu”. Kaikkiaan 131 oppilasta oli vastannut tähän kysymykseen ja heistä 70 oli valinnut kaksi vastausvaihtoehtoa. Kaikkiaan 87 prosentille oppilaista oli esitelty vinkkitunnilla jonkin kiinnostavan kirjallisuusgenren kirjoja.

Taulukko 11. Nuoria kiinnostaneet kirjallisuuden genret tai aiheet

	Pojat (n= 61)	Tytöt (n=70)	Prosenttiosuus oppilaista (n=131)
Jännitys/Kauhu	70%	40%	54%
Fantasia/Scifi	39%	27%	33%
Ihmissuhteista kertovat	5%	49%	28%
Rakkaus	0%	30%	16%
Joku muu	7%	11%	9%
Ei mikään näistä	20%	7%	13%

Yllä olevasta taulukosta 11 näkee, että kiinnostavin vinkkaustunnilla esitelty kirjallisuusgenre oli jännitys/kauhu. Fantasia/scifi-genre sekä ihmissuhteista kertovat kirjat olivat kiinnostaneet suunnilleen kolmasosaa kysymykseen vastanneista yhdeksäsluokkalaisista. 16 prosenttia oppilaista piti rakkausaiheisiä kirjoja kiinnostavana. Yhdeksän prosenttia oli valinnut vaihtoehdon ”Joku muu. Mikä?”. He mainitsivat muun muassa rankat aiheet, mielenterveysaiheet sekä toiminta- ja matkailukirjat. Vain 13 prosentille kysymykseen vastanneista oppilaista ei oltu esitelty heitä kiinnostavan genren kirjoja. Poikia kiinnosti

eniten jännitys- ja kauhukirjallisuus, sekä toiseksi eniten fantasia- ja scifikirjallisuus. Tyttöjä kiinnosti myös eniten jännitys ja kauhu, mutta toiseksi kiinnostavimmat olivat ihmissuhteista kertovat kirjat. Poikien ja tyttöjen välille tulee iso ero rakkauskirjojen ja ihmissuhteista kertovien kirjojen kanssa. Poikia nämä genret eivät juuri kiinnostaneet, kun tytöillä nämä saivat suhteellisen paljon vastauksia. Pojista 20 prosentille ja tytöistä 7 prosentille ei oltu esitelty heitä kiinnostavan genren kirjoja.

Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden sekä ei lukeneiden mielestä mielenkiintoisin kirjavinkkaustunnilla esitelty genre oli jännitys ja kauhu. Kirjoja lukeneiden toiseksi suosituin genre oli ihmissuhteet ja kirjoja ei lukeneiden kohdalla fantasia ja scifi. Kirjoja lukeneista neljälle prosentille ja ei lukeneista 30 prosentille ei oltu esitelty heitä kiinnostavan kirjallisuuslajin kirjoja.

6.2.4 Mielenkiintoisista kirjoista

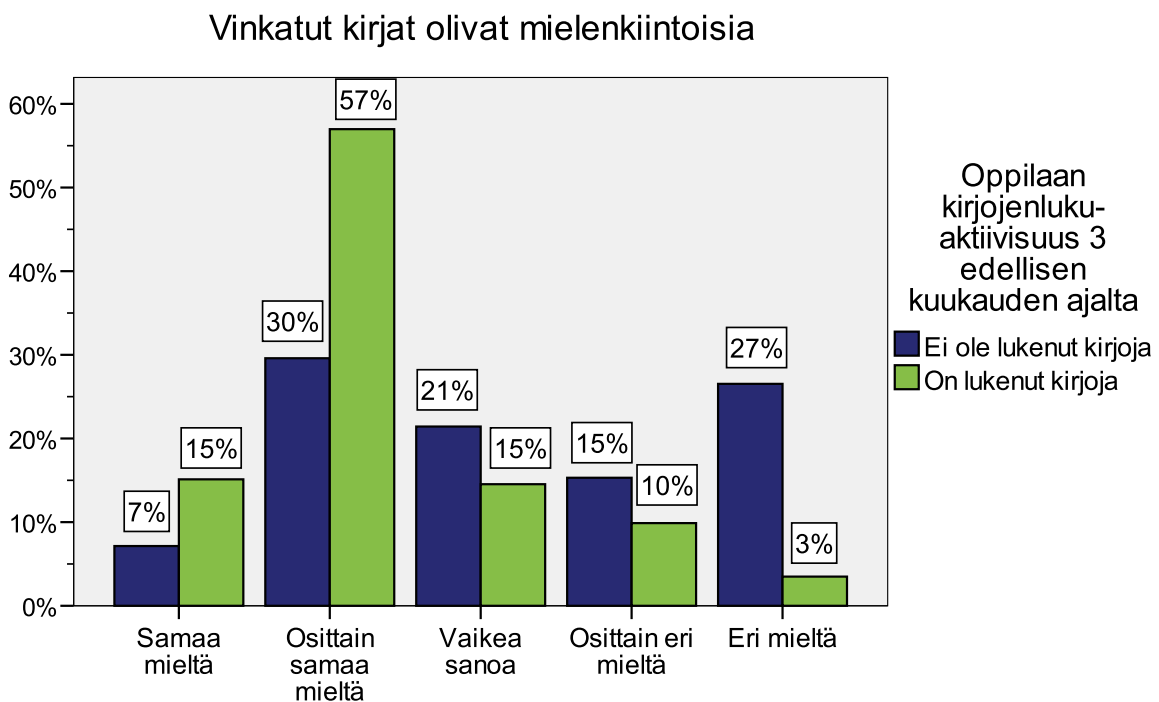
Kirjavinkkaustunnilla käyneiden oppilaiden suhtautumista esiteltyihin kirjoihin tiedusteltiin kahden eri väitteen avulla Likertin asteikkoa apuna käyttäen. Kysymyksen 14 a-kohta oli väite ”Vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia” ja d-kohta ”Kirjat eivät houkuttelleet lukemaan”. Jotta väitteiden analysointi olisi helpompaa ja reliabelimpaa, nämä kaksi väitettä yhdistettiin väitteen a alle. Väite a suhtautuu vinkattuihin kirjoihin positiivisesti ja väite d negatiivisesti, joten väitteen d vastaukset käännettiin analysoinnin mahdollistamiseksi.

Suurin osa oppilaista eli 59 prosenttia oli vähintään osittain samaa mieltä, että vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia. Nuorista 17 prosenttia ei osannut arvioida suhtautumistaan väitteeseen. Osittain eri mieltä tai eri mieltä oli 24 prosenttia oppilaista. Taulukossa 12 on vertailtu myös tyttöjen ja poikien mielipiteitä. Tytöistä reilusti suurin osa piti vinkkirjoja ainakin osittain mielenkiintoisina. Pojista lähes yhtä suuri osuus oli väitteen kanssa osittain samaa (38%) ja eri mieltä (36%). Tyttöjen ja poikien mielipiteiden erot osoittautuvat tilastollisesti erittäin merkittäviksi. Khiin neliötestin tulos on 48,165 merkitsevyystasolla $<0,001$.

Taulukko 12. Oppilaiden mielipide väitteestä: ”Kirjat olivat mielenkiintoisia”

	Pojat (n=66)	Tytöt (n=73)	Nuoret (n=139)
Samaa mieltä	5%	18%	12%
Osittain samaa mieltä	33%	60%	47%
Vaikea sanoa	26%	9%	17%
Osittain eri mieltä	14%	9%	12%
Eri mieltä	22%	4%	12%
Yhteensä	100%	100%	100%

Kuviossa 5 vertaillaan oppilaiden mielipidettä väitteeseen ”Vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia” heidän kirjojenlukuaktiivisuutensa mukaan. Kirjoja lukeneet suhtautuvat vinkkikirjoihin positiivisemmin. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneista 72 prosenttia suhtautui vinkattuihin kirjoihin vähintään osittain positiivisesti ja 13 prosenttia ainakin osittain negatiivisesti. Kirjoja ei lukeneista oli 37 prosenttia vähintään osittain väitteen kanssa samaa mieltä ja 42 prosenttia ainakin osittain eri mieltä. Tulos on tilastollisesti erittäin merkittävä. Khiin neliötestin tulos on 44,458 ja merkitsevyytaso <0,001.

Kuvio 5. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden (n=86) ja ei lukeneiden (n=49) oppilaiden mielipide väittämästä ”Vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia”.

Lomakkeen lopussa oli avoin kohta, johon oppilaat saivat halutessaan kirjoittaa kommentteja vinkkirajoista tai vinkkitunnista. Tässä käydään läpi kommentteja vinkkirajoista, ja myöhemmin luvussa 6.3.1 vinkkaustunnista. Monissa papereissa todettiin, että osa kirjoista oli hyviä ja osa huonoja. Eräs tyttö kirjoitti näin: ”osa kirjoista kuulosti hiukan lapsellisilta, en lukisi niitä, mutta suurin osa kuulosti hyviltä kirjoilta ja aion lukea niitä jatkossa” ja toinen näin: ”Ne kirjat oli tosi huonoja mut ihan jees tunti muuten”. Yksi poika toivoi tunnetumpia kirjoja, kuten dekkareita, mukaan vinkkitunnille. Itse asiassa vinkkitunnilla oli juuri tarkoitus esitellä oppilaille uusia kirjoja, eli ei sellaisia, jotka kaikki oppilaat olisivat jo tunteneet ennestään. Dekkareita toivottiin kuitenkin useassa paperissa. Yksi poika kirjoitti: ”luen yleensä vain trillereitä/dekkareita ja joskus fantasiaa, joten vinkattuja kirjoja en kokenut mielenkiintoiseksi. Kuitenkin saattoi rohkaista lukemaan erilaisia kirjoja”. Tässä hän osuu juuri kirjavinkkaustunnin tarkoituksen ytimeen. Eräs tyttö totesi kirjoista näin: ”olivat ihan mielenkiintoisia kun ne esitettiin niin mutta en jaksa niitä kuitenkaan lukea”. Tämä oli mielestäni jo hyvä saavutus, vaikka tyttö toteaa, että ei jaksa lukea esiteltyjä kirjoja. Kirjoista jäi hänelle kuitenkin positiivinen mielikuva. Kirjoista todettiin myös näin: ”kirjat olivat mielenkiintoisia ja lukupätkät kivoja”, ”kirja on kiinnostava ku on niit videoita” ja ”ihan mielenkiintoisia kirjoja, olin kyllä lukenut jo pari niistä”.

6.3 Suhtautuminen kirjavinkkaustuntiin

Nuorten suhtautumista kirjavinkkaustuntiin kyseltiin kysymyksillä 12, 15 sekä kahdessa kysymyksen 14 kohdassa. Kysymyksessä 12 kyselyyn vastaajat saivat vapaasti kuvailla kirjavinkkaustuntia yhdellä sanalla. Kysymyksen 14 väitteiden b ja e avulla tiedusteltiin oppilaiden suhtautumista vinkkaustuntiin Likertin asteikolla. Väitteet olivat ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä” ja ”Vinkkaustunti oli mukava vaihtelu normaalille koulutunnille”. Reliabiliteetin parantamiseksi jälkimmäinen väite e on yhdistetty väitteeseen b, joten ne käsitellään yhdessä. Luvussa 6.3.1 käsittelen myös avoimessa kysymyksessä ilmi tulleita oppilaiden mielipiteitä kirjavinkkaustunnista. Kysymys 15 tiedusteli oppilaiden halukkuutta osallistua kirjavinkkaustunnille uudelleen tulevaisuudessa.

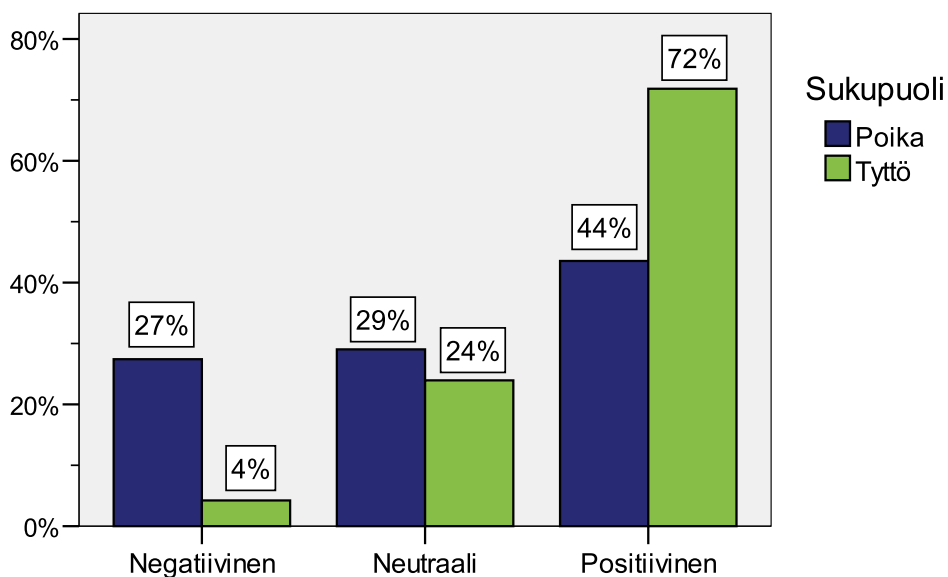
6.3.1 Mielipiteitä kirjavinkkaustunnista

Kysymyksessä 12 oppilaat kuvailivat kirjavinkkaustuntia haluamallaan adjektiivilla. Tehtävänantoa noudattaneet vastaukset luokiteltiin kolmeen eri luokkaan: negatiivinen suhtautuminen, neutraali suhtautuminen ja positiivinen suhtautuminen. Vastaukset, joita ei pystytty sijoittamaan näihin kolmeen kategoriaan, sijoitettiin ”ei voi määritellä suhtautumista”-luokkaan. Kaksi tutkimuksen ulkopuolista henkilöä teki myös luokittelun nuorten käyttämille sanoille. Kunkin sanan kohdalla otettiin se luokka käyttöön, jota oli ehdottanut useampi henkilö.

Oppilaista kuuden prosentin vastauksia ei voitu luokitella, sillä vastaukset käsittivät esimerkiksi kokonaisen lauseen tai käytetyllä sanalla ei ollut minkäänlaista positiivisuus tai negatiivisuus arvoa. Tällaisia vastauksia olivat esimerkiksi ”suomalainen”, ”lol”, ”se ei oo ees yhden sanan arvonen” sekä ”voittaaäkäntunnin”. Negatiivisesti vinkkaustuntia kuvaili 14 prosenttia oppilaista. Nämä oppilaat kuvailivat kirjavinkkaustuntia muun muassa näin: ”paska”, ”tylsä”, ”masentava”, ”turha” ja ”väsyttävä”. Yli puolet oppilaista (56 prosenttia) kuvaili tuntia positiivisella sanalla. Yhdeksäsluokkalaiset käyttivät esimerkiksi näitä sanoja: ”mielenkiintoinen”, ”hyvä”, ”hyödyllinen”, ”mahtava” ja ”jännä”. 25 prosenttia oppilaista kuvaili tuntia neutraalilla sanalla. Oppilaat kuvasivat kirjavinkkaustuntia neutraalisti muun muassa seuraavasti: ”perus”, ”ok”, ”jepa” ja ”ihajees”.

Verrattaessa tyttöjen ja poikien vastauksia voidaan huomata, että tytöt kuvailivat kirjavinkkaustuntia useammin positiivisella sanalla ja harvemmin negatiivisella sanalla kuin pojat. Alla olevasta kuviosta 6 näkyy tyttöjen ja poikien vastausten erot. Kuviosta on jätetty pois ”ei voi määritellä suhtautumista”-luokka paremman tilastollisen vertailtavuuden vuoksi.

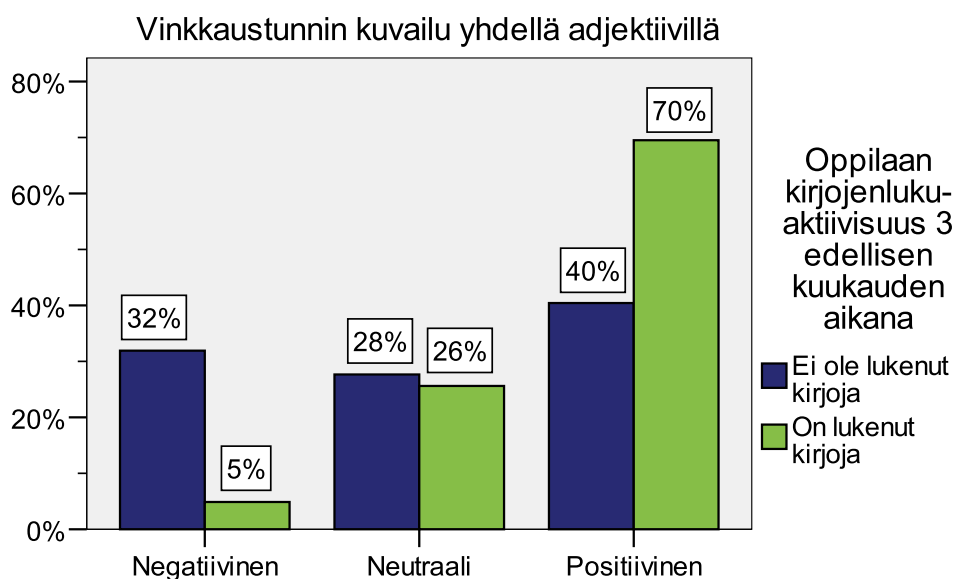
Vinkkaustunnin kuvailu yhdellä adjektiivillä

Kuvio 6. Poikien (n=62) ja tyttöjen (n=71) kirjavinkkaustunnin kuvailut

Pojista alle puolet ja tytöistä lähes kolme neljäsosaa kuvaili vinkkaustuntia positiivisella sanalla. Pojista myös useampi kuvaili tuntia negatiivisella sanalla. Neutraalia sanaa käytti suunnilleen saman verran tyttöjä ja poikia. Khiin neliötestin tulokseksi muuttujilla tulee 16,681 ja merkitsevyystaso on $<0,001$, joten tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Vertailtaessa kolmen edellisen kuukauden aikana kirjoja lukeneita ja ei lukeneita oppilaita kirjavinkkaustunnin kuvailussa kuviossa 7 huomataan, että kirjoja lukeneet kuvailivat tuntia useammin positiivisella adjektiivilla (70 %). Kirjoja ei lukeneiden vastaukset jakaantuivat suhteellisen tasaisesti negatiivisen, neutraalin ja positiivisen kuvailun välillä. Kuitenkin eniten kirjoja lukemattomat käyttivät kuvailuun positiivista adjektiivia. X^2 -riippuvuustesti voidaan suorittaa ristiintaulukoinnissa ja tulos osoittaa, että kirjojen luku edellisten kuukausien aikana selittää osaksi oppilaiden kirjavinkkaustunnin kuvailua. Khiin neliötesti antaa tuloksen 19,165 ja merkitsevyystaso on $<0,001$. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

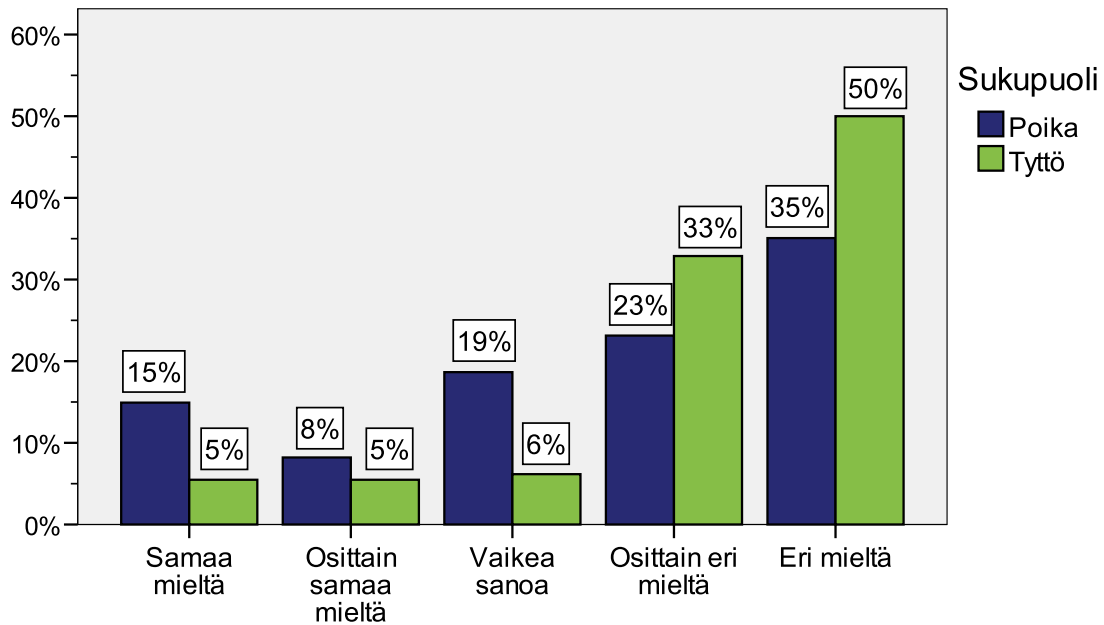

Kuvio 7. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden (n=82) ja ei lukeneiden (n=47) oppilaiden väliset erot kirjavinkkaustunnin kuvailussa yhdellä adjektiivilla.

Yhdeksäsluokkalaisten mielipidettä kirjavinkkaustunnista tiedusteltiin myös kysymyksen 14 kohtien b ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä” ja e ”Vinkkaustunti oli mukava vaihtelu normaalille koulutunnille” Likertin asteikon avulla. Molemmat väitteet tiedustelivat samaa asiaa, mutta vain hieman eri näkökulmista. Väitteet on yhdistetty väitteeksi b ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä” ja väitteen e tulokset käännettiin vastaamaan väitteen b tuloksia.

Suurin osa oppilaista (71 %) oli väitteen ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä” kanssa vähintään osittain eri mieltä. Yhdeksäsluokkalaisista 17 prosenttia piti ainakin osittain kirjavinkkaustuntia tylsänä. 12 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään väitteeseen. Vertailtaessa tyttöjä ja poikia kuviossa 11 huomataan, että tytöt suhtautuvat poikia positiivisemmin kirjavinkkaustuntiin. Tytöistä 83 prosenttia oli väitteen kanssa vähintään osittain eri mieltä kun vastaavasti pojista 58 prosenttia oli tätä mieltä. Tytöistä 10 prosenttia ja pojista 23 prosenttia piti ainakin osittain kirjavinkkaustuntia tylsänä. X²-testi on voimassa vertailussa, ja merkitsevyystasoksi tulee <0,001. Tulos on tilastollisesti erittäin merkittävä, joten sukupuoli saattaa selittää oppilaiden suhtautumista kirjavinkkaustuntiin.

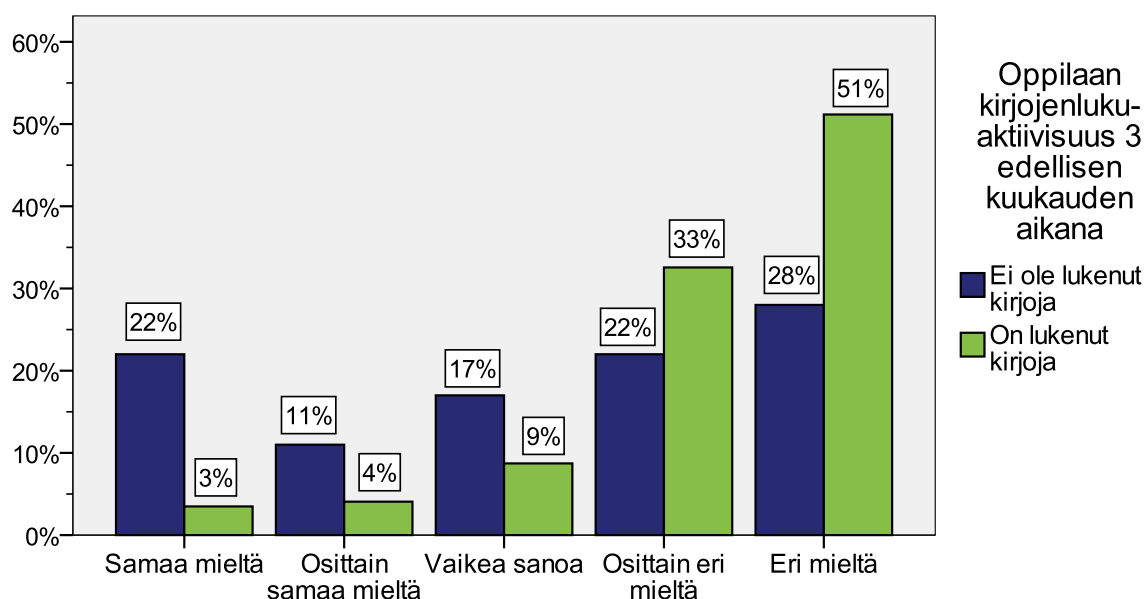
Kirjavinkkaustunti oli tylsä

Kuvio 8. Poikien (n=66) ja tyttöjen (n=73) mielipide väittämästä ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä”

Asettamalla taustamuuttujaksi lukeneisuuden edellisten kolmen kuukauden ajalta kuviossa 9 huomataan, että kirjoja lukeneet suhtautuvat useammin positiivisesti kirjavinkkaustuntiin. Kirjoja lukeneista 84 prosenttia oli vähintään osittain eri mieltä väitteen kanssa ja 7 prosenttia ainakin osittain samaa mieltä. Prosentit ovat suhteellisen lähellä tyttöjen suhtautumisen prosenttiosuuksia kuviossa 8. Yhdeksäsluokkalaisista, jotka eivät olleet lukeneet kirjoja, 50 prosenttia suhtautui vinkkituntiin vähintään osittain positiivisesti ja 33 prosenttia ainakin osittain negatiivisesti.

Kirjavinkkaustunti oli tylsä

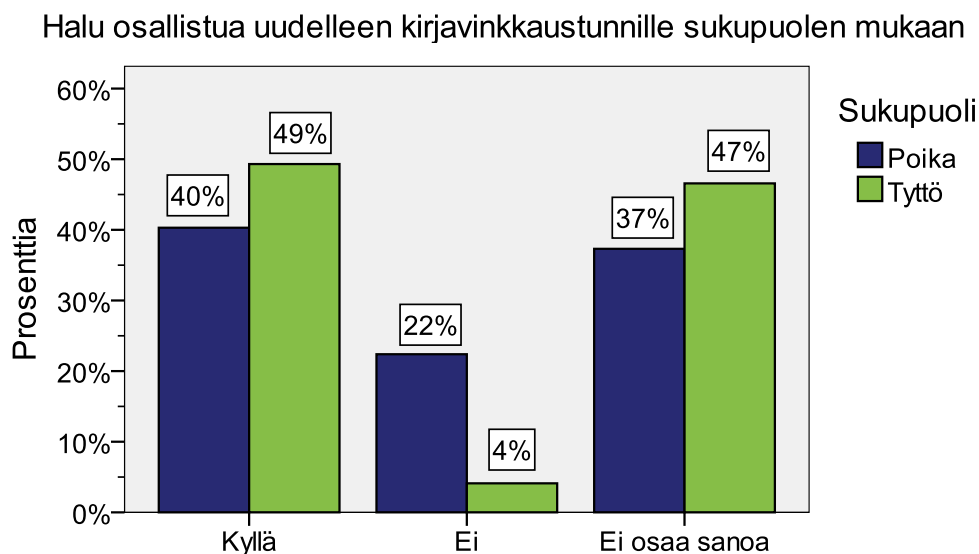
Kuvio 9. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden (n=86) ja ei lukeneiden (n=50) oppilaiden mielipide väitteestä ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä”

Kyselylomakkeen avoimeen kohtaan oli kirjoitettu myös kirjavinkkaustunnista. Monet oppilaat kehuivat tuntia. Parissa paperissa kerrottiin, että tunti oli hyvää vaihtelua. Yksi poika kertoi, että oli kivaa välillä vain saada kuunnella. Eräs tyttö mainitsi näin: ”*Oli hauskaa kuulla eri kirjoista pätkiä ja rento meno oli hyvä*”. Yhdessä paperissa toivottiin ”*lisää samanlaisia*”. Tunnista kirjoitettiin myös näin: ”*oli kiva kuulla kirjoista, oli parempi että toinen kertoo juonesta kuin itse lukisi takakansitekstin*”, ”*iha kiva tunti*” ja ”*Oli kiva ja hyödyllinen. Sai monta uutta kirjaa luettavaksi*”. Eräs poika totesi, että esitellyt kirjat olivat enemmänkin naisille sopivia ja tunteellisia, mutta muuten kirjavinkkaustunti oli hänen mielestään hyvä konsepti. Kuten jo aiemmin avointa kohtaa käsiteltäessä (luku 6.2.4) tuli ilmi, monet kertoivat, että kirjat eivät välttämättä houkutelleet, mutta itse kirjavinkkaustunnilla he viihtyivät. Kahdessa vastauspaperissa sanottiin jotain negatiivista tunnista. Toisessa kerrottiin, että vinkkitunnin ”*filis oli lässähtänyt*” ja toisessa luki: ”*tylsää*”.

6.3.2 Halu osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille

Kysymyksessä 15 tiedusteltiin yhdeksäsluokkalaisilta haluaisivatko he osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille. Vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä”, ”En” ja ”En osaa sanoa”. Suurin osa oppilaista (45 %) halusi osallistua uudelleen vinkkitunnille. 13 prosenttia ei haluaisi osallistua uudelleen ja 42 prosenttia ei ole varma mielipiteestään.

Kuviosta 13 näkee, että tytöistä ja pojista lähes yhtä suuri osuus oli sitä mieltä, että he haluaisivat osallistua vinkkitunnille uudelleen. Kielteisesti kysymykseen vastasi enemmän poikia kuin tyttöjä. 22 prosenttia pojista ja tytöistä vain neljä prosenttia ei haluaisi osallistua vinkkitunnille uudelleen. Khiin neliötestin tulokseksi tulee 10,421. Merkitsevyystaso on 0,005, joka osoittaa että tulos on tilastollisesti merkitsevä. Sukupuoli ei silti näytä kovin paljon selittävän oppilaiden halua osallistua kirjavinkkaustunnille. Erot tyttöjen ja poikien välillä näkyvät selkeämmin suhtautumisessa negatiivisesti osallistumiseen.

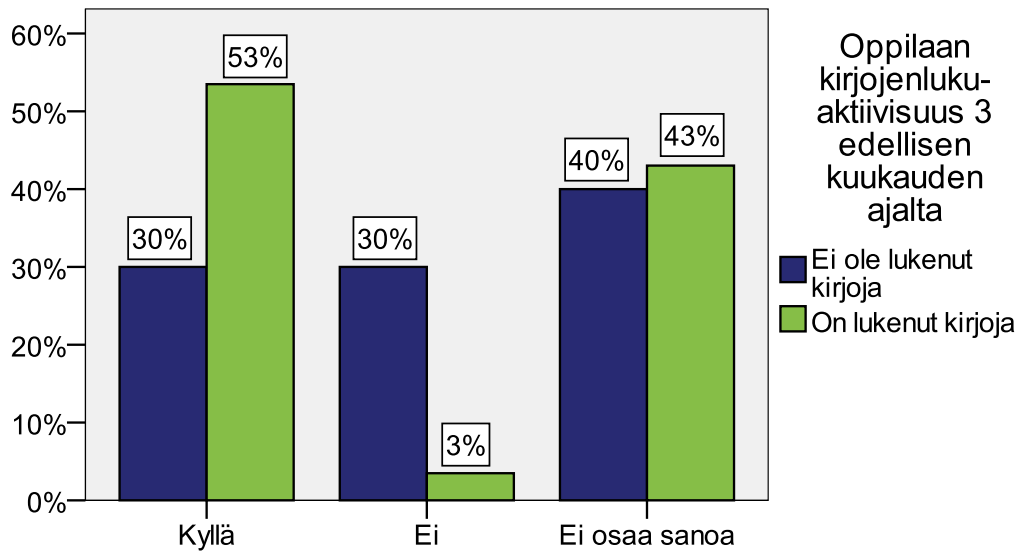

Kuvio 10. Tyttöjen (n=73) ja poikien (n=67) halu osallistua kirjavinkkaustunnille uudelleen.

Vertailtaessa oppilaiden halua osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille asettamalla taustamuuttujaksi kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet ja ei lukeneet huomataan, että kirjoja lukeneet suhtautuvat positiivisemmin osallistumiseen. Vertailu on tehty kuviossa 11. Vain kolme prosenttia kirjoja lukeneista ei haluaisi osallistua uudelleen vinkkitunnille. Yli puolet heistä haluaisi osallistua uudelleen. Kirjoja lukemattomien vastaukset jakautuvat suhteellisen tasaisesti kaikkien kolmen vastausvaihtoehdon kesken.

Khiin neliötestin tulos on 20,749. Merkitsevyytasoksi tulee $<0,001$, joten tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Kirjojen lukeminen voi siis vaikuttaa oppilaiden haluun osallistua kirjavinkkaustunnille uudestaan.

Oppilaan halu osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille

Kuvio 11. Kirjoja edellisten kolmen kuukauden välillä lukeneiden (n=86) ja ei lukeneiden (n=50) oppilaiden väliset erot halussa osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille.

7 YHTEENVETO, ARVIOINTI JA POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoitus on arvioida, kuinka onnistunut oli Tarinapolku-projektini Hyvinkään kaupunginkirjastossa. Projektiin kuului kirjavinkkaus Hyvinkään yhdeksäsluokkalaisille oppilaille syksyllä 2010. Yksi syy projektin käynnistämiseen oli huoli nuorten laskevasta lukemisharrastuksesta. Kirjavinkkaus on nähty yhtenä keinona vähentää nuorten lukuhaluttomuutta, sillä sen tarkoituksena on innostaa kuulijoita lukemaan. Kirjavinkkauksesta on tehty Suomessa muutama tutkimus, mutta pro gradu -tasoa ylempää tutkimusta ei ole tehty. Kirjavinkkauksen vaikutuksista ei myöskään ole tehty pitkäaikaistutkimusta. Kirjavinkkaus nähdään usein onnistuneena, jos vinkattuja kirjoja lainataan kirjastosta. Tässä tutkimuksessa vinkkauksen onnistuminen nähdään hieman laajemmin. Itse kirjavinkkaustilanne voi antaa kuulijoille paljon positiivisia kokemuksia. Kirjavinkkaustilanteen ja kirjojen kokeminen ovat tässä tutkimuksessa tärkeänä osana projektin onnistumisen arvioinnissa.

7.1 Lukutottumukset

Tutkimukseen osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista oppilaista suurin osa lukee vapaa-ajallaan. Kaksi kolmasosaa nuorista käyttää lukemiseen viikossa aikaa alle tunnista kolmeen tuntiin. Noin kymmenesosa nuorista ilmoitti, että ei lue yhtään. Nuoret olivat lukeneet keskimäärin 2,8 kirjaa kyselyä edeltävinä kolmena kuukautena. Vajaa kaksi kolmasosaa nuorista oli lukenut vähintään yhden kirjan. Tulos on samankaltainen aiemman tutkimuksen kanssa (Kallio-Kokko 2008, 44). Tytöistä enemmistö oli lukenut vähintään kolme kirjaa edellisten kolmen kuukauden aikana, kun pojista suurin osuus ei ollut lukenut kirjoja. Tytöt olivat siis ahkerampia lukijoita kuin pojat. Verrattaessa tulosta Saarisen ja Korkiakankaan tutkimuksen (2009, 81-82) vastaavanlaiseen kysymykseen luettujen kirjojen määrästä edellisen kuukauden aikana, voidaan huomata, että tulos on samankaltainen oman tutkimukseni kanssa. Heidän tutkimuksessaan 14-15-vuotiaista pojista lähes puolet ja tytöistä kymmenesosa ei ollut lukenut yhtään kirjaa edellisen kuukauden aikana. Omassa tutkimuksessani kirjojen lukumäärä laskettiin pidemmältä ajalta kuin Saarisen ja Korkiakankaan tutkimuksessa, mutta molemmista huomaa, että tytöt lukevat paljon enemmän kuin pojat.

Porkkalan tutkimuksen tulokset olivat myös samansuuntaisia (Porkkala 2009, 25). Myös Kallio-Kokko oli tiedustellut tutkimuksessaan oppilaiden lukemien kirjojen määrää edellisen kuukauden ajalta. Luettujen kirjojen keskimäärä oli 2,5 kirjaa, mikä on hyvin lähellä omaa tulostani. (Kallio-Kokko 2008, 44.) Tämän tuloksen perusteella tähän tutkimukseen osallistuneet oppilaat lukivat suunnilleen saman verran kirjoja kolmen kuukauden aikana kuin Kallio-Kokon tutkimuksen nuoret yhden kuukauden aikana. Eroa saattaa selittää tutkimuskohteiden pieni ikäero. Yhdeksäsluokkalaiset lukevat vähemmän kuin nuoremmat vuosiluokat (Saarinen ja Korhonen 2009, 85). Saarisen ja Korhonenin tutkimuksen mukaan lukeminen vähenee iän karttuessa 11-16-vuotiaiden keskuudessa. Kallio-Kokon tutkimuksen kohdehenkilöt olivat seitsemäs ja kahdeksäsluokkalaisia nuoria; yhden tai kaksi vuotta nuorempia kuin tämän tutkimuksen kohdehenkilöt. Tämän tutkimuksen nuoret lukevat siis Kallio-Kokon kohdehenkilöitä vähemmän, jos Saarisen ja Korhonenin tulokset pätevät heissä.

Tutkimuksen ajankohta saattaa myös vaikuttaa luettujen kirjojen määrään. Esimerkiksi lomilla oppilailla on luultavasti enemmän aikaa ja halua lukea muuta kuin kouluun liittyvää kirjallisuutta. Pohdin myös voisiko kolme kuukautta olla liian pitkä aika arvioida luettujen kirjojen määrää. Edellisen kuukauden aikana luettujen kirjojen määrä olisi saattanut olla helpommin nuorten hahmotettavissa. Valitsemalla kolme kuukautta pyrin saamaan paremman kokonaiskäsityksen nuorten lukemasta kirjamäärästä.

Yhdeksäsluokkalaisista 75 prosenttia muisti viimeksi lukemansa kirjan. Nuoret mainitsivat lukeneensa eniten fantasia-, salapoliisi- ja jännityskirjoja. Kallio-Kokon tutkimuksessa lähes kaikki kyselyyn vastanneet olivat muistaneet viimeisimmän kirjan, jonka he olivat lukeneet (Kallio-Kokko 2008, 44). Tässä tutkimuksessa oppilaat muistivat siis huomattavasti enemmän lukemiaan kirjoja.

Nuorista 20 prosenttia ilmoitti lukemisen kuuluvan heidän kolmen tärkeimmän harrastuksensa joukkoon. Tästä 20 prosentista yli kaksi kolmasosaa oli tyttöjä. Nuorista 67 prosenttia kertoi harrastavansa jotakin liikunnallista harrastusta, 27 prosentilla oli musiikkiin liittyvä harrastus ja 20 prosenttia kertoi harrastukseensa tietokoneiden käytön tai pelaamisen. Nuorten lukemis- ja tietokoneharrastus olivat siis yhtä suosittuja. Kallio-Kokon tutkimukseen osallistuneet nuoret harrastivat liikuntaa lähes yhtä paljon (64 prosenttia) kuin tämän

tutkimuksen nuoret. Tuntuu, että usein ollaan huolissaan nuorten liikkumattomuudesta, mutta näiden kahden tutkimuksen perusteella ainakin yli puolet nuorista mainitsee harrastavansa jotain liikunnallista harrastusta. Saarinen ja Korhokangas (2009, 20) toteavat, että nuoret eivät välttämättä miellä lukemista ja tietokoneen käyttöä harrastuksikseen, sillä ne voivat olla nuorille arkista itsestänselvyyttä. Liikunnallinen tekeminen eroaa edellä mainituista, sillä sitä varten esimerkiksi lähdetään yleensä harrastamaan johonkin paikkaan tai lähdetään ainakin kotoa pois.

Tutkimukseen osallistuneista nuorista 57 prosenttia on vähintään osittain samaa mieltä väittämän ”Lukeminen on mukavaa ajanvietettä” kanssa. Suurin osa oppilaista suhtautuu siis ainakin osittain positiivisesti lukemiseen. Yhdeksäsluokkalaisista 27 prosenttia oli eri mieltä tai osittain eri mieltä väittämän kanssa. Pojat suhtautuivat tyttöjä negatiivisemmin väittämään. Lukemiseen suhtaudutaan useammin positiivisesti kuin kerrotaan sen olevan yksi tärkeimmistä harrastuksista. Tosin nuorten harrastuksia tiedusteleva kysymys 8 ”Kerro tärkeimmät harrastuksesi tärkeysjärjestyksessä. Mainitse enintään 3” jättää huomioimatta kolmen tärkeimmän harrastuksen ulkopuolelle jäävät harrastukset. Joillakin oppilaille lukeminen olisi saattanut tulla ilmi harrastusten tarkemmassa tarkastelussa.

7.2 Suhtautuminen vinkattuihin kirjoihin

Tutkimukseen osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista kovin moni ei ollut lukenut vinkkaustunnilla esiteltyjä kirjoja. Tytöt olivat hieman ahkerampia lukijoita kuin pojat. Noin yksi kolmasosa vastaajista kuitenkin ilmoitti aikovansa lukea jonkun vinkatun kirjan tulevaisuudessa. Vain 28 prosenttia sanoi suoraan, että ei aio lukea esiteltyjä kirjoja. Tytöt aikoivat lukea vinkkikirjan poikia useammin. Aikomukseen lukea vinkkikirjoja vaikutti myös positiivisesti, jos oppilas oli yleensä lukenut kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana. Tietysti kirjoja lukeneista isompi osa oli tyttöjä, joten nämä muuttujat myös korreloivat keskenään. Aikomus lukea ei välttämättä toteutunut kaikkien kohdalla, mutta pidän kuitenkin tärkeämpänä positiivista suhtautumista kirjoihin. Nuori saattaa myöhemmin tarttua vinkattuun kirjaan, jos muistaa positiivisen kokemuksen vinkkaustunnilta.

Muutama nuori, joka ei ollut lukenut kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana, oli lukenut tai oli lukemassa parhaillaan vinkattua kirjaa. Vinkkauskirjoja lukeneista 25 prosenttia ei ollut lukenut kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana. Pidän tätä erityisen positiivisena tuloksena, jos kirjavinkkaus sai edes pari harvoin kirjoja lukevaa nuorta lukemaan kirjan.

Tutkimus suoritettiin noin viikon kuluttua vinkkauksista, joten oppilailla ei ollut paljon aikaa lukea vinkattuja kirjoja, saati saada kirjoja luettavaksi. Vinkattujen kirjojen lukemisprosentti olisi varmasti ollut suurempi, jos tutkimus olisi suoritettu esimerkiksi kuukauden kuluttua vinkkauksista. Tämän tutkimuksen päämäärä ei kuitenkaan ollut mitata vinkkirjojen lukuaktiivisuutta, vaan ennemmin tutkia oppilaiden suhtautumista kirjoihin ja vinkkituntiin. Oli siis tärkeää, että oppilaat muistaisivat vinkkitunnista ja -kirjoista vielä jotain. Tämä määrittä tutkimuksen suorittamisen niin pian vinkkauksien jälkeen.

Tulosta nuorten lukemista vinkkirjoista ei pysty vertaamaan Kallio-Kokon tutkimukseen, sillä hänen tutkimuksessaan vinkkauksien ja seurantatutkimuksen aikaväli oli noin kaksi kuukautta (Kallio-Kokko 2008, 32). Ajallisesti vertailu onnistuisi Malminin ja Söderholmin (2000, 17) tutkimuksen kanssa, sillä heidän tutkimuksensa suoritettiin 6-12 päivän kuluttua vinkkauksista. Heidän tutkimustuloksensa (Malmin & Söderholm 2000, 39) onkin samansuuntainen oman tulokseni kanssa. Tosin pitää huomioida, että ruotsalaistutkimuksessa tutkimukseen osallistuneet lapset olivat viidesluokkalaisia (Malmin & Söderholm 2000, 17). Heidän lukuinnostuksensa saattaa olla erilainen kuin yhdeksäsluokkalaisten, ja kirjojen hankinta enemmän riippuvaista muista ihmisistä.

Oppilaiden suhtautumista väitteeseen ”Vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia” selvitettiin Likertin asteikon avulla. Suurin osa kysymykseen vastanneista oppilaista oli ainakin osittain samaa mieltä väitteen kanssa. Tytöt pitivät vinkattuja kirjoja mielenkiintoisimpina kuin pojat. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet pitivät kirjoja myös useammin mielenkiintoisina kuin kirjoja ei lukeneet. Suurempi osuus nuorista suhtautui vinkattuihin kirjoihin positiivisesti, kuin oli lukenut tai aikoi lukea niitä. Nuoret eivät siis välttämättä lukeneet kirjoja, mutta pitivät niitä ainakin osittain mielenkiintoisina.

Suurimmalle osalle oppilaista oli jäänyt vinkkaustunnilta mieleen joku kirja. Useat muistivat esitellyn kirjan nimen tai kirjailijan. Tulos on samansuuntainen Kallio-Kokon tuloksen kanssa. Vertailtavuutta vähentää vinkkauksien ja tutkimuksen eripituiset aikavälit. Lisäksi

Kallio-Kokon tutkimuksessa oppilaat saivat valita muistamansa kirjat listalta. Tämä varmasti helpottaa kirjojen muistamista. Tarinapolku-vinkkaustunneilla oppilailla oli myös mahdollisuus ottaa mukaan lappu, jossa luki esiteltyjen kirjojen kirjoittaja ja kirjan nimi. Tämä saattoi myös helpottaa kirjojen muistamista. Tytöt muistivat poikia paremmin vinkattuja kirjoja. Kenties tytöt olivat tarkkaavaisempia vinkkitunnilla, tai kirjat saattoivat myös kiinnostaa alun perinkin enemmän tyttöjä. Jos tytöt lukevat ja harrastavat lukemista enemmän kuin pojat, niin voisi kuvitella, että he ovat poikia kiinnostuneempia myös kuulemaan kirjoista vinkkitunnilla.

Luokkien muistamissa kirjoissa nousi useasti esiin yksi tai kaksi vinkattua kirjaa. Oppilaat olivat saattaneet keskustella kirjoista, tai ehkä jonkin kirjan vinkki oli parempi kuin muut, ja täten jäi paremmin mieleen. Usein muistettu kirja olikin sellainen, jonka vinkkauksessa olin käyttänyt apuna musiikkia tai kuvaa. Mu-ki-vinkkaus ja kuvan yhdistäminen vinkkaukseen saattaisivat siis olla hyviä keinoja vinkata kirjoja nuorille. Ainakin sillä tavalla vinkatut kirjat jäivät tämän tutkimuksen nuorille hyvin mieleen.

Oppilaiden mielestä jännitys ja kauhu olivat mielenkiintoisimmat vinkkaustunnilla esitellyt kirjallisuuden lajit. Fantasia ja scifi sekä ihmissuhteista kertovat kirjat olivat myös suosittuja genrejä. Jännitys ja kauhu oli myös tyttöjen ja poikien osajoukon sekä kirjoja lukeneiden ja ei lukeneiden oppilaiden osajoukon eniten vastattu genre. Rakkausaiheiset kirjat eivät olleet yhdenkään pojat mielestä mielenkiintoisimpia kirjallisuuslajeja. Hieman yli kymmenesosalle ei oltu esitelty heitä kiinnostavan genren kirjoja. Suurin osuus (30%) oppilaita, joille ei oltu esitelty heitä kiinnostavan genren kirjoja olivat kirjoja ei lukeneiden osajoukko. Genrejen suosituimmuusjärjestys oli sama kuin kyselylomakkeessa ollut järjestys. Ensimmäisenä oli jännitys ja kauhu ja viimeisenä valmiiksi nimettynä genrenä rakkaus. Kallio-Kokon tutkimuksessa jännitys ja fantasiakirjat olivat myös nuorten luetuimpien kirjojen kärkipäässä (Kallio-Kokko 2008, 39).

7.3 Suhtautuminen kirjavinkkaustuntiin

Suurin osa kyselyyn osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista kuvaili kirjavinkkaustuntia positiivisella adjektiivilla, kun taas 14 prosenttia negatiivisella adjektiivilla. Vertailtaessa

tyttöjä ja poikia huomataan, että tytöt kuvailivat useammin vinkkituntia positiivisella adjektiivilla kuin pojat. Pojista hieman yli yksi neljäsosa kuvaili tuntia negatiivisella adjektiivilla kun tytöistä vain 4 prosenttia käytti negatiivissävytteistä sanaa. Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet oppilaat kuvailivat kirjavinkkaustuntia useammin positiivisella sanalla kuin kirjoja lukemattomat.

Suhtautumista kirjavinkkaustuntiin tiedusteltiin myös toisen kysymyksen avulla. Suurin osa yhdeksäsluokkalaisista oli väitteen ”Kirjavinkkaustunti oli tylsä” kanssa vähintään osittain eri mieltä. Tytöt suhtautuivat poikia positiivisemmin kirjavinkkaustuntiin myös tämän kysymyksen kohdalla. Kallio-Kokon tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia (Kallio-Kokko 2008, 58). Kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet suhtautuivat myös kirjoja ei lukeneita positiivisemmin kirjavinkkaustuntiin.

Kyselyyn vastanneista oppilaista 45 prosenttia haluaisi osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille. Nuorista 13 prosenttia ei haluaisi osallistua uudelleen. Tulos on samansuuntainen Kallio-Kokon tutkimuksen kanssa, sillä hänen tutkimuksessaan oppilaista suurin osa toivoi lisää kirjavinkkausta äidinkielen tunnille (Kallio-Kokko 2008, 58). Tytöistä noin puolet ja pojista vajaa puolet haluaisivat osallistua vinkkaustunnille myös tulevaisuudessa. Tytöistä 4 ja pojista 22 prosenttia ei haluaisi tulevaisuudessa osallistua kirjavinkkaustunnille. Kieltäytyjien välillä oli siis suurempi prosenttiosuus. Yllättävän suuri osa oppilaista ei osannut kertoa mielipidettään asiaan. Oppilaat, jotka olivat lukeneet kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana halusivat myös osallistua vinkkitunnille tulevaisuudessa useammin kuin oppilaat, jotka eivät olleet lukeneet kirjoja.

7.4 Tarinapolku-projektin tavoitteiden saavuttamisen arviointi

Tarinapolku-projektille oli asetettu tavoitteet ja kriteerit (s. 30), joiden mukaan projektin onnistumista voitaisiin arvioida. Ensimmäinen tavoite oli ”Nuoret kiinnostuivat vinkatuista kirjoista”. Tämän tavoitteen kriteereinä olivat seuraavat kohdat:

1. Vähintään 20 prosenttia nuorista luki vinkattuja kirjoja.
2. Vähintään 40 prosenttia nuorista haluaisi tulevaisuudessa lukea jonkin vinkatun kirjan.

3. Vähintään 60 prosentille nuorista jäi vinkkaustunnilta mieleen jokin kirja.
4. Vähintään 60 prosenttia nuorista piti jonkin kirjavinkkaustunnilla esitellyn kirjan kirjallisuuslajista.
5. Vähintään 50 prosenttia nuorista piti esiteltyjä kirjoja mielenkiintoisina.

Ensimmäinen kriteeri ei toteutunut tässä tutkimuksessa. Vain 12 prosenttia oppilaista oli lukemassa vinkattua kirjaa. Vertailtaessa tyttöjä ja poikia, tyttöjen osajoukko pääsee lähes 20 prosenttiin. Kirjoja edellisen kolmen kuukauden aikana lukeneet tai ei lukeneet eivät myöskään ylittäneet kriteeriä. Vinkattujen kirjojen lukeminen olisi varmasti ollut yleisempää, jos vinkkauksien ja tutkimuksen välillä olisi ollut enemmän kuin viikko aikaa. Toinen kriteeri ei myöskään toteutunut, sillä vain 30 prosenttia oppilaista halusi lukea vinkkikirjan. Tyttöjen osajoukossa kriteeri sen sijaan toteutui; lähes puolet heistä halusi lukea esitellyn kirjan. Myös kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneista 40 prosenttia halusi lukea jonkin vinkkikirjan eli toinen kriteeri toteutui kirjoja lukeneiden osajoukossa.

Kolmas kriteeri toteutui: 66 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista muisti vinkatun kirjan. Tytöt ylittivät reilusti 60 prosenttia, mutta pojista vain 46 prosenttia muisti vinkkikirjan. Kirjoja lukeneiden osajoukossa kriteeri toteutui myös. Neljäs ja viides kriteeri toteutuivat reilusti. Oppilaista 87 prosenttia kertoi, että heille oli esitelty jonkin kiinnostavan kirjallisuuden lajin kirjoja. Oppilaista 59 prosenttia piti vähintään osittain vinkkitunnilla esiteltyjä kirjoja mielenkiintoisina. Neljäs kriteeri toteutui itse asiassa molempien sukupuolten ja kirjoja lukeneiden ja ei lukeneiden osajoukoissa. Viides kriteeri toteutui tyttöjen ja kirjoja lukeneiden kohdalla.

Vinkkauskirjojen lukemiseen liittyvät kriteerit 1 ja 2 eivät toteutuneet koko tutkimusjoukossa. Tyttöjen ja kirjoja lukeneiden osajoukossa toteutui kriteeri aikomuksessa lukea jokin vinkattu kirja. Kirjoihin suhtautumiseen liittyvät kriteerit 3, 4 ja 5 toteutuivat koko tutkimusjoukossa. Lisäksi tytöt ja kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneet ylittivät kriteerit. Pojat ja kirjoja ei lukeneet ylittivät ainoastaan neljännen kriteerin, eli heille oltiin esitelty jonkin kiinnostavan kirjallisuusgenren kirjoja. Tavoitteen ”Nuoret kiinnostuivat vinkatuista kirjoista” kriteerit eivät toteutuneet kokonaan yhdessäkään tutkitussa osajoukossa. Projektin toteutuksessa ja projektin kirjojen valinnassa olisi voinut ottaa enemmän huomioon poikia ja niitä oppilaita, jotka eivät juuri lue kirjoja.

Projektin toinen tavoite kuului: ”Nuoret suhtautuivat kirjavinkkaukseen positiivisesti”. Tällä tavoitteella oli kolme kriteeriä:

1. Vähintään 50 prosenttia nuorista haluaisi tulevaisuudessa osallistua kirjavinkkaustunneille.
2. Vähintään 50 prosenttia nuorista kuvaili vinkkaustilannetta positiivisella sanalla.
3. Vähintään 50 prosenttia nuorista piti kirjavinkkaustuntia mielenkiintoisena.

Ensimmäinen kriteeri ei toteutunut koko tutkimusjoukossa, sillä heistä 45 prosenttia halusi osallistua uudelleen kirjavinkkaustunnille. Tyttöjen osajoukossa kriteeri lähes toteutui, sillä heistä 49 prosenttia halusi osallistua tunnille uudelleen. Sen sijaan kirjoja lukeneiden osajoukossa kriteeri toteutui. Toinen kriteeri täyttyy, sillä 56 prosenttia nuorista kuvaili tuntia positiivisella sanalla. Kriteeri toteutui reilusti myös tyttöjen ja kirjoja lukeneiden osajoukossa noin 70 prosentilla.

Kolmas kriteeri täyttyy myös yhteisesti koko tutkimusjoukossa, sillä 57 prosenttia nuorista oli ainakin osittain sitä mieltä, että kirjavinkkaustunti ei ollut tylsä. Tylsä-adjektiivin vastakohtana pidetään tässä tutkimuksessa adjektiivia mielenkiintoinen. Kriteeri toteutui myös tyttöjen, poikien, kirjoja lukeneiden ja ei lukeneiden osajoukoissa.

Kaksi kolmasosaa kriteereistä toteutui yhteisesti koko tutkimusjoukkoa tarkastellessa, ja nämä kriteerit liittyivät kirjavinkkaustunnin kuvailuun. Sen sijaan ensimmäinen kriteeri, joka koski oppilaiden halua osallistua uudelleen vinkkitunnille ei toteutunut kuin kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden oppilaiden keskuudessa. Tavoite ”Nuoret suhtautuivat kirjavinkkaukseen positiivisesti” toteutui kokonaan vain kirjoja lukeneiden osajoukossa. Myös kirjavinkkaustilanteeseen liittyen projektissa olisi pitänyt panostaa enemmän poikiin ja kirjoja ei lukeviin oppilaisiin. Nämäkin tosin pitivät vinkkaustuntia ainakin osittain mielenkiintoisena.

7.5 Pohdinta

Oppilaat suhtautuivat kirjavinkkaustuntiin positiivisesti. Vinkkaustunti koettiin mukavana vaihteluna normaalille koulutunnille, ja myös suuri osa haluaisi osallistua uudelleen

kirjavinkkaustunnille. Yleisesti tytöt suhtautuivat vinkattuihin kirjoihin ja kirjavinkkaustuntiin positiivisemmin kuin pojat. He myös lukivat ja harrastivat useammin lukemista kuin pojat. Kirjoja edellisten kuukausien aikana lukeneet oppilaat suhtautuivat myös positiivisemmin vinkkituntiin ja esitelyihin kirjoihin. Vinkattuja kirjoja ei oltu juuri luettu, mutta osa kuitenkin ilmoitti, että aikoo lukea tulevaisuudessa jonkin vinkatun kirjan.

Projektin tavoitteet saavutettiin osittain. Viisi kahdeksasosaa kriteereistä toteutui koko tutkimusjoukolla. Tyttöjen ja kirjoja kolmen edellisen kuukauden aikana lukeneiden oppilaiden osajoukossa toteutui moni kriteeri. Poikien ja kirjoja ei lukeneiden osajoukossa taas toteutui harva kriteeri. Projekti vaikutti siis halutulla tavalla enemmän toisiin osallistujiin kuin toisiin. Tulevaisuudessa vastaavanlaisten projektien kanssa kannattaa panostaa erityisesti poikiin ja kirjoja harvoin lukeviin oppilaisiin. Luokille voi esimerkiksi vinkata enemmän jännitys ja kauhukirjallisuutta, joka oli näiden ryhmien mieluisin kirjallisuusgenre tässä tutkimuksessa. Vinkkaukseen voi yhdistää myös esimerkiksi musiikkia tai videota. Tämän tutkimuksen mukaan pojat ja kirjoja harvoin lukevien oppilaat harrastavat vähemmän lukemista ja näkevät lukemisen harvemmin mukavana ajanvietteenä. Lukeminen pitäisi saada näyttämään heidän silmissään houkuttelevammalta. He kuitenkin pitivät kirjavinkkaustuntia suhteellisen mielenkiintoisena, joten ehkä ratkaisu voisi olla kirjavinkkaustuntien lisääminen. Vähitellen asenne lukemista kohtaan voisi jopa muuttua.

Tutkimuksen tuloksia ei pysty suoraan yleistämään kaikkiin Suomen yhdeksäsluokkalaisiin. Tutkimusotos olisi pitänyt olla isompi ja satunnaisempi, jotta yleistäminen olisi ollut mahdollista. Tutkimuksessa pyrittiinkin vain arvioimaan Tarinapolku-projektin vaikutuksia. Tutkimuksen validiteetti madaltuu, jos nuoret eivät vastanneet tutkimukseen rehellisesti. Esimerkiksi kysymyksen 14 väitteet oltiin asetettu niin, että kysymykseen loogisesti vastaaja ei voisi ympyröidä kaikkia vastauksia samasta sarakkeesta. Lomakkeista löytyi pari paperia, joissa oli ympyröity esimerkiksi vain kaikki ensimmäiset ”Samaa mieltä” -vaihtoehdot. Lisäksi muutamissa muissakin kysymyksissä huomasin, että vastaaja ei ollut vastannut kysymykseen kovin tosissaan.

Kirjavinkkausta pitää tutkia vielä paljon tulevaisuudessa. Luonnollisesti olisi hyvä tehdä pitkäaikaistutkimus kirjavinkkauksen vaikutuksista, onko kirjavinkkauksella oikeasti vaikutusta lasten ja nuorten lukuharrastuksen kehittymiseen. Miten esimerkiksi nuoret yläkoulun lopulla suhtautuisivat lukemiseen ja kuinka moni harrastaisi lukemista, jos heidän

luokassaan olisi vierailut säännöllisesti kirjavinkkari koko heidän koulu-uransa aikana. Onko lasten ja nuorten asenteisiin kirjoja ja lukemista kohtaan mahdollista vaikuttaa kirjavinkkauksella? Olisi kiinnostavaa myös kuulla syvällisemmin lasten ja nuorten ajatuksia kirjavinkkauksesta, joten vinkkauksen kuulijoille voisi myös tehdä haastattelututkimuksen. Miten nuoret kokevat kirjavinkkauksen, entä onko ala- ja yläkoululaisten kokemuksilla eroa. Vinkkaajan näkökulmasta olisi mielenkiintoista tietää mitä eri asioita lapset ja nuoret haluaisivat kuulla kirjavinkkaustunnilla. Millä tavalla he haluaisivat, että heille vinkattaisiin; olisiko vinkkaus kiinnostavampaa, jos mukaan ottaisi esimerkiksi musiikkia tai liikkuvaa kuvaa. Erityisen mielenkiintoista olisi kuulla vähemmän kirjoja lukevien kommentteja.

Tutkia voisi myös sitä, vaikuttaisiko kirjojen lukuaktiivisuuteen se seikka, jos vinkatut kirjat olisi heti saatavilla. Esimerkiksi Hyvinkäällä ei yläkouluilla ole enää käytössä yhteisökortteja, eli luokan omaa kirjastokorttia, joten kirjavinkkari ei voi jättää luokkaan vinkattuja kirjoja. Kirjojen saaminen on siis oppilaiden oman aktiivisuuden varassa. Mitä tapahtuisi, jos vinkkauksen jälkeen yläkoululaiset saisivat pari kolme kappaletta kaikkia vinkkaustunnilla esiteltyjä kirjoja äidinkielenluokkaan, ja sitä kautta myös kotiin vietäväksi. Lukisivatko nuoret vinkkikirjoja aktiivisemmin, jos kirjojen saaminen olisi tehty helpoksi. Tässä tutkimuksessa ei selvitetty vinkkikirjojen lukemattomuuden syitä. Sen sijaan Malmin ja Söderholm (2000) ja Kallio-Kokko (2008) tiedustelivat asiaa omissa tutkimuksissaan. Molemmissa tutkimuksissa oppilaat kertoivat yhdeksi vinkkikirjojen lukemattomuuden syyksi, että kirjoja ei ollut tarpeeksi saatavilla kirjastossa. Oppilaat olisivat siis halunneet lukea kirjoja, mutta eivät saaneet niitä kirjastosta.

LÄHTEET

Bodart, J. 1980. Booktalk! Booktalking and school visiting for young adult audiences. New York: The H.W. Wilson Company.

Cullinan, B. 1989. Literature and the child. 2.p. San Diego: Hartcourt Brace Jovanovich.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uud. p. Helsinki: Edita.

Helsingin kaupunginkirjasto. 7.5.2011. Kiehtova kumuki koukuttaa kuulijansa. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto. [Viitattu 14.4.2012] Saatavilla: <http://www.lib.hel.fi/fi-FI/Uutiset/Uutinen.aspx?groupId=b5eba6e0-b3d8-43a7-9e82-bb987f2b74ec&announcementId=93c51f2a-db9c-4325-94fa-66fc94f6ae5b>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holmila, M. 8/1999. Evaluointitutkimuksesta sosiaalitieteissä. Teoksessa: K. Paakkunainen (toim.) Arviointitutkimus ja nuoriso: Tulostavasta dynaamiseen nuorisotoimintaan. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Hyvinkään kaupunginkirjasto. 2009. Hakemus valtionavun saamiseksi. Julkaisematon.

Hänninen, M., Härkönen, M. & Loivamaa, I. (toim.) 1998. Vinkkejä kirjavinkkarille: Lasten- ja nuortenkirjavalikoima 1987-1997. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Julkunen, M-L. 1993. Lukijaksi kasvaminen. Porvoo-Helsinki-Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Julkunen, M-L. 1997. Tie kirjallisuuteen. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Jäppinen, E. 2000. Kirjasto oppimisen ja kasvun tukena. Teoksessa: L Niinikangas (toim.) Koulu kirjastossa: kirjasto oppimisympäristönä. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Jäppinen, E. & Nieminen, J. 2007. Kesämopo keulii: Mitä on MU-KI-vinkkaus? Teoksessa: R Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Kallio-Kokko, Tytti. 2008. Kirjavinkkaustuntien merkitys yläasteikäisten lukemiselle ja kirjastonkäytölle. Oulun yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielma. Julkaisematon.

Karlsson, Å. & Marttala, A. 2001. Projektkirja: Onnistuneen projektin toteuttaminen. Helsinki: Kauppakaari.

L 4.12.1998/904. Kirjastolaki.

Kesti, M. 25.9.2010. Kirjavinkkaus eilen, tänään ja huomenna. [Dia-esitys]. Slideshare. [Viitattu 4.3.2012] Saatavilla: <http://www.slideshare.net/MarkkuKesti/kirjavinkkaus-eilen-tnn-ja-huomenna>

Kesti, M. 24.9.2010. Kirjavinkkaus – MuKilla tai ilman. [Dia-esitys]. Slideshare [Viitattu 14.4.2012] Saatavilla: <http://www.slideshare.net/MarkkuKesti/kirjavinkkauskoulutus-mukilla-tai-ilman>

Ketola, L. 2008. Kirjavinkkauksen käytännöt yleisessä kirjastossa: kirjavinkkarin näkökulma. Tampereen yliopisto. Informaatiotieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma. Julkaisematon.

Kettunen, S. 2003. Onnistu projektissa. Helsinki: WSOY.

Kulttuuripolku: Hyvinkään kaupungin kulttuuripolku johdattaa peruskoululaiset kulttuurin pariin. 2009. PowerPoint esitys. Julkaisematon.

Laiho, M. 2011. Mitä nuoret lukevat? : ja lukevatko he ylipäättään? Kysyimme kirjastonhoitajalta, opettajalta ja nuorelta. Kirjastolehti 104 (4), 16.

Linnakylä, Pirjo. 1995. Lukutaidolla maailmankartalle: kansainvälinen lukutaitotutkimus Suomessa. Jyväskylä: Kasvataustieteiden tutkimuslaitos.

Malmin, A. M. & Söderholm, A. 2000. Bokprat: En undersökning av två mellanstadieklassers upplevelser av bokprat. Bibliotekshögskolan. Borås: Biblioteks- och informationsvetenskap. Magisteruppsats.

Myllylä, R. 1996. Nuoret ja media : Onko syytä paniikkiin? Kirjastolehti 89 (11), 324-325.

Myllyniemi, S. 2009. Taidekohtia: Nuorisobarometri 2009. Helsinki: Opetusministeriö.

Mäkelä, M-L. 2001. Lukemaanhoukuttamismenetelmiä. Teoksessa: S Häppölä & T Peltonen (toim.) Kuutamokeikka ja muita teitä tekstien kiehtovaan maailmaan. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.

Mäkelä, M-L. 2003. Kirjavinkkarikirja. 3. p. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Peltoniemi, K. 25.6.2002. Kerro loputkin – tällaista lisää!. Kirjavinkkaustutkimus. [WWW-dokumentti]. Kaustinen: Kaustisen kunnankirjasto. [Viitattu 4.3.2012]. Saatavissa: <http://www.kaustinen.fi/kirjavinkkaus.htm>

Rissanen, T. 2005. Projektilla tulokseen: työkirja: sosiaalisiin, yhteiskunnallisiin, kulttuuri- ja EU-hankkeisiin. Jyväskylä: Pohjantähti.

Rossi, P. & al. 1999. Evaluation: a systematic approach. 6.p. Kalifornia: Thousand Oaks.

Ruuska, H. 1987. Miten menee lukemisella? Tyyris Tyllerö (1), 15-16.

Saarinen, P. & Korhokangas, M. 2009. Lukemaan vai tietokoneelle?: Nuorten lukemisharrastuksen muuttuminen 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Saine, R. 2008. Reppu selkään ja vinkkaamaan!. Teoksessa: BTJ Kustannus: Kirjasto 2009: Ajankohtaisia teoksia, kirjailijoita ja tiedonhakuja. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Sallmén, P. 2007. Kirjasto muuttuu, muuttuuko kirjastotyöntekijä?. Teoksessa: J Korpisaari & J Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat. Forssa: Kirjastonhoitajien säätiö.

Sarmavuori, K. 1998. Tie kiinnostukseen: Lukemisen ja kirjallisuuden opetuksen aktivoimismenetelmät. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Tenhunen, K. Ei päiväystä. Superkirtsin mediapaketti: Kirjavinkkaus. [WWW-dokumentti]. Suomen kirjastoseura. [Viitattu 14.4.2012]. Saatavissa: http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/seura/mediakasvatus/sivu_4

Vilka, H. 2007a. Tutki ja kehitä. 1.-2. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2007b. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

KYSELYTUTKIMUS KIRJAVINKKAUKSESTA

Hei,

opiskelen Tampereen yliopistossa informaatiotutkimusta ja olen tekemässä opinnäytetyötäni kirjavinkkauksesta. Tarkoitukseni on selvittää aiemmin pitämäni kirjavinkkaustunnin vaikutuksia. Vastaamisesi on erittäin tärkeää tutkimuksen onnistumisen kannalta. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja käsittelen vastaukset luottamuksellisesti.

Lue kysymykset huolellisesti ja noudata lomakkeessa olevia vastausohjeita.

Terveisin,

Silja Rytönen

1. Sukupuoli. Rastita oikea vaihtoehto. () Poika () Tyttö

2. Syntymävuotesi? 199____

3. Mitä koulua käyt? _____

4. Osallistuitko pitämälleni kirjavinkkaustunnille kirjastossa 1-2 viikkoa sitten?
() Kyllä () En

5. Kuinka paljon aikaa käytät kirjojen ja lehtien lukemiseen viikossa? Älä laske mukaan koulukirjoja.
() En yhtään () Alle 1 tunti () 1-3 tuntia () 4-6 tuntia () Yli 7 tuntia

6. a) Minkä kirjan olet lukenut viimeksi tai olet parhaillaan lukemassa? Älä huomio koulukirjoja.

- b) Milloin luit sen?_____

7. Kuinka monta kirjaa olet lukenut viimeisen 3 kuukauden aikana? Älä laske koulukirjoja.
_____ kappaletta

8. Kerro tärkeimmät harrastuksesi tärkeysjärjestyksessä. Mainitse enintään 3.

9. Luitko tai oletko lukemassa jotakin vinkkaustunnilla vinkattua kirjaa? () Kyllä () En

10. Aiotko lukea jonkin vinkkaustunnilla vinkatun kirjan?
() Kyllä () En () En osaa sanoa

11. a) Jäikö vinkkaustunnilta mieleen erityisesti joku kirja tai joitakin kirjoja? () Kyllä () Ei
b) Jos vastasit kyllä, niin mitä siitä/niistä muistat? _____

12. Kuvaile kirjavinkkaustuntia yhdellä sanalla. _____

13. Esiteltiinkö vinkkaustunnilla jonkin mielenkiintoisen kirjallisuuslajin kirjoja? Rastita ne, jotka kiinnostivat sinua eniten. Laita enintään 2 rastia.

- () Jännitys/ Kauhu () Fantasia/Scifi () Ihmissuhteista kertovat
() Rakkaus () Ei mikään näistä () Joku muu. Mikä? _____

14. Ympyröi seuraavista väittämistä se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa mielipidettäsi.

	Samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Vaikea sanoa	Osittain eri mieltä	Eri mieltä
a. Vinkatut kirjat olivat mielenkiintoisia	1	2	3	4	5
b. Kirjavinkkaustunti oli tylsä	1	2	3	4	5
c. Lukeminen on mukavaa ajanvietettä	1	2	3	4	5
d. Vinkatut kirjat eivät houkuttelleet lukemaan	1	2	3	4	5
e. Vinkkaustunti oli mukava vaihtelu normaalille koulutunnille	1	2	3	4	5

15. Haluaisitko tulevaisuudessa osallistua uudestaan kirjavinkkaustunnille?

- () Kyllä () En () En osaa sanoa

16. Kommentteja vinkkaustunnista tai kirjoista. _____

Kiitos vastauksistasi!

Silja Rytönen

ANOMUS
5.9.2010

Rehtori Antti Ahvenniemi
Vehkojan koulu

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Opiskelen Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitoksella ja olen tekemässä pro gradu -tutkimustani kirjavinkkauksesta. Olen tällä hetkellä Hyvinkään kaupunginkirjastossa projektityöntekijänä pitämässä yhdeksäsluokkalaisten kirjavinkkaustunteja.

Pyydän lupaa saada suorittaa lomakekysely (ks. liite 1) 1-3 satunnaisesti valitulle koulunne yhdeksäsluokalle, jotka osallistuvat pitämälleni kirjavinkkaustunnille Hyvinkään kirjastossa. Kysely toteutetaan täysin nimettömänä, eikä oppilaita voida tunnistaa lomakkeiden perusteella. Kysely täytetään noin viikon kuluttua kirjavinkkaustunnille osallistumisesta, eli syys-marraskuun aikana. Aikaa kyselyn täyttäminen vie noin 10 minuuttia.

Tutkimuksella haluan kartoittaa kirjavinkkauksen vaikutuksia sekä yhdeksäsluokkalaisten mielipiteitä kirjavinkkauksesta.

Tutkimukseni ohjaajana toimii professori Kalervo Järvelin Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitokselta.

Ystävällisin terveisin,
Silja Rytönen